

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

ISSN 0857-0086

ปีที่ 53 ฉบับที่ 2 ฉบับพิเศษ กรกฎาคม-ธันวาคม 2552

การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2552 และประชุมวิชาการ
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชมณเฑียรสถานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การอ่านเพื่อพัฒนาชาติ
Reading for National Development

วันที่ 8-11 ธันวาคม 2552

ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ วาระปี 2552-2553

1. คุณหญิงแม้นมาส	ชวลิต	นายกสมาคม
2. นางสาวทัศนาศ	ทาญพล	อุปนายก คนที่ 1
3. นางสาวเอมอร	ตันเสถียร	อุปนายก คนที่ 2
4. นางสาวกรองกาญจน์	ณอมพล	กรรมการและปฏิคม
5. นางกาญจนา	สุคนธณี	กรรมการและนายทะเบียน
6. นางสาวจิรัชนา	วิเชียรปัญญา	กรรมการและบรรณารักษ์
7. นายจุมพจน์	วนิชกุล	กรรมการและประธานแผนกวิชาการ คนที่ 1
8. นายสุจิน	บุตรดีสุวรรณ	กรรมการและประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2
9. นางกิ่งแก้ว	อ่วมศรี	กรรมการและประธานแผนกพัฒนาวิชาชีพ คนที่ 1
10. นางละเฮียต	ศรีวรรณท์	กรรมการและประธานแผนกพัฒนาวิชาชีพ คนที่ 2
11. นางกุลธิดา	ท้วมสุข	กรรมการและประธานแผนกวิจัยและพัฒนา
12. นางสาวสุจิตร์	สุภาพ	กรรมการและประธานแผนกมาตรฐานวิชาชีพคนที่ 1
13. นายฤทธิชัย	เตชะมัทธนันท์	กรรมการและประธานแผนกมาตรฐานวิชาชีพคนที่ 2
14. นางสาวน้ำทิพย์	วิภาวิน	กรรมการและประธานแผนกวารสารและสื่อวิชาการ
15. นางมลิวัลย์	ประดิษฐ์ธีระ	กรรมการและประธานแผนกลูกค้าสัมพันธ์
16. นายประจักษ์	วัฒนานุสิทธิ์	กรรมการและประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
17. นางเพ็ญสุวรรณ	นาคะปรีชา	กรรมการและประธานแผนกhaltung
18. นางสาวคุณธ	ศิริวงศ์วรรณ	กรรมการและทรัพยากร คนที่ 1
19. นายชลภัสส์	วงษ์ประเสริฐ	กรรมการและทรัพยากร คนที่ 2
20. นางสาวรุ่งทิพย์	ทอวโนทยาน	กรรมการ
21. นางวิลาวัลย์	ทรัพย์พันแสน	กรรมการ
22. นางวีระวรรณ	วรรณโก	กรรมการและเลขานุการ คนที่ 1
23. นายสุรพล	ฤทธิรวมทรัพย์	กรรมการและเลขานุการ คนที่ 2

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ขอเชิญชวน
บรรณารักษ์ ครู อาจารย์ผู้สอน ร่วมทำความดี อุทิศตนเพื่อสังคม ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ได้พระราชทานแก่คณะบุคคลในวาระต่าง ๆ

1. ความเพียร

การสร้างสรรค์ตนเอง การสร้างบ้านเมืองก็ตาม มิใช่สร้างในวันเดียว ต้องใช้เวลา ต้องใช้ความเพียร ต้องใช้ความอดทน เสียสละ แต่สำคัญที่สุดคือความอดทนคือไม่ย่อท้อ ไม่ย่อท้อในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ดีงามนั้นทำมันนานเป็นบางทีเหมือนว่าไม่ได้ผล ไม่ดัง คือคุณมันควรทำดีนี้ แต่ขอรับรองว่าการทำให้ดีควรต้องมีความอดทน เวลาข้างหน้าจะเห็นผลแน่นอนในความอดทนของตนเอง

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา ครู และอาจารย์ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ วันที่ 27 ตุลาคม 2516)

2. ความพอดี

ในการสร้างตัวสร้างฐานะนั้นจะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไป ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือทำด้วยความเร่งรีบ เมื่อมีพื้นฐานแน่นหนารองรับพร้อมแล้วจึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญก้าวหน้าในระดับสูงขึ้น ตามต่อกันไปเป็นลำดับผลที่เกิดขึ้นจึงจะแน่นอน มีหลักเกณฑ์เป็นประโยชน์แท้และยั่งยืน

(พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 18 ธันวาคม 2540)

3. ความรู้ทัน

เด็กๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบและคนที่ระเบียบดีแล้ว จะสามารถเล่าเรียนและทำงานต่าง ๆ ได้โดยถูกต้องรวดเร็ว จะเป็นคนที่สร้างความสำเร็จและความเจริญ ให้แก่ตนเองและส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน

(พระบรมราโชวาท พระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือ วันเด็ก ประจำปี 2521)

4. คนเราจะต้องรับและจะต้องให้

คนเราจะเอาแต่ได้ไม่ได้ คนเราจะต้องรับและจะต้องให้ หมายความว่าต่อไป และเดี๋ยวนี้ด้วยเมื่อรับสิ่งของใดมาก็จะต้องพยายามให้ ในการให้นั้น ให้ได้โดยพยายามที่จะสร้างความสามัคคีให้หมู่คณะและในชาติ ทำให้หมู่คณะและชาติประชาชนทั้งหลายมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ ช่วยที่ไหนได้ก็ช่วย ด้วยจิตใจที่เผื่อแผ่โดยแท้

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 20 เมษายน 2521)

5. อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ

ในวงสังคมนั้นเล่า ท่านจะต้องรักษามารยาทอันดีงามสำหรับสุภาพชน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่แข็งกระด้าง มีความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ พร้อมจะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

(พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 25 มิถุนายน 2496)

6. พูดจริง ทำจริง

ผู้หนักแน่นในสัจจะพูดอย่างไร ทำอย่างนั้น จึงได้รับความสำเร็จพร้อมทั้งความศรัทธาเชื่อถือและความยกย่องสรรเสริญ จากคนทุกฝ่าย การพูดแล้วทำ คือ พูดจริง ทำจริง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคลให้เด่นชัด และสร้างเสริมความดี ความเจริญ ให้เกิดขึ้นทั้งแก่บุคคลและส่วนรวม

(พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 10 กรกฎาคม 2540)

7. หนังสือเป็นอมสิน

หนังสือเป็นการสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างมา ทำมา คิดมา แต่โบราณกาลจนทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นคล้ายๆ ธนาคารความรู้และเป็นอมสิน เป็นสิ่งที่จะทำให้ มนุษย์ก้าวหน้าได้โดยแท้

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ ในโอกาสที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท วันที่ 25 พฤศจิกายน 2514)

8. ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง

(พระบรมราโชวาท พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปี พุทธศักราช 2531)

9. การเอาชนะใจตน

ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจไม่กระทำการสิ่งใดๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเสื่อม เราต้องฝืนต้องต้านความคิดและความประพฤติทุกอย่างที่รู้สึกว่าขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำการที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม ถ้าเราร่วมกันทำเช่นนี้ ให้ได้จริงๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมากขึ้นๆ ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไป และจะช่วยให้ฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ

(พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่าน ในพิธีเปิดการประชุม)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับການอ่าน

สืบเนื่องจาก คณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้ การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ และปีพุทธศักราช 2553-2561 เป็น ทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ขอพระราชทานอัญเชิญพระราชดำรัสและพระราชนิพนธ์บางตอนในสมเด็จพระเทพฯ บางตอนที่เกี่ยวข้องกับการ อ่านและห้องสมุด มาเสนอไว้ ณ ที่นี้

ควรมีควร แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

1. “...พอล่วงเราก็อ่านมารับประทานอาหาร ตอนอาหารนี้ถ้าว่างพระราชกิจ สมเด็จพระแม่ก็จะอยู่ด้วย ประการแรก ท่านจะได้ดูว่ารับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารพอหรือไม่ ประการที่สอง ดูมารยาทโต๊ะและประการที่สาม เป็นข้อที่ ฟ้องทุกคนรวมทั้งพี่เลี้ยงชอบที่สุด คือ ท่านจะเลือกหนังสือดีๆ สนุกๆ มาเล่าให้ฟัง หนังสือที่ท่านเอามาเล่า บางที ก็เป็นนิทานธรรมดาๆ หรือนิทานเรื่องชาดกในพุทธศาสนา บางทีก็เป็นหนังสือประวัติศาสตร์, ประวัติบุคคลสำคัญ และความรู้อื่นๆ บางครั้งเป็นข่าวจากหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ตอนหลังๆ นี้ท่านชอบอ่านเป็นภาษาอังกฤษ ให้เราหัดฟังภาษาด้วย

นานๆ ทีก็อาจจะมีการถามปัญหาทวนความจำ ถ้าตอบถูกมักมีรางวัลเงินสด 1 บาท เป็นที่ขบขันกันใน ครอบครัวว่า หนังสือธรรมดาๆ ที่น่าเบื่อที่สุดในโลก พอสมเด็จพระแม่เล่า มันสนุกตื่นเต้น มีรส มีชาติขึ้นมาทันที

ท่านจะเน้นระบายสี หยิบยกจับความที่น่าสนใจมาเล่า (ทูลหม่อมพวยังโปรดฟัง) ทำให้จำง่ายไม่ต้องท่อง เรื่องนี้มีความลับอย่างหนึ่ง (ที่เปิดเผยได้แล้ว) ว่า บางทีข้าพเจ้าซีก็เลยอ่านหนังสือเพราะเรียนเยอะแยะ ก็อาศัย จำเอาจากสมเด็จพระแม่เล่า นำมาวิจารณ์เพิ่มเติมแล้วใช้ตอบข้อสอบ หรือเขียนรายงานส่งครูสบายๆ เรื่องนิทานของ สมเด็จพระแม่ มีเรื่องที่น่าตื่นเต้นคือเรื่องผี แต่ก่อนนี้พี่เลี้ยงไม่ยอมเล่าเรื่องผี พอไปโรงเรียนเพื่อนๆ ก็มาหลอก สมเด็จพระ แม่ท่านว่า ถ้ามานั่งอธิบายว่าผีไม่มีจริงก็ไม่เชื่อ ท่านจึงส่ายตาโดยการเล่าเรื่องผีที่น่ากลัวกว่าให้เชิด

เมื่อตอนเล็กๆ ตั้งแต่เริ่มเรียนประถม ท่านสอนภาษาไทยโดยการอ่านวรรณคดีเรื่องยี่นโรงสามเรื่อง คือ พระอภัยมณี, อิเหนา และรามเกียรติ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องอิเหนา ท่านให้ท่องกลอนตอนที่เพราะๆ เช่น ว่าพลางทางชมคณานก โผนผกจับไม้อึงมี ฯลฯ

คงจะเป็นเพราะได้อ่านกลอนมาแต่เล็กๆ ทำให้ข้าพเจ้าชอบเรียนวรรณคดีไทย ชอบแต่งกลอนตอนเด็กๆ ข้าพเจ้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษค่อนข้างจะอ่อนและหนีเรียนอยู่เสมอ หลังจากฟังพระบรมราโชวาทของทูลกระหม่อม พ่อเรื่อง “ทำไมคนเราต้องเรียนภาษาอังกฤษ” แล้ว สมเด็จพระแม่ก็ค่อยๆ เริ่มสอนศัพท์อังกฤษให้ท่อง ให้อ่านหนังสือ ตามลำดับยากง่าย จนเดี๋ยวนี้พอจะส่งภาษาฝรั่งมังฆ้องมังคำได้...”

(พระราชนิพนธ์ เรื่อง “แม่” ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

2.	หนังสือนี้มีมากมายหลายชนิด
ให้ความรู้สำเร็จบันเทิงใจ
มีวิชาหลายอย่างต่างจำพวก
วิชาการสรรมาสารพัน | นำดวงจิตเร่ร่อนขึ้นสดใส
ฉันจึงใฝ่ใจสมานอ่านทุกวัน
ล้วนสะดวกค้นได้ให้สุขสันต์
ชั่วชีวิตฉันอ่านได้ไม่เบื่อเลย |
|----|---|--|

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์บทกลอนนี้ในตอนจบของบทความ เรื่อง “ฉันชอบอ่านหนังสือ” ทรงเขียนบทความนี้ใน พ.ศ. 2510 เมื่อพระชนมายุเพียง 12 พรรษา ขณะทรงเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนจิตรลดา)

3. “...ในสมัยสารสนเทศเช่นทุกวันนี้ ห้องสมุด หนังสือ และการอ่าน ยังคงเป็นวิธีหนึ่งที่จะไปสู่สาระความรู้ นอกจากนั้นการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ก็ต้องมีห้องสมุดสำหรับนักเรียน พร้อมกับปลูกฝังให้รู้สึกอยากอ่าน จึงจะเป็นทางหนึ่งที่ช่วยให้บรรลุผลสำเร็จ...”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปาฐกถา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย, หน้า 33)

4.	โลกคือมนทिरแผ้ว
ห้องหับสรรพโอฬาร
หนังสือประดุจประแจทวาร
จักพบรัตนแท้ | ไพศาล
เลิศล้ำ
ไขสู่ ห่องนา
ก่องแก้ววิทยา |
|----|---|---|

ทรงพระราชทานเมื่อประมาณ พ.ศ. 2520 ทรงใช้เวลาไม่กี่นาทีในการประพันธ์และพระราชทานพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกสัปดาห์ห้องสมุด (ครั้งที่ 2)
(แบบอย่างความใฝ่รู้รักการอ่าน, หน้า 9)

5.	ศึกษาวิชาไว้
เพื่อช่วยประเทศพลัน
ความรู้ประโยชน์พร้อม
การเรียนจะให้ดี
ช่วยชาติและตนยัง
ไทยเราจะยืนยง | ก็จะได้ประโยชน์ครัน
จิตเราก็เปรมปรีดิ์
เพราะถนอมสภาน์ศรี
ผลเด่นขยันจง
จะประทังสกุลวงศ์
เพราะประชาระลึกเรียน |
|----|---|--|

(ดั่งดวงแก้ว, หน้า 29)

6. “สมัยนี้มีคำพูดที่พูดกันว่า ไม่ควรให้เด็กท่องจำเป็นนกแก้วนกขุนทอง บางครั้งถ้าทำตามข้อคิดนี้มากเกินไป เด็กก็ไม่ท่องอะไรเลย เลยไม่มีข้อมูล ที่จริงก็ต้องให้ข้อมูล มีการฝึกความจำและฝึกให้ค้นคว้าเป็น คือ ทราบว่าจะไปค้นคว้าที่ไหนค้นคว้าอย่างไรจึงจะได้ความรู้ที่ถูกต้องรู้ต้นตอข้อมูลและสอบเทียบได้ว่าสิ่งที่อ่านที่ฟังนั้นน่าเชื่อถือแค่ไหน สิ่งสำคัญที่สุดต้องพยายามไม่ให้ขาดคือ ต้องสร้างความสงสัย อันนี้อาจจะผิดกับทางศาสนาที่คำว่าความสงสัยข้องใจ เป็นกิเลสอย่างหนึ่ง แต่ว่าในกรณีของการศึกษานั้น ต้องสร้างความสงสัย ความอยากรู้ ความกระหายความรู้”

(“การศึกษากับการพัฒนาประเทศ” 7 พฤศจิกายน 2538 ทรงปาฐกถา ณ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ และพิมพ์ในหนังสือดังดวงแก้ว, หน้า 97-89)

7. “ปัจจุบันนี้วิชาการต่างๆ ในโลกมีเพิ่มมากขึ้นจนเราท่องจำศึกษาทั้งหมดเหมือนแต่ก่อนไม่ได้ ต้องรู้ว่าอยากรู้ข้อมูลอะไร ต้องไปค้นหาที่ไหน ต้องค้นไปถึงระดับนานาชาติ แต่ก่อนนี้จะทำวิจัยเรื่องอะไร เราดูแล้วว่าเรื่องนี้ไม่มีใครค้นคว้าในเมืองไทยก็ทำได้แล้ว แต่ปัจจุบันต้องเป็นเรื่องที่ต่างประเทศไม่มีด้วย ในด้านสังคมก็ถึงเวลาแล้วที่จะต้องยอมรับความคิด ยอมรับใจวัฒนธรรมของคนอื่น จึงจะเข้าใจประโยชน์ของชาติในปัจจุบัน

การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์นั้น นอกจากจะพัฒนาให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของแต่ละคนแล้วยังต้องพัฒนาให้มีความรู้กว้างในเรื่องอื่นๆ ด้วย ทั้งทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์”

(เพราะขอบฟ้ากว้าง, หน้า 34 กองวิชาการประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จัดพิมพ์ 2538 พิมพ์ในหนังสือดังดวงแก้ว, หน้า 103-104)

8. “เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศนั้น คนไทยจะไม่ค่อยมีนิสัยในการอ่านสักเท่าไร ทั้งๆ ที่การอ่านหนังสือเป็นการหาวิชาความรู้ที่ง่ายและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีอื่นๆ ทั้งหมดถ้ามีห้องสมุดให้บริการได้เพียงพอ มีการเชิญชวนให้คนมาใช้ นอกจากนั้นการฝึกหัดวินัยของการใช้ห้องสมุดและการมีตำราหรือหนังสือภาษาไทยที่ดีก็มีความสำคัญมากเพราะผู้ที่มีการศึกษาระดับพื้นฐานจะให้อ่านภาษาอื่นนอกจากภาษาของตนเองเพิ่มไปอีกหลายๆ ภาษา นั้นอาจจะยาก ถ้ามีหนังสือป้อนให้คนอ่าน ก็เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ปัจจุบันมีสื่ออย่างอื่นนอกจากหนังสือ เช่น ภาพสไลด์ วีดิโอ CD ROM ก็ตาม แต่ดูไปในขณะนี้ หนังสือก็ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญอยู่”

(“การศึกษากับการพัฒนาประเทศ” 7 พฤศจิกายน 2538 พิมพ์ในหนังสือดังดวงแก้ว, หน้า 109-110)

9. “กล่าวกันว่า “การศึกษาทำคนให้เป็นคน” เนื่องจากการศึกษานี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงแต่ท่องจำสิ่งต่างๆ ที่ทางโรงเรียนและกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เรียน แต่มีความหมายกว้างออกไปถึงการค้นคว้าด้วยตนเอง ใช้สมองคิด วิเคราะห์แยกแยะถึงเหตุผลของสิ่งต่างๆ ในโลกด้วย ยิ่งบุคคลเรียนรู้เข้าใจสิ่งต่างๆ มากขึ้นเท่าไร บุคคลนั้นยิ่งเป็นคนที่เชี่ยวชาญ เฉลียวฉลาดทั้งในทางโลกและทางธรรม เป็นกำลังของบ้านเมือง ทำให้บ้านเมืองเป็นปรกติสุข ประเทศอื่นๆ ไม่อาจจะเอาวัดเอาเปรียบได้”

(เทพรัตนเมธี, หน้า 29)

10. สิ่งที่คุณรุ่นใหม่จะต้องปรับตัวคือ ต้องคิด คิดมาก ๆ สมัยก่อนเมื่อเรียนหนังสือครูให้ทำรายงาน ก็ไม่รู้ว่าจะไปหาข้อมูลได้ที่ไหน หนังสือที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องนั้นนับจำนวนเล่มได้ ส่วนที่แปลเป็นภาษาอังกฤษมีจำนวนน้อยมาก ภาษาอังกฤษก็อ่านไม่ค่อยออก เดิมนี่การเรียนเน้นภาษาอังกฤษมากกว่าสมัยก่อน และข้อมูลต่างๆ ก็มีมากจนตกใจอ่านไม่ทัน...ก็จะต้องจับประเด็นและแก่นให้ได้

(เทพรัตนเมธี, หน้า 240)

11. “การอ่านหนังสือเป็นการหาวิชาความรู้ที่ง่ายและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีอื่นๆ ทั้งหมด ถ้ามีหนังสือป้อนให้คนอ่าน ก็เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต”

(เทพรัตน ธ กรีกฟ้า ทั่วหล้าสรรเสริฐ, หน้า 149)

12. “การเรียนรู้ภาษาให้ดีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จะเป็นโอกาสให้นักเรียนหาข้อมูลได้กว้างขวาง”

(เทพรัตน ธ กรีกฟ้า ทั่วหล้าสรรเสริฐ, หน้า 205)

13. “เรื่องของห้องสมุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศนั้น คนไทยจะไม่ค่อยมีนิสัยในการอ่านสักเท่าไรทั้งๆ ที่การอ่านหนังสือเป็นการหาวิชาความรู้ที่ง่ายและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีอื่นๆ ทั้งหมด”

(รัตนพินิจ นิเทศการศึกษา, หน้า 73)

14. “... เมื่อ 10 ปีก่อนได้รับเชิญไปเป็นกรรมการที่ปรึกษาของวิชาศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้มีโอกาสพิจารณาหลักสูตรวิชาชีพที่แปลมาจากคำว่า “Information Science” ตอนนั้นเรียกว่า “สารสนเทศศาสตร์” ตอนหลังเปลี่ยนเป็น “สารนิเทศศาสตร์” ทั้งคำว่า สารสนเทศ หรือ สารนิเทศ ต่างก็เป็นศัพท์บัญญัติของคำว่า “Information” ราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้ใช้ได้ทั้งสองคำ ในวงการคอมพิวเตอร์การสื่อสารและธุรกิจ นิยมใช้คำว่า “สารสนเทศ” ส่วนในวงการบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ ใช้คำว่า “สารนิเทศ” ความหมายกว้างๆ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ที่มีการบันทึกอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการเพื่อนำมาเผยแพร่ และใช้ในงานต่างๆ ทุกสาขา”

(รัตนประทีป : ปาฐกถาเรื่อง ...” เทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ
ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ วันที่ 2 มิถุนายน 2538, หน้า 20)

15. “...เมื่อมนุษย์รู้จักการเขียนหนังสือ เข้าสู่สังคมของการอ่านเขียน พร้อมกับที่มีประชากรเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมต่างๆ เพิ่มทวีหลากหลายขึ้น กิจกรรมต่างๆ เพิ่มทวีหลากหลายขึ้น ข้อมูลความรู้จึงมากขึ้นด้วย ในขณะเดียวกันก็มีผู้ที่อ่านเขียนได้มากขึ้นเช่นกัน มนุษย์ก็ได้พัฒนาฐานข้อมูลของตน เพิ่มจากการเล่าปากต่อปากมาเป็นจารึก บันทึก ปุ่มโทร จดหมายเหตุ และหนังสือที่เขียนด้วยมือ เมื่อค้นพบการพิมพ์ การจัดเก็บข้อมูลความรู้ในรูปของหนังสือก็ยิ่งสะดวกขึ้น รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ได้กว้างและมากขึ้นด้วย”

(รัตนประทีป, หน้า 22)

16. “ผู้มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้โดยตรงได้แก่ ครู อาจารย์ ควรมีความสนใจใฝ่รู้ในเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น เรื่องคอมพิวเตอร์ ไม่ท้อถอยว่าเราทำไม่ได้ ต้องยึดหลักว่า เราทำได้ แม้จะไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ ก็ต้องชวนช่วยในสิ่งที่มีอยู่ก่อนคือ การหาความรู้โดยการอ่านหนังสือ ติดตามฟังข่าว อาจไม่มีโอกาสใช้จริงในระยะต้นต่อไปถ้ามีโอกาสจะได้พร้อมที่จะเรียนรู้ฝึกฝนการใช้ ส่วนเยาวชนนั้นแม้ในปัจจุบันมองดูเหมือนว่าเยาวชนรุ่นใหม่จะมีความสามารถในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ดีกว่าปรับตัวได้เร็วกว่าแต่อันที่จริงแล้วเยาวชนก็ยังต้องการผู้ชี้แนะอยู่มาก หากครูอาจารย์มีความกระตือรือร้นที่จะทันโลก ทันความรู้ใหม่ๆ มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ก็สามารถถ่ายทอดความรู้ของตนให้แก่เยาวชนได้อย่างดีและกว้างขวาง ครู อาจารย์ควรได้โอกาสฝึกอบรมเรื่องคอมพิวเตอร์ หลักสูตรต้องให้ลึกซึ้ง กว้างขวางกว่าการฝึกอบรมผู้บริหารเพราะต้องสามารถสอนผู้อื่นได้ด้วย”

(รัตนประทีป : การประมวลผลและการบริหารงานทั่วไปทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน, หน้า 31, หน้า 40)

17. “...เรื่องการศึกษา นั้น สิ่งที่น่าสนใจก็มีเรื่องการจัดห้องสมุด แต่ก่อนนี้ห้องสมุดก็คือหนังสือ ในปัจจุบันนี้กิจการของห้องสมุดขยายไปจนกระทั่งบางคนไม่เรียกว่าห้องสมุดอีกต่อไป เรียกว่า ศูนย์สารสนเทศหรือศูนย์สารนิเทศของในห้องสมุดจะประกอบด้วย หนังสือ เทป เทปเสียง หรือวีดิโอเทป เครื่องคอมพิวเตอร์จะมีการสื่อสาร เป็นระบบสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็น Internet หรือเป็นระบบอย่างอื่นก็ตามของพวกนี้ เป็นของที่ผลิตขึ้นและเป็นสิ่งที่คนตาบอดใช้ได้ ถ้าเป็นหนังสือก็หนังสือเบรลล์..”

(รัตนประทีป : ปาฐกถาเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ณ โรงแรมอิมพีเรียล กรุงเทพฯ (วันที่ 23 พฤษภาคม 2539), หน้า 47)

18. “...โดยทางเนคเทคได้ประสานงานกับกองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และกองการศึกษาสงเคราะห์ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อหาวิธีการสำรวจที่มองในหลายๆ ด้านทั้งความเป็นอยู่ สภาพโรงเรียน น้ำดื่ม น้ำใช้ ความพร้อมของห้องสมุดที่จะเป็นคลังบริการความรู้ การศึกษาผ่านดาวเทียม การมีไฟฟ้าใช้ และการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านการประเมินผล และเพิ่มศักยภาพของการสำรวจให้ดีขึ้น...”

(รัตนประทีป, หน้า 56)

19. “...สำหรับหัวข้อที่ต้องประเมินนั้น ได้พระราชทานแนวพระราชดำริต่างๆ ให้พวกเราคิดเช่น “ไปเห็นห้องสมุดไม่ดี ขาดแคลน นักเรียนที่นั่นไม่มีข้าวกิน หรือว่าที่พักอาศัยอยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสม และก็ยังไม่มีเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ ไม่พอ และอะไรอีกหลายอย่าง หรือว่าการสอน บางทีอาจจะไปได้ยินอะไรอื่นอีก เช่น เรื่องการสอนวิชาต่างๆ ปัญหาหรืออุปสรรคของการใช้ เช่นผู้สอนที่เคยเชี่ยวชาญชำนาญอยู่ในตอนที่เรามาติดต่อย้ายไปทำงานที่อื่น หรือว่าบางแห่งเปลี่ยนผู้บริหารแล้วงานเดิมที่ก้าวหน้าเกิดติดขัด ฯลฯ...”

(รัตนประทีป, หน้า 56)

20. “...มีข้อเสนอแนะที่จะให้ใช้หลายเรื่อง อย่างที่บางโรงเรียน ครูไปหาความรู้ข้างนอกมาใช้ทำสิ่งที่เหมาะสมกับเด็กในโรงเรียนของเขา เช่น ใช้ในการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ให้นักเรียน ประการที่ ๒ ก็ใช้ในงานธุรการหรืองานบริหารต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ข้อมูลนักเรียน ซึ่งบางแห่งเขาทำในลักษณะที่ว่า วิเคราะห์ข้อมูลเรื่องคะแนน

เรื่องปัญหาครอบครัวของนักเรียน ปัญหาอื่นๆ เช่น โภชนาการ ปัญหาการเรียนตกต่ำ ปัญหาครอบครัว และก็ดูว่า มันมีปัญหา co-relation กันหรือเปล่า จะได้แก้ไขในส่วนรวมได้อย่างไร ประการที่ 3 คือใช้บริหารการเงินของโรงเรียน แล้วก็บริหารโครงการต่างๆ ด้วย ...ประการที่ 4 ใช้เก็บข้อมูลต่างๆ งานห้องสมุด งานพัสดุ จัดซื้อจัดจ้าง มีฟอร์มต่างๆ ที่ใช้ คือ ได้ไปเห็นการใช้หลายรูปแบบก็เลยคิดว่าจะทำ

(รัตนประทีป : กิจกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียน, หน้า 58)

21. “...อย่าว่าแต่โรงเรียนพวกนั้น (ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน) ที่ทางเนคเทคไปทำโครงการนำร่องอยู่เลย โรงเรียนที่อยู่ในระดับที่ดีกว่าหลายๆ โรงเรียนที่ไปส่งเสริมทางด้านคอมพิวเตอร์เรื่องคอมพิวเตอร์ทำได้แต่ไปดูเรื่องวิทยาศาสตร์อื่นๆ ขนาดมีความรู้ไม่เท่าไรยังรู้สึกว่ามีอะไรที่บกพร่องมาก เช่น มีห้องสมุดใหญ่โต มองไกลๆ รู้สึกว่าดี แต่เข้าไปใกล้ๆ ไม่ใช่หนังสือวิทยาศาสตร์เป็นหนังสืออะไรไม่รู้ที่สำหรับโชว์ว่า มองผ่านๆ แล้วมีหนังสือมาก แล้วการทดลองห้องทดลองอะไรต่างๆ ที่ควรมี ก็ไม่มี..”

(รัตนประทีป : การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน, หน้า 59)

22. “..การศึกษาคือการพัฒนาคนพัฒนาชาติ ให้คนมีความรู้ที่จะสามารถสร้างตนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น สร้างชาติให้อยู่อย่างมีความสุขและรุ่งเรืองได้ เราพูดว่าเราจะพัฒนาคนให้มีความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในทศวรรษหน้านั้นเราต้องรู้อะไร คำตอบคงมีหลายอย่าง พูดไปได้เรื่อยๆ และทุกคนคงจะช่วยเติมคำในช่องว่างตรงนี้ได้...”

(รัตนประทีป : ความรู้ความจำเป็นสำหรับทศวรรษหน้า, หน้า 82)

23. “...ข้าพเจ้าเองทุกครั้งที่ใครมาขอให้พูดเรื่องการศึกษา ก็จะมีหลักเก่าๆ ที่คนอายุมากหน่อยจะเคยได้ยิน ส่วนคนสมัยใหม่อาจจะไม่เคยได้ยินแล้ว คือ สุ จิ ปุ ลิ และการแบ่งการศึกษาที่สมดุลเป็นพุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหลักการที่สามารถปรับใช้ได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกับทุกกาลสมัย...”

(รัตนประทีป : สุ จิ ปุ ลิ และการศึกษาที่สมดุล, หน้า 88)

24. “...วิธีการหนึ่งที่เขาใช้กันเรื่องการศึกษาที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางนั่นคือ ต้องมีงบประมาณหรือต้องเรียไรให้มีห้องสมุดสำหรับนักเรียน เราต้องปลูกฝังนักเรียนให้รู้สึกอยากอ่าน เคยเห็นโรงเรียนหลายแห่งสอนหนังสือเรียนตั้งแต่เล็กๆ ให้รู้จักอ่านหนังสือ ให้เด็กๆ อ่านหนังสือคนละเล่ม แล้วมาเล่าสู่กันฟังในหมู่เพื่อนๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่า วันนี้ฉันอ่านเล่มนี้ เธออ่านเล่มไหน เล่าให้กันฟัง แลกเปลี่ยนความคิดและวิจารณ์กัน...”

(รัตนประทีป : สุ จิ ปุ ลิ และการศึกษาที่สมดุล, หน้า 92)

25. “...และเมื่อเรียนแล้วจะต้องสามารถที่จะอธิบายความรู้ที่ตนได้รับมาแล้วรวบรวมความคิด เขียนให้ครูอาจารย์หรือผู้อื่นทราบได้ คนบางคนความรู้ดีเรียนมามาก แต่อธิบายไม่ได้เลย บางคนตอบปากเปล่าได้แต่เขียนออกมาไม่ได้ เขามักบอกว่าที่จริงหนูก็รู้ แต่เขียนไม่ออก ทำให้ได้เกรดไม่ดี..”

(รัตนประทีป, หน้า 94)

26. “...มนุษย์เห็นคุณค่าของความรู้ และต้องการส่งความรู้นั้นมายังคนรุ่นหลัง..”

(รัตนประทีป หน้า 21)

27. “...ในลักษณะนี้การอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญของการใช้สื่ออื่นๆ ต่อไป หลายแห่งบอกว่าสื่อหนังสือเป็นพื้นฐาน ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นเอาไว้ทีหลัง...”

(รัตนประทีป, หน้า 92)

28. “...พอถึงเรื่องการศึกษาซึ่งถือเป็นเรื่องใหญ่มากอย่างหนึ่ง เท่าที่เดินมานี้เป้าหมายเมื่อ 25 ปีที่แล้ว หลักก็คือ รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ เป็นการศึกษาขั้นระดับพื้นฐาน ซึ่งในการปฏิบัติงานแบบนี้ท่านที่เป็นครูบาอาจารย์ทั้งหลายก็คงพอจะทราบว่าไม่ใช่เรื่องง่ายเท่าที่มีโอกาสได้เห็น นอกจากที่เมืองไทยแล้วอย่างที่เราเพิ่งกลับมาจากเมืองจีน เมืองคาซัคสถาน เมืองอุดเบกิสถาน ก็มีปัญหาเรื่องการศึกษาอย่างหนึ่ง คือเรื่องของการใช้ภาษา...”

(ประมวลพระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, หน้า 7)

29. “...ในเมืองจีนก็ให้อาจารย์ที่เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา มาผลิตตำราเรียนที่ทันสมัย เนื้อหาถูกต้อง แต่ว่ามีราคาแพงเกินไป เพื่อให้นักเรียนในระดับประถมและมัธยมได้รับข้อมูลที่ดียิ่งจะพัฒนาความคิดความรู้ต่อไป...”

(พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานแก่คณะผู้ปฏิบัติงาน

โครงการตามพระราชดำริ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร

วันศุกร์ที่ 26 เมษายน 2544, หน้า 21)

30. “...เดี๋ยวนี้บ้านเมืองส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายรัฐบาลก็ตามเขาส่งเสริมว่า วิธีการศึกษายุคใหม่ต้องการให้นักเรียนช่วยตัวเองมากที่สุดใช้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยใช้สื่อต่างๆ อย่าง สื่ออย่างหนึ่งที่จะทำได้คือหนังสือในระดับที่สูงขึ้นไปอาจจะเป็นสื่ออื่นๆ ขึ้นไปจนถึงระดับสื่ออิเล็กทรอนิกส์...”

(พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานแก่คณะผู้ปฏิบัติงาน

โครงการ ตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ 21 เมษายน 2540, หน้า 37)

31. “...การที่ทำให้คนได้เรียนหนังสือได้อ่านออกเขียนได้นั้นเป็นการทำให้เกิดความสามัคคีในชาติ และการติดต่อสื่อสารกันได้ ในการที่เราทำโครงการนี้ ไม่เฉพาะโครงการเดียว ประโยชน์ก็โยงกันไปหลายๆ อย่าง...”

(พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานในการสัมมนาโครงการ

เกษตรเพื่ออาหารกลางวันและโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ณ ค่ายลูกเสือสกลนคร บ้านนาอ้อย

อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร วันเสาร์ที่ 17 พฤศจิกายน 2527, หน้า 117)

32. **“Knowledge is just like money, and that is why we have to learn.**

You should not think that you are a princess or a rich person, because you do not know what will happen in the future. But if you have knowledge, the knowledge can help you till the end.

To gain knowledge is to practice. If you do not seek experiences and learn only from text book, you will get only superficial knowledge because you do not have a hands-on knowledge. Nevertheless if you only do the practical work and do not study the texts, you will not be able to understand the essence of the theories and will be caught only in your own narrow views.

Among all the properties, knowledge is most valuable because no one can ever snatch it away from you. It cannot be bought and cannot be sold. It is an indestructible treasure.”

(Education is the Golden Key, page 6)

33. **“There is no denying that academic knowledge and general information are essential elements and motivating forces for all activities directed towards prosperity, peace, intellectual and scientific inventions, aesthetic creation and appreciation, mutual understanding of culture and religion, and the eradication of ignorance, injustice and poverty.**

In the 21st century, which is only a few months ahead, worldwide access to knowledge and information will serve as a catalyst to meet and tackle problems in everyday life and to build up the quality of life for both the individual as well as the world community. It is therefore necessary for library and information professionals from all parts of the world to take up the challenges and scrutinize every relevant aspect of the theme – **On the Threshold of the 21st Century : Libraries as Gateways to an Enlightened World.** Now is the time to decide on appropriate programme activities to fulfill the ultimate goal of library and information professionals worldwide: Information for All – All for Information”

(พระราชดำรัสเปิดการประชุม IFLA ครั้งที่ 65 กรุงเทพมหานคร : 65th IFLA Council and General Conference Bangkok, Thailand, August 20 – August 28, 1999)

สารบัญ

หน้า

พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	(1)
ที่ได้พระราชทานแก่คณะบุคคลในวาระต่าง ๆ	
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับการอ่าน	(3)
สารจากนายกสมาคมฯ	(13)
จรรยาบรรณบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	(14)
ภาค 1 โครงการและกำหนดการประชุมวิชาการประจำปี 2552 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	1
ภาค 2 บทความทางวิชาการ	
ทศวรรษแห่งการอ่าน : พ.ศ. 2552 - 2561	9
ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต และนางสุจิตร์ สุภาพ	
วิธีสร้างความสนใจในการอ่าน	13
ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต	
วัสดุการอ่านประเภทต่าง ๆ	21
ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต	
กระบวนการอ่าน	27
ดร.ธนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล	
วิธีอ่านหนังสือและการอ่านหนังสือให้ฟัง	43
อาจารย์กานต์มณี ศักดิ์เจริญ	
การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ	52
ศาสตราจารย์ ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์	
กลยุทธ์การอ่านจากการสัมมนาสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย	55
รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน	
ได้ดีเพราะการอ่าน	57
ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	
ก้าวอย่างไรให้ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน	60
ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	

ประเทศที่ประชาชนไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่มีทางจะไปสู้ใครเขาได้	63
รองศาสตราจารย์วิทยากร เชียงกูล	
อ่านก่อนเดินทางท่องเที่ยว	67
ดร.ประจักษ์ วัฒนานุสสิทธิ	
ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร	72
อาจารย์อรุณวรรณ พิมพ์พัฒนโยธิน	
เครือข่ายห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทย	87
ดร.มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ	
ภาค 3 บรรณานุกรมและบทคัดย่อของงานวิจัย และวิทยานิพนธ์	
บรรณานุกรม เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาชาติ	99
รวบรวมโดย วิสาชา รามสมภพ, รุ่งทิวา คำทวี และ วรรณฯ พลเสน	
บทคัดย่องานวิจัยและวิทยานิพนธ์	
การพัฒนาคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก	104
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์	
กชกร จินตณสณิตย	
การพัฒนารูปแบบการประเมินด้านจิตพิสัยเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่านช่วงชั้นที่ 1-2	117
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3	
ณัฐติกา ขวกเขียว	
ภาค 4 บุคคลผู้ควรเชิดชูในการทำความดีเพื่อสังคม ด้านการพัฒนาห้องสมุด	123
รางวัลศาสตราจารย์ คุณหญิงแมนนาส ขวสิต ประจำปี 2552	
นางเฉลิมศรี กลประณีต	
ภาค 5 พู่อุปการคุณต่อวงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์	131
บุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	
ภาค 6 ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	139
ผลการดำเนินงานชมรมในสังกัดสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	
รายชื่อคณะกรรมการจัดการประชุมทางวิชาการ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาชาติ	147
และประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2552	
รายชื่อผู้จัดทำวารสารฉบับพิเศษ	156

สารจากนายกสมาคม

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มาโดยตลอด นับแต่พระองค์ทรงพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณให้สมาชิกสมาคมห้องสมุดทั่วประเทศ เข้าเฝ้า ทูลละอองธุลีพระบาท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2514 อีกทั้งพระองค์ทรงพระราชทานให้สมาคมฯ จัดการประชุม สมาคมสหพันธ์บรรณารักษ์นานาชาติ (International Federation Library Association : FLA's 1999) เพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสพระชนมายุ 72 พรรษา โดยพระราชทานให้การประชุมดังกล่าวอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธร เป็นองค์อุปถัมภ์สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2519 เป็นต้นมา สมาคมฯ ได้ดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนากิจการห้องสมุด การเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นระยะเวลากว่า 50 ปี อันส่งผลให้ห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีนี้รัฐบาล มีมติให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ จัดทำยุทธศาสตร์การอ่าน และทศวรรษการอ่านของประเทศ เพื่อให้ประชาชนอ่านออก เขียนได้ มีอัตราการอ่านเพิ่มขึ้น อันจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติต่อไป

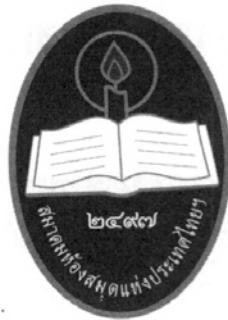
สมาคมฯ ต้องขอขอบคุณคุณกิตติรัตน์ ณ ระนอง อดีตกรรมการและผู้จัดการ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ได้วางใจสมาคมฯ โดยจัดตั้งรางวัลด้านการพัฒนาห้องสมุด เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่บรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติงาน ห้องสมุด ผู้อุทิศตนในการช่วยเหลือสังคมและชุมชน โดยการจัดห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังและสร้างนิสัยรัก การอ่านซึ่งในปีนี้เป็นปีแรกที่มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่อุทิศตนในการพัฒนาห้องสมุดสู่สังคมอย่างแท้จริง ขอขอบคุณคุณก้องศักดิ์ ตั้งศรีศักดิ์ ผู้บริหาร C.P.All ที่สนับสนุนสมาคมฯ ในการจัดพิมพ์หนังสือในวโรกาส เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระชนมายุ 80 พรรษา

ขอขอบคุณกรรมการบริหารสมาคมฯ ที่อุทิศเวลาเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ จนหลายท่านมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานฯ ที่ได้บริการสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำห้องสมุดกรมราชทัณฑ์ จนทำให้มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์ และได้รับพระราชทานนาม “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” นับเป็นส่วนหนึ่งใน ความภาคภูมิใจของสมาคมฯ

สุดท้ายขอขอบคุณสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ซึ่งเป็นปีที่ 55 นับตั้งแต่ได้ก่อตั้งสมาคมห้องสมุด แห่งประเทศไทยฯ และหวังอย่างยิ่งสำหรับความร่วมมือจากท่านในโอกาสต่อไป

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงเบญจมาศ วอลิต

นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

จรรยาบรรณบรรณารักษ์ พุทธศักราช 2552

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชบัญญัติแม่บทว่าด้วยหอสมุดแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๑

ห้องสมุดเป็นสถาบันที่มีเกียรติ เป็นบริการความรู้ที่เป็นคุณแก่สังคม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาห้องสมุด เพื่อสร้างความมั่นคงแก่สถาบันห้องสมุด และเพื่อให้สถาบันห้องสมุดเป็นที่เชื่อถือและยอมรับของประชาชน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชบัญญัติแม่บทว่าด้วยหอสมุดแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๑ เห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณสำหรับบรรณารักษ์ และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดทุกตำแหน่งไว้ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1

จรรยาบรรณต่อผู้ใช้

- ต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้ใช้ก่อนอื่น
- ต้องใช้วิชาชีพให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้อย่างเต็มความสามารถ
- ต้องให้ความเสมอภาคแก่ผู้ใช้โดยไม่คำนึงถึงฐานะ เชื้อชาติ ศาสนา สังคม

หมวดที่ 2

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

- ต้องประพฤติตนอันเป็นการเชิดชูเกียรติศักดิ์ในวิชาชีพ
- ต้องศึกษา แสวงหาความรู้ตามมาตรฐาน และพัฒนาตามนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในวิชาชีพ
- ต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่อวิชาชีพ
- ต้องปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต

หมวดที่ 3

จรรยาบรรณต่อเพื่อนร่วมงาน

- ต้องมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อผู้ร่วมงานและผู้ร่วมวิชาชีพ
- ต้องเคารพและยอมรับมติของที่ประชุม
- ต้องรักษา แสวงหามิตรภาพและเครือข่ายระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ร่วมวิชาชีพ
- ต้องยึดมั่นในคุณธรรมและพรหมวิหารในการปฏิบัติตนต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และผู้ร่วมวิชาชีพ

หมวดที่ 4

จรรยาบรรณต่อสถาบัน

- ต้องรักษาประโยชน์และชื่อเสียงของสถาบันที่สังกัด
- ต้องร่วมมือและปฏิบัติงานตามนโยบายที่สังกัด เพื่อธำรงชื่อเสียงและเกียรติภูมิ
- ต้องรักษาชื่อและทรัพยากรของสถาบัน ไม่พึงแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะโดยมิชอบ

หมวดที่ 5

จรรยาบรรณต่อสังคม

- ต้องเป็นผู้นำสังคมอย่างเข้มแข็ง
- ต้องอุทิศตนให้ประโยชน์ต่อสังคมด้วยการใช้วิชาชีพโดยสุจริต
- ต้องผดุงรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและความมั่นคงต่อสังคม

โครงการและกำหนดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2552

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2552 และประชุมวิชาการ
เรื่อง “การอ่านเพื่อพัฒนาชาติ”
(Reading for National Development)
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

อนุสนธิมติที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตครั้งที่ 2/2552 เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2552 ณ ห้องประชุมกระทรวงศึกษาธิการ (อาคารราชวัลลภ ชั้น 2) เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในการอ่าน การพัฒนาคนไทยให้มินิรักการอ่าน และการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการอ่านอย่างยั่งยืน คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอ่าน โดยกำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ ให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปี เป็นวันรักการอ่าน ให้ พ.ศ. 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน และให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เกิดเป็นรูปธรรม

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านมาโดยตลอด สนับสนุนให้ห้องสมุดสถานศึกษาและสถาบันต่างๆ มีบทบาทในการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สมาคมฯ ได้มีบทบาทร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ และการอ่านในการผลักดันเรื่องของการอ่านให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยและประเทศไทยสู่สังคมความรู้ได้อย่างยั่งยืนแม้นิยามประเทศชาติเผชิญปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในปี 2552 นี้ สมาคมฯ จึงได้กำหนดหัวข้อการประชุมวิชาการประจำปีของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในหัวข้อ “การอ่านเพื่อพัฒนาชาติ” (Reading for National Development) เพื่อให้ห้องสมุดและสถานศึกษาร่วมกันรณรงค์เรื่องความสำคัญของการอ่านในยุคสังคมความรู้เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กเยาวชนและประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกสาขาอาชีพ

ผู้รับผิดชอบ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วันเวลาและสถานที่ในการประชุม

วันที่ 8-11 ธันวาคม 2552 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านเพื่อพัฒนาชาติ
2. เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเข้าถึงสารสนเทศที่แตกต่าง

หัวข้อการประชุม

1. วาระแห่งชาติ ทศวรรษแห่งการอ่าน
2. ยิ่งอ่านยิ่งฉลาด
3. การอ่านเพื่อแก้ไขวิกฤต : แนวคิดในการพัฒนาอาชีพ
4. การเสนอผลงานวิจัย/วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการอ่าน และผลงานที่เกี่ยวข้อง
5. การประชุมชมรมต่างๆ ในสังกัดสมาคมฯ
6. การเสนอและสาธิตนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาและห้องสมุด
7. การระดมความคิดเรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาชาติ
8. รายงานผลการดำเนินงาน กิจกรรมของสมาคมฯ พ.ศ.2552
9. ทิศทางการพัฒนาการอ่านของประเทศไทยในทศวรรษหน้า
10. การศึกษาดูงาน

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ผู้บริหาร บรรณารักษ์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ และบุคลากรที่ทำงานห้องสมุด หน่วยงานจตหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์ข้อมูล และองค์กร ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารในภาครัฐและเอกชน
2. คณาจารย์ ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ / สารสนเทศศาสตร์ / สารนิเทศศาสตร์ และวิชาการในสาขาสังคมศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนิสิต นักศึกษา
3. ครู อาจารย์ที่ทำงานห้องสมุดและรับผิดชอบการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกลุ่มอื่น ๆ
4. สื่อมวลชน และผู้สนใจทั่วไปจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชนทั่วประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าประชุมมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในเรื่องการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่รู้ มีวิจรรย์ญาณ และมีคุณธรรมในการใช้สารสนเทศ
2. ผู้เข้าประชุมโดยเฉพาะครูอาจารย์ที่รับผิดชอบการเรียนการสอนทุกระดับ และผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถนำไปใช้บูรณาการการสอนวิชาต่างๆ อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ พัฒนาคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ การรู้สารสนเทศ ความใฝ่รู้ และนิสัยรักการอ่านของนักเรียน นิสิต นักศึกษา
3. ผู้เข้าประชุมที่ปฏิบัติงานห้องสมุด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการสารสนเทศ การส่งเสริมการอ่านเพื่อการพัฒนาประเทศ
4. ผู้เข้าประชุมติดตามความรู้ และนวัตกรรมใหม่ๆ ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

กำหนดการ

วันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม 2552

09.00 - 17.00 น. ลงทะเบียนและรับเอกสาร ณ ห้องข้าวเถา (ชั้น 2)

วันอังคารที่ 8 ธันวาคม 2552

08.00 - 08.30 น. ลงทะเบียนและรับเอกสาร (ต่อ)

08.30 - 08.45 น. ผู้เข้าประชุมพร้อมกัน ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ A-B

09.00 น.

- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ เสด็จแทนพระองค์ทรงเปิดการประชุม
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ เสด็จโดยรถยนต์ที่นั่งถึงโรงแรมแอมบาสซาเดอร์
- ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และ คณะกรรมการเฝ้ารับเสด็จ
- ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต นายกสมาคมฯ ถวายพวงมาลัย
- นางชวนุช ทั้งสัมพันธ์ กรรมการบริหาร บริษัทชวริน จำกัด ถวายพวงมาลัย
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ เสด็จเข้าสู่ที่ประทับ ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ (ดนตรีบรรเลงเพลง มหาชัย)
- นางวีระวรรณ วรรณโท กรรมการและเลขานุการ ถวายหนังสือที่ระลึก
- นางสาวเอมอร ดันเถียร อุปนายกสมาคมฯ ถวายเงินใช้สอยส่วนพระองค์
- ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต นายกสมาคมฯ กราบทูลรายงาน เบิก นางชนิสรา ชูติภักดิ์ ผู้ช่วยผู้จัดการ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กราบทูลรายงานและเบิกบุคคลผู้ควรเชิดชูด้านการพัฒนาห้องสมุดเข้ารับประทานโล่เกียรติยศ “รางวัลศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต” ประจำปี 2552 และ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ หาญพล อุปนายกสมาคมฯ เบิกผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุดและบุคคลดีเด่นวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ ประจำปี 2552 เข้ารับประทานโล่
- มีพระดำรัสเปิดการประชุม (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาชัย)
- เสด็จออกทรงประทานโล่ผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุด แต่พระครูธรรมสรคุณ (เขียน ขนธโร)
- เสด็จออกจากห้องคอนเวนชันฮอลล์เข้า Hall C ประทานฉายพระรูป คณะกรรมการและผู้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ

- เสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการและร้านจำหน่ายหนังสือตามพระอัยยาศัย
- **นางสวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์** บรรณารักษ์อาวุโส กล่าวนำบรรณารักษ์
ปฏิบัติงานตน (การนำเสนอวิถีทัศน์และนำเสนอสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
และ ผลงานของสมาคมฯ / รางวัล ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต /
ผู้มีอุปการคุณ และบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ฯ)
- เสด็จไปประทับรถยนต์ที่หนึ่ง
- เสด็จกลับ
(ดนตรีบรรเลงเพลง มหาชัย)
- **นางชนิสรา ชูติภัทร** ผู้ช่วยผู้จัดการ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ผู้แทนมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มอบเงินรางวัล
ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต ประจำปี 2552 แต่
นางเฉลิมศรี กลปรางณีต บุคคลที่ควรเชิดชู ด้านการพัฒนาห้องสมุด
จำนวนหนึ่งล้านบาท เพื่อย่อยอดการพัฒนาห้องสมุดเพื่อสังคม
- ถ่ายรูปหมู่เป็นที่ระลึก
- พักรับประทานอาหารว่าง
- การนำเสนอวิถีทัศน์และนำเสนอสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และ
ผลงานของสมาคมฯ
- 10.30 - 10.45 น. การบรรยายพิเศษเรื่อง “วาระแห่งชาติ ทศวรรษแห่งการอ่าน”
โดย **นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน** ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
- 10.45 - 11.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 11.00 - 12.00 น. การอภิปรายเรื่อง “ยิ่งอ่านยิ่งฉลาด”
วิทยากรนำ : **นางวิสรล อร่ามเจริญ**
นายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย
อาจารย์กิตติรัตน์ ณ ระนอง
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ-
ศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร. ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล
ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 12.00 - 13.00 น. ผู้ดำเนินรายการ :
รองศาสตราจารย์ ดร. สุขุม เฉลยทรัพย์
รองอธิการบดี ฝ่ายศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- 13.00 - 14.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 14.30 - 14.45 น. การอภิปราย (ต่อ)
- 14.45 - 16.30 น. การเสนอและสาธิตนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาและห้องสมุด
ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ C
- 16.30 - 18.00 น. งานแสดงมุกตลกจิตต์แด่ผู้เกษียณอายุ และงานเลี้ยงรับรอง
- 18.00 - 20.00 น.

วันพุธที่ 9 ธันวาคม 2552

09.00 – 14.30 น.

09.00 – 10.30 น.

ประชุมที่ห้องคอนเวนชันฮอลล์ A-B

การอภิปรายเรื่อง “การอ่านเพื่อแก้ไขวิกฤติ: แนวคิดในการพัฒนาอาชีพ”

วิทยากรนำ : ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

อดีตผู้อำนวยการสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา

นายอนันต์ เสมาทอง

ผู้จัดการบริษัทรีเทิร์นจำกัด

นายนคร ศิลปอาชา

อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

ผู้ดำเนินรายการ :

รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนา หาญพล

อุปนายก สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คนที่ 1

10.30 – 10.45 น.

10.45 – 12.00 น.

12.00 – 13.00 น.

13.00 – 14.30 น.

พักรับประทานอาหารว่าง

การอภิปราย (ต่อ)

พักรับประทานอาหารกลางวัน

การเสนอผลงานวิจัย / วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการอ่าน และผลงานที่เกี่ยวข้อง

- วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการประเมินด้านจิตพิสัย

เกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 นำเสนอโดย นางสาวณัฐติกา ขวกเขียว

- วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่าน

วรรณกรรมสำหรับเด็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์ นำเสนอโดย นางสาวกชกร จินตนสถิตย์

ผู้วิพากษ์: รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร นัตถสุกุล

รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการพิเศษ

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต วิทยาเขตพัฒนาการ

14.30 – 14.45 น.

14.45 – 16.30 น.

พักรับประทานอาหารว่าง

การประชุมของชมรมต่าง ๆ ในสังกัดสมาคมฯ

กลุ่มที่ 1 การสอนวิชาห้องสมุดกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน

โดย ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

ห้องคอนเวนชันฮอลล์ A

กลุ่มที่ 2 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะและดัชนีชี้วัด

โดย ชมรมห้องสมุดเฉพาะ

ห้องการ์เดน 1

กลุ่มที่ 3 พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550

โดย ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ

ห้องฮอ่งเต๋ A

กลุ่มที่ 4 ประชุมกรรมการบริหารชมรมฯ

โดย ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน
ห้องคอนเวนชันฮอลล์ B

กลุ่มที่ 5 การอ่านสู่การสร้างห้องสมุด 3 ดี

โดย ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี
ห้องคอนเวนชันฮอลล์ C

กลุ่มที่ 6 เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนานิสัยส่งเสริมการอ่าน

โดย ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
ห้องฮอ้งเต้ B

วันพฤหัสบดีที่ 10 ธันวาคม 2552

09.00 – 10.30 น.

การระดมความคิดเรื่อง “การอ่านเพื่อพัฒนาชาติ”

กลุ่มที่ 1 ครู อาจารย์ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

รับผิดชอบโดย : ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

วิทยากรนำ: นายสุพล ฤทธิรวมทรัพย์

ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

นางละเอียด ศรีวรรณท์

ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเอกชน

ห้องคอนเวนชันฮอลล์ A

กลุ่มที่ 2 บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ นักวิชาการ นักวิชาชีพเฉพาะ วิชาต่าง ๆ

รับผิดชอบโดย : ชมรมห้องสมุดเฉพาะ

วิทยากรนำ: นางสาวสุจิตรา สุภาพ

ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ

ห้องการ์เดน 1

กลุ่มที่ 3 บรรณารักษ์และบุคลากรห้องสมุดประชาชน

รับผิดชอบโดย: ชมรมห้องสมุดประชาชน

วิทยากรนำ: นายกุลธร เลิศสุริยะกุล

ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

ห้องคอนเวนชันฮอลล์ B

กลุ่มที่ 4 บรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ

รับผิดชอบโดย: ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ

วิทยากรนำ: นางวิลาวัดย์ ทรัพย์พันแสน

ประธานชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ

ห้องฮอ้งเต้ A

กลุ่มที่ 5 บรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ

รับผิดชอบโดย : ชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ

วิทยาการนำ: รองศาสตราจารย์ ดร. น้าทิพย์ วิภาวิน

ประธานชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ

ห้องการ์เดน 2

กลุ่มที่ 6 อาจารย์และบรรณารักษ์ห้องสมุดอาชีวศึกษา

รับผิดชอบโดย : ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

วิทยาการนำ: นางสาวฐิติรัตน์ สุวรรณปรามิทธิ์

ประธานชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษา

และเทคโนโลยี

ห้องคอนเวนชันฮอลล์ C

กลุ่มที่ 7 บรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

รับผิดชอบโดย : ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

วิทยาการนำ: นางสาวรุ้งทิพย์ ห่อวโนทยาน

ประธานชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

ห้องฮ้องเต้ GH

กลุ่มที่ 8 สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

รับผิดชอบโดย : ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

วิทยาการนำ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ชลารักษ์

ประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

และสารสนเทศศาสตร์

ห้องฮ้องเต้ B

10.30 - 10.45 น.

พักรับประทานอาหารว่าง

10.45 - 12.00 น.

การรายงานสรุปผลการประชุมระดมความคิดของกลุ่มต่าง ๆ

วิทยาการนำ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ

รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

และประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2

ห้องคอนเวนชันฮอลล์ A-B

12.00 - 13.00 น.

พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 - 14.45 น.

รายงานผลการดำเนินงานกิจการของสมาคม พ.ศ.2552 และคัดเลือก

กรรมการสรรหาคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

วาระ พ.ศ. 2554 -2555

14.45 - 15.00 น.

พักรับประทานอาหารว่าง

15.00 - 16.30 น.

อภิปรายเรื่อง “ทิศทางการพัฒนาการอ่านของประเทศไทยในทศวรรษหน้า”

วิทยากร : ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต

นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

ผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

นายหน้ธี จิตสว่าง

ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม

ผู้ดำเนินรายการ

นางสาวกรองกาญจน์ ถนอมพล

ประธานแผนกปฏิบัติ

วันศุกร์ที่ 11 ธันวาคม 2552

08.30 - 16.30 น.

การศึกษาดูงาน

ผู้ประสานงาน : ดร. ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์

ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์

สายที่ 1 - สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
(Bangkok Art and Culture Centre)

สายที่ 2 - สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
- องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ อพวช.
(National Science Museum, Thailand)

สายที่ 3 - ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้บางขุนเทียน
- พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

สายที่ 4 - หอสมุดแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ
- พิพิธภัณฑ์ลูกหลานพันธุ์มังกร จังหวัดสุพรรณบุรี

สายที่ 5 - ห้องสมุดโรงเรียนสตรีวิทยา
- ห้องสมุดโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยา

บทความทางวิชาการ

ทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศ

2 เมษายน...วันรักการอ่าน

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต และ
นางสาวสุจิตร์ สุภาพ รวบรว*

ตามที่คณะรัฐมนตรี มีมติประกาศให้ปี 2552 - 2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน พร้อมประกาศให้วันที่ 2 เม.ย.ของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นวันรักการอ่าน และกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจะเป็นกลไกขับเคลื่อนส่งเสริมการอ่านให้เกิดความเป็นรูปธรรม

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงการอ่านเป็นวาระแห่งชาติว่าครั้งนี้ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยเฉพาะการผลักดันในเรื่องของเด็กเล็ก ตั้งแต่ 1 - 6 ปี ได้ประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุข และบรรณารักษ์ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำ “หนังสือเล่มแรก” ซึ่งไม่เพียงแต่จะปลูกฝังให้ทุกคนรอบตัวมีความรัก ความคุ้นเคยกับการอ่านเท่านั้น แต่ยังหวังให้หนังสือเล่มแรกไม่เพียงแต่ให้ความรู้แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และความอบอุ่นในครอบครัว นอกจากนี้จะมีการปรับปรุงหลักสูตรต่างๆ และส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนโดยเฉพาะครูได้ปลูกฝัง และส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้มีการอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้นและที่สำคัญคือการสร้างสภาวะแวดล้อมในการเรียนรู้และแหล่งนอกโรงเรียนด้วย

การดำเนินการดังกล่าวจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากทุกภาคส่วนไม่ให้ความสำคัญ ไม่ให้ความสำคัญร่วมมือและไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการอ่านโดยเฉพาะการอ่านที่มีความหลากหลายย่อมจะช่วยให้คนไทยมีความรอบรู้ในหลายๆ ด้านมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมที่อุดมด้วยปัญญาอย่างแท้จริง รัฐบาลควรสนับสนุนให้สังคมไทยเป็นสังคมการอ่านและส่งเสริมให้คนไทยมิใช่เป็นเพียงผู้รู้หนังสือตามหลักการของยูเนสโกเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีสติปัญญาและพัฒนาการที่ดี เพราะการอ่านหนังสือจะเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและต้องไม่ลืมส่งเสริมการอ่านในภาษาที่หลากหลายเช่นภาษาอังกฤษ และอื่นๆ เพราะภาษาเหล่านั้น มีฐานข้อมูลความรู้และมีหนังสือที่น่าสนใจมากมายอีก ทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างพี่น้องประชาชนทั่วโลกด้วยอีกทางหนึ่ง การที่ทุกภาคส่วนร่วมผนึกกำลังกันสร้างโอกาสให้คนไทยได้รู้หนังสือรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อทำให้สังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งการสร้างสรรค์ และสังคมแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

*ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และ นางสาวสุจิตร์ สุภาพ ประธานแผนกมาตรฐานวิชาชีพ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

การส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ถือเป็นอีกโครงการหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการที่จะผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษา และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทรงพลังสำหรับมวลมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของ การศึกษาตลอดชีวิต และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดียิ่งสำหรับคนทุกคน

นายจุรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และประธานคณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นหลักในการขับเคลื่อนเรื่องนี้กล่าวว่า สภาวัฒนธรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้ ต้องการให้คนไทยทุกวัยพัฒนาความสามารถในการอ่านและการรู้หนังสือ โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าภายในปี 2555 ประชากรวัยแรงงานจะต้องรู้หนังสือในระดับใช้งานได้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92.64 เป็นร้อยละ 99 ขณะที่ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สามารถอ่านออกเขียนได้จะต้องเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92.64 เป็นร้อยละ 95 ค่าเฉลี่ยในการอ่านหนังสือของคนไทยต้องเพิ่มจากปีละ 5 เล่ม เป็น 10 เล่ม รวมทั้งต้องมีการพัฒนาและเพิ่มแหล่งการอ่านที่มีคุณภาพให้ทั่วถึงทุกตำบล/ชุมชน สร้างภาคีเครือข่ายการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

คณะกรรมการส่งเสริมการอ่านฯ กำหนดกิจกรรมยุทธศาสตร์ สำหรับเพิ่มขีดความสามารถในการอ่านและสร้างนิสัยให้คนไทยทุกวัยอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น รวมทั้งสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้น โดยจะประกาศว่าในแต่ละปีจะจัดกิจกรรมใด และตั้งองค์กรอื่นๆ มาร่วมเป็นกรรมการส่งเสริมการอ่านฯ เพิ่มมากขึ้น

ยุทธศาสตร์กำหนดออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1. เพิ่มขีดความสามารถทางการอ่าน 2. ยุทธศาสตร์สร้างนิสัยรักการอ่าน 3. ยุทธศาสตร์เป็นการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมแห่งส่งเสริมการอ่าน ตัวอย่างเช่น โครงการรณรงค์ให้ประชาชนให้ความสนใจการอ่านเรื่องใกล้ตัว “ส่งเสริมการอ่านเพื่อชีวิต” เช่น การอ่านฉลากสินค้า อุปโภคบริโภค เป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นเรื่องสำคัญ การรณรงค์ให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนสนใจเรื่องการอ่านมากขึ้นช่วงปิดภาคเรียน ภายใต้โครงการ **Summer Read** โดยให้เด็กอ่านหนังสือตามความชอบ ส่วนเป้าหมายสำคัญเราต้องการมุ่งเน้นส่งเสริมให้คนไทยได้เริ่มอ่านหนังสือแต่วัยเด็ก เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า หากเด็กรักการอ่านตั้งแต่ในวัยเด็กก็จะเป็นพฤติกรรมติดตัวไปตลอด สร้างแรงจูงใจที่จะทำให้เด็กหันมาอ่านหนังสือมากขึ้น จะต้องมุ่งเน้นส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือตามที่เด็กชอบและตามความสนใจของแต่ละบุคคล และควรมีรางวัลให้กับเด็กที่อ่านหนังสือได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การอ่านจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะนอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้คนไทย ทุกคนทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษา และที่อยู่นอกระบบการศึกษาให้สามารถค้นหาความรู้ และเข้า ถึงความรู้ได้ตลอดเวลาจากสื่ออันหลากหลายในยุคโลกาภิวัตน์ และการอ่านยังมีส่วนช่วยส่งเสริมการสร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศนอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญทั่วโลกยังได้เห็นสอดคล้องต้องกันว่าอย่างน้อยร้อยละ 80-90 ของความรู้หรือข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์ต้องการนั้น ก็ได้มาจากการอ่านทั้งสิ้น

นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด 3 ดี ห้องสมุด 3 ดีสัญจร การพัฒนาสื่อที่มีคุณภาพ คือหนังสือ รวมไปถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ภาคีเครือข่ายที่เรียกว่า HOPE (Home, Office, Public, Educational Institution)

ประกอบด้วย บ้าน ที่ทำงาน ที่สาธารณะ และสถานศึกษา โดยต้องร่วมมือกันสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการรักการอ่าน ให้เด็กที่ศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมไปถึงผู้ใหญ่ทั่วไปด้วย เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นหากเด็ก ไทยให้ความสนใจกับการอ่านหนังสือมากขึ้น ก็จะนำไปสู่การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงประเทศไปในทิศทางที่ดีอันจะส่งผลไปถึงขีดความสามารถของประเทศไทยในอนาคตด้วย

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) จัดเสวนาวิชาการประจำปี 2552 (TK Forum) เรื่อง “วาระแห่งชาติ ทศวรรษการอ่าน นโยบายการอ่าน” ได้ปาฐกถา เรื่อง “ทศวรรษการอ่านกับนโยบายการอ่าน” โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี และอดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เวทีเสวนา “จากวาระแห่งชาติ สู่นโยบายการอ่าน” โดยผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี นางสุวรรณี คำมั่น รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

เซเว่นมูวี่ดอว์ด รวมมือกับสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย จัดโครงการ “ร้อยหนังสือในดวงใจนักเขียน ร้อยนักเขียนในดวงใจนักอ่าน” ร่วมรับนโยบายรัฐบาลที่ประกาศในปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน ส่งเสริมให้เยาวชนมีนิสัย รักการอ่าน

สภากรุงเทพมหานคร ได้ร่วมกับองค์กรต่างๆ ในการสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนหันมาใส่ใจอ่านหนังสือมากขึ้น ซึ่งกรุงเทพมหานครมีนโยบายหลักสอดคล้องกับการพัฒนาและส่งเสริมด้านการศึกษาอยู่แล้ว โดยสภากรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งจะผลักดันและส่งเสริมให้กรุงเทพ มหานครเป็นมหานครแห่งการอ่าน ซึ่งเด็กและเยาวชนจะได้รับประโยชน์มากมาย เช่น ทำให้มีความรู้ในวิชาการมากขึ้น ใ้รู้เท่าทันโลก ทันเหตุการณ์ มีทักษะ และพัฒนาการในการอ่านเพิ่มมากขึ้น เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตที่ดีและเสริมสร้างบุคลิกเป็นคนมีความคิด ซึ่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้บริหารกรุงเทพมหานครพร้อมที่จะผลักดันในการทำให้ กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ และเป็นมหานครต้นแบบแห่งการอ่าน ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปีเป็นวันรักการอ่านและกำหนดให้ปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านอีกด้วย

กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำให้เกิดรูปธรรมและน่านโยบายมาปฏิบัติให้จริงจัง เพื่อสร้างเด็กให้มีจิตสำนึกในการรักการอ่าน ซึ่งจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้น ให้ผู้คนทุกเพศทุกวัย ทุกอาชีพตระหนักถึงความสำคัญ และนำหนังสือ และการอ่านมาใช้ เพื่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง และสังคมอย่างสร้างสรรค์ต่อไป นอกจากนี้ยังได้แลกเปลี่ยนและเสนอความคิดเห็นในการรณรงค์ให้เด็กและเยาวชนมีความสนใจในการอ่านมากขึ้น โดยสภากรุงเทพมหานครมีแนวคิดที่จะรณรงค์ปลูกฝังการอ่านให้กับประชาชนตามพื้นที่ 50 เขต เน้นเชิงรุก ให้อาสาสมัครและเครือข่ายชุมชนนำรถเข็นใส่หนังสือไปตามพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ยืมและสามารถจะขอหนังสือที่อยากอ่าน โดยกรุงเทพมหานครเป็นผู้ประสานความร่วมมือเกี่ยวกับหนังสือต่างๆ เพื่อให้เพียงพอและตรงต่อความต้องการ รวมทั้งได้จัดเทศกาลหนังสือเปลี่ยนชีวิต : อ่านหนังสือ เปิดความคิด ชีวิตเปลี่ยน โดยใช้พื้นที่สาธารณะ การจัดกิจกรรมเสวนาและนิทรรศการ กิจกรรมหนังสือเปลี่ยนชีวิต : อ่านหนังสือ เปิดความคิด ชีวิตเปลี่ยน เพื่อปลูกฝัง ให้เด็ก ๆ เกิดทัศนคติที่ดี และรักการอ่านมากยิ่งขึ้น

จังหวัดต่าง ๆ อาทิ จังหวัดลำพูน โดยนายบรรหารส บุนทะประภา รองผู้ว่าราชการ ได้ระดมหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการอ่านวาระแห่งชาติ ประกอบด้วย เขตพื้นที่การศึกษา 1 และเขต 2 ผู้แทนอาชีวศึกษา ผู้แทนการศึกษาเอกชน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาท้องถิ่น ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนสำนักงาน กศน. จังหวัดลำพูน ร่วมกันลงนามความร่วมมือ (MOU) เพื่อขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ โดยจัดการแสดงกิจกรรมการขับเคลื่อนแต่ละสถานศึกษา พร้อมมอบโล่ที่ระลึกการร่วมเป็นภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนการอ่านวาระแห่งชาติ การจัดการกิจกรรมเปิดตัวครั้งนี้ มีการถ่ายทอดสดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และวิทยุชุมชนทุกหมู่เหล่า ได้เข้าใจในกิจกรรมและนโยบายของรัฐบาล พร้อมทั้งภาคีเครือข่ายมีความภาคภูมิใจในการเข้าร่วมโครงการและมีส่วนร่วมในการสร้างและส่งเสริมให้ประชาชนจังหวัดลำพูนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันส่งผลทำให้ประเทศชาติได้พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญมาโดยตลอด และได้ร่วมส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติเช่นกัน โดยร่วมกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1. ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการอ่านสำหรับเด็ก นักเรียน นิสิตศึกษา และประชาชนทั่วไปผ่านการอบรม และกิจกรรมประกวด ติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลพัฒนาการการอ่านอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจะจัดการอบรมครูบรรณารักษ์ ในการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ เพิ่มขีดความสามารถในการอ่าน โดยการประเมินก่อนและหลัง และติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้ที่มีการพัฒนาการดีเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป 2. ยุทธศาสตร์การสร้างนิสัยรักการอ่าน การอ่านในครอบครัว เริ่มจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ภายในครอบครัว ไปยังการเล่าเรื่องสู่ชุมชน เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และขยายผลสู่ห้องเรียน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการการอ่าน เพื่อการพูด สู้การฟัง และการเขียน โดยการสร้างทรัพยากรสารสนเทศที่ดี จัดทำหนังสือดีที่ควรมีในห้องสมุด ซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ กำลังดำเนินการรวบรวมทรัพยากรแต่ละประเภท เพื่อจัดทำเป็นเสมือนหนังสือสามัญประจำบ้าน ที่ห้องสมุดทุกแห่งควรมีในห้องสมุดของตน อีกทั้งการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ทั้งภายในโรงเรียน ภายในห้องสมุด และระหว่างโรงเรียน/ห้องสมุด หรือการจัดห้องสมุดในบ้าน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นก้าวแรกในการสะสมบ้านหนังสือของตนและของแต่ละบุคคลต่อไป 3. ยุทธศาสตร์การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมแห่งการอ่าน อาทิ จัดการประกวดห้องสมุดดีเด่น โดยพิจารณาจากการลงคะแนนเสียงของผู้ใช้ ให้แก่ห้องสมุดที่ตนประทับใจ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้ดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี 5 ปี และรายปี ทั้งนี้จะเริ่มกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุน ทศวรรษแห่งการอ่าน ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นไป

วิธีสร้างความสนใจในการอ่าน

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงเบญจมาศ ขวสิทธิ์*

มนุษย์มีความอยากรู้อย่างไรก็ตาม โดยธรรมชาติ ถ้าความอยากรู้ได้รับการสนองตอบคือได้รับคำตอบ สามารถแสวงหาคำตอบด้วยตนเองได้ ก็จะเกิดความพอใจ และอยากรู้อีกต่อไปให้ลึกซึ้งกว้างขวาง ยิ่งถ้าหากสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ก็ยิ่งเห็นคุณค่าในการแสวงหาความรู้มากขึ้น ผู้มีความรู้เมื่อได้รับการสนับสนุนจากสังคมแวดล้อม ก็จะพยายามแสวงหาทางสนองความอยากรู้อย่างต่อเนื่องต่อไป ในปัจจุบัน การอ่านได้และอ่านเป็นเป็นวิธีการหาความรู้เพื่อสนองความอยากรู้อย่างดี ปัญหาและอุปสรรคอยู่ที่ขาดความสามารถในการอ่านของแต่ละคน ไม่มีวัสดุการอ่านเพียงพอ ไม่มีแหล่งวัสดุให้อ่าน ไม่มีการจูงใจให้สนใจในการอ่าน

การสร้างควมสนใจในการอ่านเป็นหน้าที่ของทุกคน ทุกคนพึงสร้างความสนใจในการอ่านให้เกิดขึ้นในตนเอง และสร้างความสนใจให้แก่ผู้ที่อยู่ใกล้เคียง ในบ้าน ในโรงเรียน ในสถานศึกษาระดับสูง ในหน่วยงาน ในชุมชน และในประเทศของตน นอกจากจะสร้างความสนใจในการอ่านในบ้านเมืองของตนเองแล้ว เมื่อมีโอกาสก็ควรมีส่วนในการสร้างความสนใจในการอ่านให้แก่คนต่างชาติต่างภาษาด้วย นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ประเทศต่างๆ ในโลกได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น เพราะการติดต่อสื่อสารและการเดินทางสะดวกขึ้นมาก องค์การสหประชาชาติและองค์การในเครือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติได้เผยแพร่ความคิดที่ว่า โลกเราเป็นอันหนึ่งอันเดียว แม้จะต่างชาติต่างภาษา¹ คนเราควรพยายามเข้าใจกัน แม้จะแตกต่างกัน ในพื้นฐานการศึกษาเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เราควรช่วยเหลือเกื้อกูลกันและช่วยกันผดุงสันติภาพในโลก² องค์การศึกษายึดมั่นในหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ว่าเป็นสื่อความรู้ ส่งเสริมความคิดทางวิทยาศาสตร์ อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม หนังสือช่วยให้เข้าใจกันและกัน และช่วยสร้างสันติภาพในโลก กล่าวโดยสรุป คือ หนังสือคือสื่อสันติภาพ จึงควรที่ทุกคนจะช่วยกันสร้างและส่งเสริมการอ่านหนังสือที่ดีจนเป็นนิสัย

สร้างความสนใจในการอ่านให้เกิดขึ้นแก่ตน

1. การอ่านหนังสือมิใช่ทักษะที่จะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ต้องเรียนและฝึกฝนจนอ่านได้คล่องแคล่ว ผู้ที่ต้องการอ่านให้แตกฉาน ต้องอ่านให้มาก และอ่านเรื่องราวต่างๆ หลากหลาย อ่านเท่านั้นที่จะทำให้มีความสามารถในการอ่าน เมื่อพบคำยากหรือเรื่องราวที่ไม่มีพื้นเดิมมาก่อน ไม่ควรทอดอวยเลิกอ่าน ใช้หนังสือที่ช่วยการอ่าน เช่น พจนานุกรมที่ให้คำแปลศัพท์ สารานุกรมหรือหนังสือรวมความรู้ที่จะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวที่ไม่มีพื้นเดิมมาก่อน บางเรื่องนอกจากเล่มที่เรากำลังอ่านและรู้สึกว่ายากเกินไปแล้ว ก็ยังมีหนังสือในเรื่องเดียวกัน ซึ่งเขียนสำหรับคนทั่วไปที่มีชั้นวิชาการหรือเขียนสำหรับเด็กซึ่งอ่านได้ง่ายกว่าหาหนังสือเหล่านั้นมาอ่านเสียก่อนเมื่อคุ้นเคยกับคำศัพท์และแนวความคิดแล้ว เราก็จะอ่านเนื้อเรื่องที่ยากกว่าได้ง่ายขึ้น

*นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

¹ มอง แมคไบรด์, หลายสำเนียงจากโลกเดียวกัน. แปลจาก Many Voice, One World, สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ. 2528

² Unesco Constitution

2. ประสบการณ์ในชีวิต ช่วยให้อ่านหนังสือบางเล่มเข้าใจได้ดี ใช้คำดู หูฟัง สังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว สนทนากับบุคคลที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในชีวิตมามาก อย่าปล่อยให้เวลาให้ล่วงไปเปล่าๆ ในการทำงาน พยายามอ่านหนังสือเพื่อหาความรู้และข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้ได้ดี เมื่อมีเวลาว่าง ก็อาจทำงานอดิเรกที่สนใจ อ่านหนังสือเพื่อทำงานอดิเรกนั้นให้ได้ดียิ่ง มีตัวอย่างนักสะสมแสตมป์เป็นงานอดิเรก ในการสะสมก็ได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องราวของแสตมป์ รู้ว่าควรเก็บสะสมอย่างไรแสตมป์จึงจะอยู่ในสภาพดี รู้ว่าแสตมป์ดวงไหนรุ่นไหนมีลักษณะพิเศษ มีราคาดี เป็นที่นิยม รู้ว่าแหล่งซื้อขายแสตมป์ราคาแพงอยู่ที่ไหน มีการประกวดแสตมป์หายากที่ไหนบ้าง เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการเก็บสะสมแสตมป์ ส่งแสตมป์เข้าประกวดเช่นนี้ งานอดิเรกก็มีความหมายมากขึ้น การอ่านก็มีความหมายเช่นเดียวกัน

2. อย่าปล่อยให้จิตใจให้ซึมเศร้า ท้อแท้ เบื่อหน่าย แม้จะมีสาเหตุอันควรทำให้ท้อแท้ เบื่อหน่าย ก็ควรรับจัดเสียด้วยการพยายามแก้ปัญหาที่เป็นสาเหตุ ด้วยการทำให้จิตใจให้แจ่มขึ้น กระปรี้กระเปร่า ด้วยการอ่านหนังสือขบขัน หรือหนังสือที่ชี้ให้เห็นมองดูโลกในแนวใหม่ ให้สัจธรรม ช่วยให้กำลังเข้มแข็ง ความซึมเศร้าเบื่อหน่ายบางครั้งก็เกิดขึ้นจากความอ่อนเพลียของสมองที่ทำงานหนัก จะหายไปเองถ้าเราพักผ่อนและไม่พยายามเก็บความเบื่อหน่ายไว้ การอ่านหนังสือขบขัน ชี้ให้เห็นความงามในชีวิต หรือที่ให้ความเพลิดเพลินทางปัญญาและอารมณ์ ก็จะช่วยจัดความซึมเศร้าเบื่อหน่ายไปได้

4. ธรรมชาติให้ความอยากรู้อยากเห็นแก่เรามาตั้งแต่เกิด พยายามรักษาสິงนี้ไว้ ตั้งคำถามอยู่เสมอเมื่อพบสิ่งใหม่ ว่า นี่คืออะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ เกิดขึ้นเมื่อไร มีรายละเอียดหรือเบื้องหลังอย่างไร เมื่อตั้งคำถามแล้วก็พยายามหาคำตอบให้ได้จากการไต่ถามผู้รู้ สังเกตดูเองให้ถี่ถ้วน และอ่านหนังสือเพื่อหาคำตอบ ถ้าไม่แน่ใจว่าคำตอบในหนังสือเล่มนี้จะถูกต้อง ก็ถามต่อไป หากคำตอบต่อไป นำเสียดายที่ว่า คนไทยเรา (และคนในประเทศด้อยพัฒนาอีกหลายประเทศ) ไม่มีการส่งเสริมให้ถาม เด็ก ๆ จะถูกผู้ใหญ่ไม่ให้ซักถาม เมื่อถามไม่ได้หรือถามแล้วไม่ได้คำตอบ ก็ไม่มีคำถามต่อไป ตรงกันข้ามกับเด็กในประเทศที่ได้รับการสนับสนุนให้ถามมากเพื่อให้ได้ความรู้ เป็นที่สังเกตว่าชาวต่างประเทศตะวันตกที่เข้ามาในประเทศไทยจะรู้เรื่องเมืองไทยมากกว่าคนไทย ทางเขาชอบถาม มีนิสัยอยากรู้อยากเห็น การที่คนไทยเราไม่สนับสนุนให้ถามนี้ ก็แปลก ดูจะสวนทางกับคำสอนที่มีมาตั้งแต่โบราณว่า หัวใจของการศึกษา คือ สุ.จิ.ป.ล. - พัง คิด ถาม เขียน

5. หัดอ่านให้เร็วและอ่านให้แตกฉาน ทำแข่งกับตนเองว่า เราจะชนะเวลาและความยากของหนังสือเล่มนั้น เล่มนี้ได้หรือไม่ การเช่าหนังสือหรือขอยืมหนังสือจากห้องสมุดมาอ่านช่วยได้มากในการแข่งกับตัวเอง เพราะจะต้องส่งหนังสือในเวลากำหนด ที่จะทำให้เร็วและอ่านให้แตกฉานได้นั้น ต้องมีสมาธิแน่วแน่ในการอ่าน เพราะในการอ่านเร็วต้องอ่านให้รู้เรื่อง จับประเด็นให้ได้ด้วยตา ประสาท สมอง ต้องจดจ่ออยู่กับสิ่งที่อ่าน พยายามหัดอ่านโดยมีสมาธิแน่วแน่ให้ได้ เมื่อทำได้แล้ว ความเพลิดเพลินในการอ่าน (แม้จะอ่านหนังสือวิชาการที่ยาก) ก็จะเกิดขึ้น ความรู้สึกรู้ว่ายากจะลดลง ความสนใจในการอ่านจะเพิ่มขึ้น เพราะรู้ว่าอ่านแล้วจะเกิดความสบายใจอย่างไรบ้าง

6. หาทางใช้ความรู้ที่ได้จากการอ่านและไตร่ตรองแล้ว ด้วยการเขียนเรื่องราว รับเชิญไปบรรยาย คุยกับผู้อื่นนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ อยู่ในกระบวนการที่ทำให้พัฒนาการการอ่านไปได้เรื่อย ๆ สมองไม่เมื่อยล้า และจะไม่เกิดอาการที่ว่า “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด”

สร้างความสนใจแก่เด็กในบ้าน

คนในบ้านมีทั้งบุตรหลาน ญาติพี่น้อง บิดามารดา ไม่ว่าเราจะอยู่ในฐานะใด เราควรสร้างความสนใจในการอ่านแก่บุคคลที่อยู่ในบ้านของเรา

1. ผู้ที่จะเป็นบิดามารดา ควรอ่านหนังสือต่าง ๆ เกี่ยวกับความเจริญเติบโตของเด็ก ลักษณะนิสัยของเด็ก การเลี้ยงดูเด็ก หนังสือสำหรับเด็กก็เป็นหนังสือที่ผู้เป็นบิดามารดาควรอ่านให้รู้ไว้ จัดหาหนังสือเหล่านี้มาไว้ในบ้าน เพื่อจะได้เลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตในทางที่ถูกที่ควร ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรมในสังคม

2. เมื่อลูกยังเป็นทารก ร้องเพลงให้ลูกฟัง พูดกับลูก ชี้ให้ดูสิ่งต่างๆ รอบตัว และเอ่ยชื่อสิ่งนั้น แม้เด็กจะไม่เข้าใจความหมายของคำ เด็กก็จะคุ้นเคยกับการได้ยินเสียงไพเราะ ได้คุ้นกับการดูภาพและสิ่งของ ต่อไปเมื่อโตขึ้น 7-8 เดือน พอจะรู้ความและพอจะเข้าใจว่าภาพหรือสิ่งของที่เห็นกับเสียงคำพูดที่ได้ยินนั้นมีความเชื่อมโยงกันในระยะนี้ นอกจากร้องเพลงให้ฟังแล้วอาจเล่าเรื่องสั้นๆ สนุกๆ ชวนหัวเราะให้ฟังก็ได้ เด็กไม่รู้เรื่อง แต่รู้ว่าเสียงต่างๆ ที่ได้ยินนั้น ทำให้หัวเราะได้ ทำให้ตื่นเต้นได้ ในการเล่าอาจทำท่าประกอบไปด้วย เช่น เล่าถึงนกบิน ก็ยกมือทำท่านกบิน เด็กจะทำตามได้ด้วย

3. หัดให้ลูกรู้จักหนังสือ ให้ดูภาพในหนังสือ ในต่างประเทศมีหนังสือซึ่งทำขึ้นเป็นพิเศษสำหรับเด็กอายุก่อน 3 ขวบ เช่น หนังสือภาพทำด้วยผ้า ชักน้ำได้ จิกไม่ขาด พิมพ์ด้วยสีซึ่งไม่เป็นอันตรายแก่เด็กถ้าเด็กเอาเข้าปาก เมื่อเด็กพูดได้แล้ว ก็ชวนคุยเรื่องหนังสือ เล่าเรื่องให้ฟัง ชี้ให้ดูภาพที่น่าสนใจ บอกชื่อตัวละคร แล้วลองถามให้ลูกชี้ให้ดูบ้าง ให้ตอบคำถามของเรา

4. เมื่อลูกโตไปโรงเรียนแล้ว ช่วยลูกในการเริ่มหัดอ่าน เล่นออกเสียงคำที่มีในหนังสือเรียน ช่วยให้เด็กรู้สึกว่าการเรียนไม่ใช่สิ่งยาก อ่านหนังสือภาพ หนังสือนิทานให้ฟัง ลูกจะได้รู้สึกว่าหนังสือคือที่มาของความเพลิดเพลิน ถ้าอ่านได้เองแล้ว จะได้อ่านอย่างที่ชอบแม่อ่าน หรืออ่านได้มากกว่า เมื่อลูกสนใจสิ่งใด หัดให้ถามเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งนั้น แล้วให้หาคำตอบในหนังสือ เด็กๆ มักสนใจสัตว์ที่มีอยู่ในบ้าน ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงและไม่ใช่ พยายามหาหนังสือเกี่ยวกับสัตว์เหล่านั้นมาไว้ในบ้าน ให้เด็กดูเปรียบเทียบกับของจริง ตอบคำถามที่เด็กถาม ฟังคำที่เด็กพูด

5. เมื่อเด็กย่างเข้าวัยรุ่น ช่วยเหลือให้เด็กรู้จักแหล่งหนังสือ พาไปห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดขององค์กรต่างประเทศที่มีอยู่ เช่น ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล ห้องสมุดของสถาบันสอนภาษาอังกฤษ ของสมาคมนักเรียนเก่า (เอ.ยู.เอ.) เป็นต้น พาไปร้านจำหน่ายหนังสือให้เขาเลือกซื้อหนังสือที่สนใจ อาจจะแนะนำหนังสือดีๆ ให้เด็กทราบบ้าง แต่ไม่ควรบังคับให้ซื้อ ถ้าเขาอยากซื้อหนังสือที่เราไม่เห็นด้วย ก็ควรอธิบายให้ฟังว่าทำไมจึงไม่เห็นด้วย นอกจากนี้ควรพาเด็กไปในงานที่เกี่ยวกับหนังสือ เช่น งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ นิทรรศการหนังสือในโอกาสสำคัญๆ เช่น นิทรรศการต่างๆ ให้ความรู้ บางครั้งก็มีการแสดงหนังสือประกอบด้วย

6. หาเวลาสนทนากับเด็กเรื่องหนังสือที่เขาอ่านหนังสือหรือหนังสือที่น่าอ่าน อาจเป็นเวลารับประทานอาหารด้วยกัน ตอนหัวค่ำหลังจากที่ลูกทำการบ้านเสร็จแล้ว ในวันหยุด ระหว่างเดินทางไปพักผ่อนด้วย อาจสนทนาเรื่องภาพยนตร์หรือรายการโทรทัศน์ก็ได้ แนะนำให้อ่านหนังสือ ซึ่งมีผู้นำมาทำเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหนังสือและภาพยนตร์หรือละคร

7. สร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้เด็กเกี่ยวกับการซื้อหนังสือ ให้เงินสำหรับซื้อหรือเช่าหนังสือ ทำตัวอย่างให้เด็กเข้าใจว่าการจ่ายเงินซื้อหนังสือมีประโยชน์เพียงไร เปรียบเทียบการจ่ายเงิน ซื้อหนังสือกับการจ่ายในด้านอื่นที่ฟุ่มเฟือย แนะนำให้รู้จักเก็บหนังสือส่วนตัวให้เป็นระเบียบ สนับสนุนให้แลกเปลี่ยนหนังสืออ่านกับเพื่อนฝูง ถ้าสามารถจะทำได้ ผู้ปกครองหลายบ้านใกล้เคียงกันอาจร่วมกันจัดห้องสมุดในบ้านที่ทุกคนได้ใช้ร่วมกัน ผู้ปกครองต่างนำหนังสือของ

ตนและของเด็กในปกครองของตนมารวมกัน ณ บ้าน ซึ่งเจ้าของยีนดีให้ใช้เป็นห้องสมุดส่วนรวม วิธีนี้ได้จัดแล้วในประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ปรากฏว่าได้ผลดีในการสร้างนิสัยรักการอ่าน พ่อบ้าน-แม่บ้าน มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้

8. ส่งเสริมให้เด็กสนใจในสิ่งต่างๆ ให้ใช้ความสังเกตสิ่งแวดล้อม ต้นไม้ สัตว์ เพื่อนบ้าน ให้สนใจในเหตุการณ์บ้านเมืองให้อ่านและฟังข่าว ให้มีงานอดิเรกและจัดหาหนังสือเกี่ยวกับงานอดิเรกนั้นๆ ให้อ่าน เพื่อให้รู้สึกซึ่งและได้รับความสุขความสำเร็จจากงานอดิเรกนั้น

สร้างความสนใจแก่นักเรียน

เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนแล้ว แม้ว่าทางบ้านจะส่งเสริมสนับสนุนการอ่านของเด็ก ถ้าครูและผู้บริหารโรงเรียนไม่สนใจในการอ่านหนังสือของเด็กนอกเหนือไปจากหนังสือเรียน ไม่มีความเข้าใจถูกต้องว่าการอ่านจะส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กได้อย่างไร เด็กก็จะไม่มีนิสัยรักการอ่าน อ่านไม่ได้แตกฉานเท่าที่ควร เพราะขาดทัศนคติอันถูกต้องเกี่ยวกับการอ่านครูและผู้บริหารมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างทัศนคติอันถูกต้องเกี่ยวกับการอ่านต้องใช้วิธีสอนและแนะนำวิธีเรียนซึ่งปลูกฝังส่งเสริมการอ่านหนังสือเพื่อค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

1. ผู้บริหารสนับสนุนการจัดห้องสมุดโรงเรียนและมุมหนังสือในห้องเรียน (ถ้าจำเป็น) อนุมัติให้ใช้เงินบำรุงการศึกษาหรืองบประมาณแผ่นดินเพื่อการซื้อหนังสือ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในห้องสมุด นอกจากหนังสือเพื่อการเรียนการสอนในรายวิชา (ควรมีหนังสือเรียนในรายวิชาเดียวกันที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ต่างๆ กันไว้ในห้องสมุดด้วย) ควรมีหนังสือเสริมประสบการณ์ที่จะให้ความรู้เพิ่มเติม ให้ประโยชน์ในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยพัฒนาบุคลิกภาพ สร้างความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและคนอื่น หนังสือนวนิยาย หนังสืออ่านสนุกที่ประเทืองปัญญาและกล่อมเกลารวมกัน

2. ผู้บริหารจัดให้มีครู อาจารย์ บรรณารักษ์ ทำงานในห้องสมุดเต็มเวลาอย่างน้อยหนึ่งคน สนับสนุนให้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สอนวิธีใช้ห้องสมุด แนะนำการอ่านเพื่อการศึกษาและพัฒนาบุคลิกภาพเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล ชี้แจงให้ครูสอนรายวิชาเข้าใจนโยบายของโรงเรียนที่สนับสนุนการสอนรายวิชา เน้นการสอนให้เด็กรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง หัดให้เด็กรู้จักฟัง พูด อ่าน เขียน ควบคู่กันไป สอนให้เด็ก รู้จักถาม สนับสนุนให้ถามเพื่อให้ได้ความรู้สึกซึ่งและกว้างขวาง ให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง

3. ครูบรรณารักษ์ควรแบ่งเวลาสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และแนะนำนักเรียนให้รู้จักอ่านให้มากกว่าการทำงานเทคนิค เช่น จัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ ซึ่งต้องใช้เวลามาก ควรหาวิธีลดเวลาทำงานในด้านนี้ลงด้วยการติดต่อกับหอสมุดแห่งชาติ เพื่อศึกษาเลขหมู่ ซึ่งบรรณานุกรมแห่งชาติที่มีรายการหนังสือครบถ้วนตามหลักวิชาคัดลอกรายการหนังสือที่ตรงกับหนังสือของห้องสมุด หาวิธีร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเดียวกัน ทำการจัดหมู่และรายการหนังสือ ทำบรรณานุกรมและตรวจขึ้นต้นเรื่อง จัดทำชุดหนังสือและเอกสารสำหรับใช้ในการสอนการเรียนรายวิชา

4. กิจกรรมซึ่งจัดได้โดยไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากนัก ได้แก่ การจัดแสดงหนังสือที่ได้รับใหม่ ทำรายชื่อหนังสือที่น่าอ่าน (พร้อมบรรณนิทัศน์) ปิดไว้ที่ป้ายนิเทศ เล่านิทานสั้นๆ เล่าเรื่องจากหนังสือ อ่านหนังสือให้ฟังระหว่างเวลาพักรับประทานกลางวัน ช่วงละไม่เกิน 30 นาที กิจกรรมที่ต้องใช้เวลาเตรียมค่อนข้างมากและต้องให้ผู้อื่นช่วยเหลือด้วย เช่น การจัดนิทรรศการเรื่องสำคัญๆ จัดโครงการยอदनักอ่าน ประกวดการอ่านในใจและอ่านออกเสียง ทายปัญหาจากหนังสือ แข่งขันหาคำตอบจากหนังสืออ้างอิง เป็นต้น

5. พยายามจัดกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วมด้วยในฐานะของผู้จัดกิจกรรม เช่น เล่านิทานประกอบการแสดง บทบาทสมมติซึ่งเด็กจะต้องอ่านนิทานให้เข้าใจเรื่องและเข้าใจบทตัวละครจัดนิทรรศการซึ่งอาจขอให้เด็กเขียนคำอธิบาย ช่วยจัดวางหนังสือและสิ่งของตามแผนผังที่กำหนด ได้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ เป็นต้น การจัดกิจกรรมทำนองนี้จัดได้เฉพาะบางโอกาสและต้องขอความร่วมมือจากครูผู้สอนรายวิชาด้วย

6. ช่วยเด็กในการทำรายงานการค้นคว้า แนะนำวิธีใช้คู่มือต่างๆ ในห้องสมุด สอนวิธีเขียน ย่อเรื่อง และเขียนบรรณานุกรมทำรายงาน ทำให้เด็กไว้วางใจและเป็นที่ปรึกษาของเด็กในเรื่องการเรียนหรือเรื่องส่วนตัวที่เด็กไม่ยอมเปิดเผยกับผู้ปกครอง แต่ก็ไม่อาจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง จัดทำแฟ้มประวัติส่วนตัวของเด็ก ในแฟ้มจะบันทึกเรื่องที่เด็กสนใจ ปัญหาที่เด็กประสบ ระดับพัฒนาการการอ่าน หนังสือที่ได้แนะนำให้อ่าน พยายามช่วยเหลือให้เด็กสามารถแก้ปัญหาของตนได้ และพัฒนาการอ่านของตนได้

7. สร้างบรรยากาศในห้องสมุดให้เป็นที่น่าสนใจ เชิญชวนให้เข้าไปใช้ มีความเป็นกันเองแต่ไม่เสียระเบียบ ให้มีหนังสือใหม่ๆ อยู่เสมอ จัดแสดงหนังสือใหม่ หนังสือซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรายวิชา หนังสือซึ่งจะแก้ปัญหาบางประการของเด็ก หนังสือที่สนุก น่าอ่าน ระเบียบของห้องสมุดไม่ควรเคร่งครัดเกินไป เขียนและปิดประกาศระเบียบไว้ในที่ซึ่งเด็กเห็นได้ชัด ชี้แจงให้เข้าใจดูแลให้มีการปฏิบัติตามโดยละมุนละม่อม ตกแต่งห้องสมุดด้วยสิ่งสวยงาม สะดุดตา แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นของราคาแพง เช่น ต้นไม้ในกระถางดินที่ล้างสะอาดตา ดอกไม้และตุ๊กตาที่นักเรียนทำผลไม้แห้งรูปร่างแปลกๆ ที่หาได้ในท้องถิ่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสานที่ทำขึ้นในท้องถิ่น เป็นต้น ข้อสำคัญต้องรักษาสภาพให้สะอาด ปราศจากฝุ่น และไม่ดูทรุดโทรม

8. ครูบรรณารักษ์เป็นเครื่องดึงดูดเด็กให้เข้าห้องสมุดได้อย่างดี ควรเข้าใจเด็ก ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจช่วยเหลือรักการอ่าน และพยายามหาเวลาอ่านหนังสือให้มากและหลากหลายเพื่อให้สามารถแนะนำหนังสือที่ดีและเหมาะสมให้แก่เด็ก มีสัมพันธภาพอันดีกับผู้บริหาร เพื่อนครู และเจ้าหน้าที่ทุกระดับในโรงเรียน

สร้างความสนใจในนักศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

ความสนใจในการอ่านของนักศึกษาในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้น อาจารย์ผู้สอนมักจะกล่าวว่าไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ นักศึกษาชอบฟังและจำคำบรรยายมากกว่าที่จะอ่านหนังสือหาความรู้ด้วยตนเอง เมื่อกำหนดหนังสือให้อ่านก็จะไม่อ่าน โดยเฉพาะถ้าหนังสือกำหนดเป็นภาษาต่างประเทศ บางครั้งก็อาจมีคนเก่งหนึ่งคนเป็นผู้อ่าน แล้วทำย่อเรื่องเป็นภาษาไทยแจกเพื่อนฝูง หรือเล่าให้เพื่อนฟัง ทั้งนี้ เป็นเรื่องกีดขวางพัฒนาการทางการอ่านของเพื่อนฝูงอย่างยิ่ง วัตถุประสงค์แท้จริงของการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย คือ การพัฒนาสมองให้สามารถยิ่งขึ้น ให้เกิดความชำนาญในการใช้เครื่องมือสื่อความรู้ต่างๆ เนื้อหาของความรู้จะเปลี่ยนอยู่เสมอ ส่วนที่ไม่ค่อยได้ใช้ก็จะถูกลืม จึงจำเป็นต้องมีทักษะและทัศนคติถูกต้องในการแสวงหาความรู้เพิ่มพูนอยู่จนตลอดชีวิต

เช่นเดียวกับโรงเรียน ผู้บริหารระดับสูงในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญที่จะดูแลให้การเรียนการสอนในสถานศึกษาพัฒนาไปตามกระบวนการจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยได้สร้างกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับโครงสร้างบุคลากร การสอน และวิทยบริการไว้แล้ว สำหรับกิจการห้องสมุด ทบวงก็ได้แต่งตั้งอนุกรรมการกำหนดมาตรฐานขึ้นแล้ว แม้ว่าห้องสมุดในบางมหาวิทยาลัยยังต้องปรับปรุงอีกมากในหลายด้าน แต่โดยทั่วไปแล้ว ห้องสมุดในสถานศึกษาระดับสูง จะมีหนังสือและบุคลากรค่อนข้างจะพร้อมบริบูรณ์ สิ่งที่ยังต้องเพิ่มเติมคือการสร้างความสนใจในการอ่าน

นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว อาจมีนักศึกษาปีที่ 1 ซึ่งกำลังย่างเข้าวัยหนุ่มสาว และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดซึ่งมีอายุเลยวัยหนุ่มสาวไปแล้ว คนเหล่านี้ทราบดีว่าตนต้องการอะไร มีปัญหาเฉพาะตนอย่างไร จะแก้ปัญหาของตนได้อย่างไร การไม่อ่านนั้น สาเหตุหนึ่งเกิดจากอุปสรรคทางภาษาและพื้นความรู้เดิมซึ่งมีจำกัด สาเหตุหนึ่งเกิดจากการที่ไม่ได้รับการฝึกฝนให้ใช้หนังสือเพื่อการเรียนตั้งแต่อยู่ในชั้นประถมและมัธยมศึกษา อีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือการที่อ่านแล้วไม่ทราบว่าจะเอาความรู้ไปทำประโยชน์อะไร อาจารย์ผู้สอนบอกให้อ่าน แต่ก็ไม่ได้ตรวจสอบว่าอ่านจริงหรือไม่ เพราะเห็นว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว ในการออกข้อสอบ ก็ไม่ได้ออกข้อสอบที่จะต้องตอบด้วยความรู้ที่ได้จากการอ่าน อาจารย์หลายคนออกข้อสอบตามคำบรรยาย ดังนั้น สำหรับนักศึกษาที่ต้องการเพียงสอบให้ได้อย่างเดียว ก็รู้สึกที่ไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสือที่อาจารย์กำหนดให้ ผู้ที่ต้องการเรียนเพื่อหาความรู้เท่านั้นที่จะรู้สึกอยากอ่าน เมื่อพยายามจนอ่านเข้าใจก็เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านหนังสือ และไม่สนใจว่าอาจารย์จะออกข้อสอบที่ต้องใช้คำตอบจากหนังสือหรือไม่

1. เพื่อเตรียมตัวผู้ซึ่งจะเรียนต่อในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ควรมีการฝึกฝนให้สามารถอ่านแตกฉานทั้งหนังสือเรียนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้มากในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากหนังสือตำรา หนังสือวิชาการ และหนังสืออ้างอิงในภาษาไทยยังมีไม่พอ) เสียตั้งแต่เรียนอยู่ในชั้นมัธยม เมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแล้ว ในปีแรก ควรให้ทุกคนเรียนวิชาการอ่าน ฝึกฝนให้สามารถอ่านเร็วและอ่านเป็น เพราะต้องอ่านหนังสือหลายเล่มในเวลาจำกัด นอกจากนั้น ควรให้ทุกคน เรียนวิธีการใช้ห้องสมุด แม้จะเรียนมาบ้างแล้วในระดับมัธยมศึกษา หนังสือในระดับมหาวิทยาลัยและวิธีจัดห้องสมุดในมหาวิทยาลัยและวิธีจัดห้องสมุดในมหาวิทยาลัย แตกต่างกับห้องสมุดโรงเรียน อย่างน้อยก็ควรมีการปฐมนิเทศ

การสอนวิธีใช้ห้องสมุด นั้น ต้องทำให้น่าสนใจและมีความหมายแบบฝึกหัดการใช้หนังสืออ้างอิง ควรให้ตรงหรือใกล้เคียงกับเนื้อหาวิชาซึ่งนักศึกษาจะเรียน ถ้าสามารถทำแบบฝึกหัดให้หลากหลาย ให้นักศึกษาเลือกได้ตามรายวิชาที่เขาสงใจ ตัดทำคำตอบสำเร็จรูปไว้ให้เขาตรวจสอบผลการทำงานด้วยตนเอง เขาก็จะรู้สึกสนุกและเห็นประโยชน์ในการเรียน เช่น สำหรับรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย ก็ควรมีแบบฝึกหัดเกี่ยวกับการใช้หลักศิลาจารึกสุโขทัย เพื่อให้ได้ข้อมูลบางอย่างในสมัยนั้น ในการทำแบบฝึกหัด ควรศึกษาเนื้อหาของรายวิชาและหารือกับอาจารย์ผู้สอนรายวิชานั้นๆ ด้วย ควรจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุดไว้แจก และจัดทำสถิติทัศนวิสัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด จัดเวลาให้ดูหรือจะให้นักศึกษาดูเองตามเวลาที่ต้องการก็ได้

2. การกำหนดข้อความในหนังสือให้นักศึกษาอ่านนั้น นอกจากจะให้รายชื่อแล้ว อาจารย์ควรแนะนำหนังสืออื่นๆ ว่าได้อย่างไร ผู้แตงน่าสนใจเพียงไร ทำไมจึงต้องให้อ่าน เหล่านี้จะสร้างความสนใจของนักศึกษา แนะนำหนังสือที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงแต่เขียนอย่างง่ายกว่า หรือหนังสือวิชาการเรื่องเดียวกัน แต่เขียนสำหรับคนทั่วไปด้วย เป็นการช่วยนักศึกษาที่ไม่มีพื้นเดิมในเรื่องนั้นให้เข้าใจง่ายขึ้น อาจารย์ควรใช้ความรู้ที่กำหนดให้อ่านสำหรับออกข้อสอบด้วย

วิธีหนึ่งที่จะให้แน่ใจว่านักศึกษาอ่านข้อความในหนังสือที่กำหนดให้ ซึ่งใช้กันในมหาวิทยาลัยบางแห่งในตำแหน่งต่างประเทศ คือ ให้นักศึกษาแต่ละคนอ่านแล้วทำบัตรบรรณนิทัศน์ นำเสนอหน้าห้องเรียนด้วยปากเปล่าให้อ่านคนละเล่ม นำไปเสนอให้เพื่อนร่วมชั้นได้ฟังด้วย ในการทำดังนี้ โอกาสที่จะลอกบรรณนิทัศน์หรือวานผู้อื่นอ่านแทนแล้วเล่าให้ฟัง แม้จะยังมีบ้างก็น้อยลง เมื่อให้นักศึกษาทำอย่างนี้บ่อยๆ เขาก็จะรู้สึกว่าการอ่านจะลดลง

3. เช่นเดียวกับห้องสมุดโรงเรียน ผู้บริหารต้องสนับสนุนสำนักหอสมุด ทั้งในด้านการเงิน สถานที่ บุคลากร และการจัดบริการให้หอสมุดมีวัสดุการอ่านครบถ้วน หลากหลาย ทันสมัย มีเครื่องค้นคว้าบริบูรณ์ มีการจัดสถานที่

4. หอสมุดควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น นิทรรศการ ฉายภาพยนตร์ เชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายเรื่อง ซึ่งจะเป็นที่สนใจทั่วไป เป็นต้น ในมหาวิทยาลัยทุกแห่ง นักศึกษาจะมีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร อาทิ การจัดแสดงละคร จัดมหกรรมดนตรีระหว่างมหาวิทยาลัย แข่งขันกีฬาระหว่างมหาวิทยาลัย จัดค่ายอาสาสมัครในระหว่างปิดภาคฤดูร้อน หอสมุดควรติดต่อกับผู้นำนักศึกษาให้ได้ทราบโครงการของแต่ละปี เตรียมหนังสือสำหรับอ่านเพื่อจัดกิจกรรมนั้นๆ ไว้ให้ ช่วยประชาสัมพันธ์โดยให้ใช้ป้ายประกาศของหอสมุด เผยแพร่กิจกรรมที่ปฏิบัติไปแล้ว ให้ใช้สถานที่เพื่อหรือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

ผู้ใหญ่อาจแบ่งได้สองกลุ่มโดยกว้างๆ คือ ผู้ใหญ่ที่อ่านไม่ออกและเริ่มอ่าน กับผู้ใหญ่ที่อ่านออกและอ่านเป็น ซึ่งมักจะไม่น่าอ่านเพราะต้องใช้เวลาในการทำงาน หรือสายตาไม่อำนวยให้อ่านได้ สำหรับผู้ใหญ่ที่อ่านไม่ออกนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จัดวิธีสอนผู้ใหญ่ที่อ่านไม่ออกให้อ่านได้ พอจะเรียนได้ ว่าเป็นผู้ใหญ่เริ่ม คือ อ่านได้บ้างแล้ว แต่ยังไม่แตกฉาน ต้องมีการกระตุ้นและช่วยเหลือให้พัฒนา การอ่านของตนขึ้นไปจนถึงขั้นอ่านออกและอ่านเป็น

การเชิญชวนให้ผู้ใหญ่เริ่มอ่านเกิดความสนใจในการอ่านนั้น ควรต้องพิจารณาสภาพปัญหาด้านวัสดุการอ่าน และความรู้สึกรักของผู้ใหญ่เริ่มอ่านเกี่ยวกับการอ่าน จัดกิจกรรมที่ทำให้เข้าใจได้ว่าการอ่านมีความสำคัญและจำเป็น ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน เขาจะใช้ประโยชน์จากการอ่านได้อย่างไร

2. วัสดุการอ่าน นอกจากที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนผลิตขึ้นแล้ว ยังมีของหน่วยราชการบางแห่ง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข องค์การพัฒนาข่าวสารการประมงในภูมิภาคเอเชีย ฯลฯ และของมูลนิธิที่เกี่ยวกับการสื่อสารกับชาวชนบท เช่น มูลนิธิ สวิตา เป็นต้น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน หรือสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย ที่มีนโยบายให้บริการแก่ชุมชนและท้องถิ่น อาจารย์รวบรวมมาไว้ให้บริการได้ ในการให้บริการวัสดุการอ่านแก่ผู้ใหญ่เริ่มอ่านนั้น ควรช่วยเหลือในการอ่านด้วย เพราะบางคนอาจจะยังอ่านไม่แตก อนุสารคู่มือและคำแนะนำ ซึ่งหน่วยราชการผลิตขึ้นบางฉบับใช้ศัพท์เฉพาะทางวิชาการซึ่งเขาไม่เข้าใจ บางฉบับใช้ตัวหนังสือเล็กมาก ยากที่ผู้ใหญ่จะอ่านได้ถนัด จึงควรช่วยอ่านให้ฟัง คัดลอกลงในกระดาษ โดยใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ให้อ่าน แนะนำให้คัดลอกเพื่อนำไปอ่านที่บ้านและเก็บไว้เป็นของตนเอง จะได้อ่านเสมอๆ และอ่านเมื่อต้องการข้อมูลหรือคำแนะนำ

3. สร้างบรรยากาศของการอ่านให้น่าพึงใจ และทำให้การอ่านมีความหมาย บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนครู-อาจารย์บรรณารักษ์ในโรงเรียนวิทยาลัยมหาวิทยาลัยที่มีโครงการสู่ชนบทควรทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ใหญ่เริ่มอ่านได้ตามความสนใจแล้วจัดกิจกรรมที่สอดคล้องให้เขามีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีโอกาสแสดงความสามารถส่วนตนของเขาจะทำให้เขาเกิดความภาคภูมิใจ ไม่รู้สึกว่ามีปมด้อย เพราะอ่านไม่ออก ตัวอย่างเรื่องการใช้ปุ๋ย อาจขอให้ผู้มีประสบการณ์ซึ่งได้ผลดีหรือเกิดผลร้าย เล่าเรื่องการใช้ปุ๋ยของเขา แล้วสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน หลังจากนั้นแนะนำอนุสารการใช้ปุ๋ย ฉายภาพตัวอย่างการใช้ปุ๋ยอย่างระมัดระวัง และได้ผลดีให้เห็น อ่านอนุสารให้ฟังทีละวรรคให้เขาอ่านตามจากอนุสารที่แจกแก่แต่ละคนหรือให้อ่านตามข้อความที่เขียนด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่บนกระดาษปิดฝาหรือเขียนข้อความลงบนแผ่นใสฉายให้เห็นตัวอักษรขนาดใหญ่ให้อ่านตาม ให้คัดข้อความสำคัญๆ ไว้สำหรับนำไปอ่านที่บ้าน

4. เนื่องจากความสามารถในการอ่านของผู้ใหญ่เริ่มอ่านมีจำกัดจึงควรเริ่มด้วยการใช้ กิจกรรมที่ใช้หูฟังให้มาก เช่น เล่าเรื่องจากหนังสือ เล่านิทานพื้นเมืองที่ผู้ใหญ่ชอบฟัง อ่านหนังสือให้ฟัง อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ให้ฟัง ส่งเสริมให้คนที่อ่านได้บ้างแล้วอ่านให้ผู้อื่นฟัง ใช้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านช่วยการสร้างทัศนคติเกี่ยวกับการอ่าน ขอให้ผู้แสดงศิลปะพื้นบ้านคิดตัวละครที่ชอบอ่านหนังสือมาคุยกับพวกเราเป็นต้นกิจกรรมที่ใช้สายตาควรเป็นประเภทให้ดูภาพให้ดูของจริง แล้วมีคำอธิบายด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ ใช้คำง่ายๆ หรือคำพื้นเมืองเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย

5. สื่อมวลชนโสตทัศน คือ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ขณะนี้ก็ได้แพร่หลายไปสู่ชนบทบ้างแล้ว พยายามใช้สื่อทั้งสองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหนังสือ ขอความร่วมมือจากผู้จัดรายการและผู้จัดการสถานีให้มีช่วงเวลา สำหรับรายการอ่านหนังสือให้ฟัง สัมภาษณ์คนมีชื่อเสียงในท้องถิ่นเกี่ยวกับหนังสือ รายการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่อ่านหนังสือเก่งและอื่นๆ เกี่ยวกับหนังสือ

วิธีการอ่านประเภทต่างๆ

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแบ้งนาส ขวลิศ

1. การอ่านคืออะไร

1.1 การอ่าน คือ การพยายามแปลความหมายและทำความเข้าใจความหมายซึ่งมีการแสดงออกโดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็น **ลายลักษณ์อักษร** แทนความรู้ทั่วไป ความคิด ประสบการณ์ ข้อมูล จินตนาการ ความรู้ทางวิชาการ ความรู้สึก ข่าวเหตุการณ์ **ลายลักษณ์อักษร** หมายถึง สัญลักษณ์ต่างๆ และตัวหนังสือซึ่งสร้างขึ้นแทนคำพูด สัญลักษณ์โดยรวมได้แก่ ภาพประเภทต่างๆ เช่น ภาพวาด ภาพถ่าย เครื่องหมาย ที่บอกลักษณะเฉพาะของการบริการ เช่น เครื่องหมายจราจร บอกลักษณะเฉพาะขององค์กร เช่น เครื่องหมายลูกเสือ กราฟ บอกปริมาณ เครื่องหมายที่บ่งบอกคุณภาพตามเกณฑ์กำหนดขององค์กรเช่น อย เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน

ตัวหนังสือ คือ สัญลักษณ์แทนคำพูด ใช้ตัวอักษรแทนเสียงต่างๆ ที่เปล่งออกมาแล้วรวมเข้าเป็นคำ เช่น กิน ประกอบด้วยเสียง กอ สระอิ นอ ตัวอักษรที่ใช้แทนเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวเลข การอ่าน เป็นทักษะ จำเป็นมากสำหรับการรับรู้สาระ ที่มีผู้แสดงออก ต้องสามารถอ่านได้ตามลำดับความง่าย - ยาก คือ อ่านได้ อ่านเป็น อ่านให้รู้ครบถ้วน อ่านแล้วนำความรู้ไปปฏิบัติได้

สาร อาจเป็น ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งของ สถานที่ บุคคล ซึ่งมองเห็นได้เป็นรูปธรรม อ่านอย่างวิเคราะห์ให้เข้าถึงและเข้าใจ ความรู้สึก อารมณ์ ซึ่งใกล้เคียงกับรูปธรรม เพราะอาจใช้อารมณ์ตนรับรู้ได้ คนเรารับรู้อารมณ์ของกันและกันได้เร็ว อ่านให้เข้าใจ ความคิด ซึ่งรวมความรู้ ความไตร่ตรอง การแยกแยะ ซึ่งเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน การเข้าใจความคิด ซึ่งเป็นนามธรรม ยากกว่าเข้าใจรูปธรรม ให้เข้าใจความรู้ทางวิชาการ เนื้อหาวิชา จากทฤษฎี ซึ่งได้จากการทดลอง การสังเกต การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การประมวลผลยากขึ้นไป ต้องอาศัยพื้นฐานเดิม ศักยภาพของสมอง จินตนาการ และสุนทรียภาพ

อ่านสังเคราะห์ อ่านเพื่อเก็บเนื้อหาประเด็นที่สำคัญที่ต้องการใช้ประเภทของสาร

สารที่เป็นนามธรรม ได้แก่ วัสดุสิ่งของ ข้อมูลที่บันทึกลงในวัสดุที่จับต้องได้ มองเห็นได้ด้วยตา

สารที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ความคิด ความรู้ทางวิชาการ ความรู้สึก จินตนาการ

สารรูปแบบนี้อยู่ในตัวคน หากจะเข้าถึงความรู้ ก็ต้องได้ถามจากผู้รู้ ซึ่งมีทั้งระดับประชาชน ชาวบ้าน นักวิชาการจากสถาบัน และองค์กรความรู้

1.2 ความสมารถที่ต้องใช้ในการอ่าน

1.2.1 ศักยภาพของสมอง การใช้วิธีเพื่อการรับรู้ โดยการดู ฟัง สัมผัส การสังเกต การรับรู้ การจดจำ การวิเคราะห์ การประเมิน การสังเคราะห์ข้อมูล

1.2.2 ประสบการณ์ในชีวิต ครอบครัว สิ่งแวดล้อมอื่นๆ กิจกรรมที่ประกอบ ทั้งในชีวิตประจำวัน การศึกษา การงานเหล่านี้สร้างพื้นฐานความเข้าใจ และความหมายของคำ ประโยค ข้อความ

1.2.3 ทักษะในการแปลความหมายของคำ ข้อความ ประโยค และทักษะในการใช้สัญลักษณ์อื่นๆ เพื่อแปลความหมายของภาพ รหัส

- 1.2.4 การอ่านอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ พยายามอ่านสิ่งที่ยากขึ้น อ่านเรื่องที่ตรงกับความต้องการมากขึ้น อ่านจนเป็นนิสัย
- 1.2.5 ฝึกฝนใช้ทักษะในการสื่อสารทุกอย่างประกอบกันคือ ฟัง อ่าน พูด เขียน
- ตั้ง **หัวใจการเรียนรู้** ซึ่งนักปราชญ์ในอดีตได้กำหนดไว้ ได้แก่ สุ จิ ปุ ลิ
- สุ - สุต คือการฟัง สุตมปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟัง
- จิ - จิต คือการกำหนดรู้ การจำสิ่งที่ได้ฟัง คิดใคร่ครวญ
- ปุ - ปุจฉา คือการไต่ถามให้เข้าใจแจ่มแจ้ง จินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากความคิด
- ลิ - ลิขิต การเขียนแสดงออกซึ่งความรู้ที่ได้มาจาก สุ จิ ปุ

2. วัสดุการอ่าน

- 2.1 **วัสดุการอ่าน** หมายถึง วัสดุซึ่งใช้บันทึก ข้อมูล เรื่องราว ข่าวสารที่ผู้ผลิตสาร ประสงค์จะแสดงออก โดยใช้ตัวหนังสือแทนคำพูด และใช้สัญลักษณ์อื่นๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษรแทนสาร ลายลักษณ์บางอย่างจะสื่อสารได้ดีกว่าคำพูด หรือตัวหนังสือ สันกว่า ลายลักษณ์กระชับกว่า อ่านได้ทุกคน แม้คนที่อ่านหนังสือไม่ออก แต่ต้องเรียนรู้ให้เข้าใจตรงกันเช่น รูปหญิง ชาย หน้าห้องน้ำ ป้ายจราจร

วัสดุการอ่านหรือวัสดุสารนิเทศ ซึ่งเป็นคำรวม วัสดุที่ใช้บันทึกสารนิเทศ มีหลายชนิด มีทั้งวัสดุธรรมชาติ ที่นำมาแปรรูปเล็กน้อย เช่น ศิลาจารึก แผ่นป้ายไม้ หรือ สังกะสี เปลือกไม้ ดิน หรือ ก้านไม้ ปาปิรุส ใบไม้ (ใบลาน) แผ่นดินเหนียว แผ่นซีเมนต์ ใผ่ แผ่นทอง เงิน ทองแดง

วัสดุแปรรูปจากธรรมชาติ เช่น กระดาษ โดยใช้เยื่อไม้ มาทำเป็นแผ่น ทำมาแต่โบราณ มีคุณภาพแตกต่างกัน ใช้สำหรับเขียนด้วยดินสอ ปากกา และพิมพ์ (วัสดุเช่นนี้ของไทย ได้แก่ สมุดข่อย)

2.2 รูปร่างภายนอกของวัสดุการอ่าน แตกต่างกัน

- 2.2.1 **ใบปลิว ใบปิด (ใบโฆษณา - โปสเตอร์)** มีแผ่นเดียวข้อความจบในตัวอาจเป็นกระดาษ แผ่นไม้ หรือวัสดุอื่นๆ ใช้บอกข้อความเล็กน้อย เน้นสิ่งสำคัญ อาจใช้เพื่อโฆษณาสินค้า เพื่อจูงใจ เช่น ให้ไฝธรรม ให้ปลูกต้นไม้ เพื่อตักเตือน ระวัง โรคเอดส์ คนเสพยาตาย คนขายติดคุก อย่าซื้อเสียง อย่าขายเสียง แนะนำป้ายจราจรบอกทางต่อไป ทางอันตราย ห้ามเลี้ยงส่วนมากเป็นสัญลักษณ์ ภาพมาก คำน้อย

- 2.2.2 **อนุสาร จุลสาร** ข้อความสั้นจบในตัว เน้นสิ่งสำคัญที่ต้องการให้ผู้อ่านประทับใจ อาจเป็นการโฆษณา คำแนะนำ ตักเตือน ส่วนมากเป็นภาพและคำ สัดส่วนประมาณ 50 : 50 หรือ 70% : 30%

- 2.2.3 **สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง** มีข้อความ เรื่องราว หลายอย่างรวมกัน มีชื่อเรียกรวม พิมพ์ออกเป็นระยะๆ โดยต่อเนื่องกำหนดออกสม่ำเสมอ

รายวัน : หนังสือพิมพ์ เน้น ข่าว เหตุการณ์

รายสัปดาห์ : สารคดี บันเทิงคดี วิจารณ์ข่าว

รายเดือน : สารคดี บันเทิงคดี สรุปข่าว ออกเป็นระยะๆ แต่ใช้ชื่อเรื่องเดียวกัน อาจเป็นรายปีก็ได้ สิ่งตีพิมพ์รายสัปดาห์ และ รายอื่นๆ เรียก นิตยสาร วารสาร (ซึ่งมักใช้สำหรับแสดงเนื้อหาทางวิชาการ เช่น วารสารแพทย วารสาร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ถ้างพิมพ์เฉพาะข่าวความเคลื่อนไหวในวงการ อาจเรียก จดหมายข่าว หรือข่าวสารขององค์กรนั้นๆ

2.2.4 หนังสือ เป็นสิ่งสิ่งตีพิมพ์เป็นรูปเล่มขนาดต่าง ๆ เช่น แปกหน้าปก สิบหกหน้าปก ข้อความจบในเล่มเดียวกัน ยกเว้นเรื่องที่ยาวมาก อาจมีหลายเล่มจบ เช่น สารานุกรม หนังสือแต่ละเล่มจะบรรจุข้อความครบบริบูรณ์ในเรื่องหนึ่งๆ

2.2.4.1 หนังสือมีส่วนสำคัญ ๆ คือ หน้าปก หน้าชื่อเรื่อง สารบาญ เนื้อหาซึ่งแบ่งออกเป็นตอนๆ หรือบทท้ายเล่มอาจมีดรรชนีค้นเรื่อง อธิบายศัพท์บรรณานุกรม นอกจากนี้ อาจมีอย่างอื่น ตามความจำเป็น เช่น คำนำ คำชี้แจง คำขอบคุณ ผู้ที่อนุเคราะห์ในการเขียน การพิมพ์ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ของประเทศไทย ต้องระบุชื่อผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา และ ปีที่พิมพ์ (ในที่นี้หมายถึงโรงพิมพ์) ไว้ที่หน้าสุดท้าย

2.2.4.2 ส่วนประกอบที่เป็นภาพ และตัวหนังสือแตกต่างกันไป ตามประเภทของเนื้อหา และเป้าหมายผู้อ่าน เช่น หนังสือบรรยายสถานที่ หนังสือภูมิศาสตร์ จะมีภาพ แผนที่ค่อนข้างมาก หนังสือแสดงปริมาตร ปริมาณของสิ่งต่างๆ จะมีแผนภูมิ หนังสือสำหรับเด็ก และนิทานภาพมีภาพเล่าเรื่องเป็นส่วนใหญ่มีคำไม่มาก

2.2.4.3 โดยกว้างๆ ได้แก่ สารคดีทั่วไป ให้เรื่องราวอันเป็นแก่นสาร มุ่งให้รู้เรื่องราว ความคิด ประสบการณ์ วิชาการบางอย่างซึ่งไม่มุ่งหมายให้เป็นหนังสือเรียน สำหรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาตามหลักสูตร หนังสือสารคดี อาจเป็นเรื่องความรู้ทั่วไป ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม ภาษาศาสตร์ การเมือง (ทฤษฎี ข้อคิดเห็น) ชีวประวัติ สถานที่ท่องเที่ยว พาณิชยการ การแพทย์ หนังสือเรียน ตำรา หนังสือแบบเรียน เป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับใช้ในการเรียนภายในวิชาตามหลักสูตรเนื้อหาเป็นไปตามหลักสูตรใช้ในห้องเรียน ซึ่งต้องมีครูอธิบายแต่ละเล่ม สำหรับอ่านให้จบในเทอมหรือในปีการศึกษา มีภาคกิจกรรมให้นักเรียนทำ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจนักเรียน อาจตรวจคำตอบเอง หรือให้ครูตรวจ หนังสือในกลุ่มนี้รวมไปงานหนังสือแบบฝึกหัด หนังสือเรียนมีลักษณะเฉพาะ

2.2.4.4 หนังสือบันเทิงคดี ประเภทร้อยแก้ว นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย บทละครซ้ำชั้น แต่งเป็นร้อยแก้ว หรือ ร้อยกรอง แบบต่างๆ มีรูปแบบเฉพาะ เช่น นวนิยาย มีตัวละคร มีฉาก มีโลกทัศน์ มีคำสนทนา ประเภทร้อยกรอง โคลง ฉันท์ กาพย์ ร่าย ลิลิต Lyrics Odes บันเทิงคดี มุ่งเน้นให้ความบันเทิงให้สะเทือนอารมณ์ สนุกสนาน แต่ให้แนวคิด และความรู้ด้วย

3. องค์ประกอบโดยทั่วไปของวัสดุการอ่าน

วัสดุการอ่าน คือ วัสดุซึ่งรองรับการแสดงออกซึ่งเนื้อหา เพื่อสื่อให้ผู้อื่นทราบ ต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

3.1 เนื้อหาที่ต้องการแสดงออก ได้จากประสบการณ์ ความคิด จินตนาการ ความรู้จากการอ่าน การปฏิบัติทดลอง การสัมภาษณ์ ต้องนำมาประมวล แยกแยะ คัดเลือก สรุปรวม เรียบเรียง เพื่อให้ผู้อ่านติดตามเรื่องได้ตามลำดับและได้รับสารตามที่ต้องการ

3.2 วิธีการแสดงออก ผู้แสดงออกต้องใช้ความรู้และทักษะในการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ คำพูด ความหมายของคำ ภาพ ความหมายของภาพ คำเขียน ประโยชน์ ข้อความ นำมาเรียบเรียงตามลำดับเหตุผล ตามลำดับ

3.3 รูปร่างภายนอก หน้าปก การเข้าเล่ม ภาพประกอบ เรื่องราว ตัวพิมพ์ ลำดับความสำคัญ ลำดับความสอดคล้อง ตามลำดับความยากง่าย ลำดับความรู้พื้นฐานที่มีมาก่อนและที่จะให้รู้ต่อไป

3.4 โครงสร้างภายในหนังสือ หน้าชื่อเรื่อง สารบัญ ข้อความ ตรรกะนี้ บรรณานุกรม

4. ผู้อ่าน สัมพันธภาพระหว่างวัสดุการอ่านกับผู้อ่าน ผู้อ่านเป็นใคร อายุ และความสามารถในทักษะการอ่าน ความสนใจ ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเรื่องราว

5. การประเมินวัสดุการอ่าน

5.1 ความถูกต้อง ศึกษาแหล่งที่มาของข้อมูล การบันทึกข้อมูล ทำบัตร ประมวลผล คัดเลือกข้อมูลทันสมัย

5.2 หลักการใช้ภาษา การสะกดคำ การเรียบเรียงถ้อยคำตามหลักภาษา ความหมาย จดบันทึกคำและความหมายที่ต้องใช้

5.3 แนวความคิด หลักเหตุผล หลักศีลธรรม

5.3.1 แนวความคิด เข้าลำดับ ตามแนวความคิดที่กำหนด

5.3.2 จัดข้อมูลเข้าลำดับตามแนวความคิดที่กำหนด

5.3.3 เขียน เขียนแล้วต้อง อ่าน ตรวจ ทดสอบ แก้ไขตามความจำเป็น

6. การประเมินผลการเขียน

6.1 ความถูกต้อง เหตุผล หลักการทันสมัย มีศีลธรรม

6.2 ความสามารถในการสื่อสารความคิด คำและข้อความที่ใช้ การใช้คำ การเรียบเรียงประโยค และข้อความ การเรียงลำดับความคิด สื่อความคิด ความหมายได้ชัดเจน

6.3 ความสอดคล้องกับผู้อ่าน ตามอายุ เพศ ความสนใจ ความสามารถในการรับรู้ ประสบการณ์ชีวิต ความยากง่าย

สรุปข้อสังเกตข้อบรรยาย

1. ความหมายของการอ่าน อ่านได้อย่างไรจึงจะได้ความหมายชัดเจน

2. วัสดุการอ่าน วัสดุห้องสมุด วัสดุสารนิเทศ วัสดุเพื่อการสื่อสาร สื่อการเรียนการสอน

3. องค์ประกอบโดยทั่วไปของหนังสือ

3.1 เนื้อหา สาร ข้อมูล ความคิด ความรู้ (วิชา) ประสบการณ์ จินตนาการ ความรู้สึก

3.2 สิ่งที่ใช้ถ่ายทอดเนื้อหา

3.2.1 สัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์ ภาพ กราฟ แผนภูมิ รหัส เครื่องหมาย

3.2.2 สัญลักษณ์ที่เป็นตัวหนังสือ แทนคำพูด ภาษาพูด มีตัวอักษรแทนเสียง คำเขียนแทนคำพูด

3.2.3 วัสดุการอ่านบางประเภท ใช้ภาษาเขียนตลอด บางครั้งใช้ภาพด้วย หนังสือเด็กภาพเป็นใหญ่

3.3 วิธีการถ่ายทอดหรือเรียบเรียง การเลือกใช้

3.3.1 การเลือกใช้คำและลำดับเรื่อง

3.3.2 การเรียงลำดับความคิด

3.3.3 รูปแบบ สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร วรรณกรรม กวีนิพนธ์

3.4 รูปร่างภายนอก

3.4.1 รูปเล่มหนังสือ หน้าปก การเข้าเล่ม ภาพประกอบ ตัวพิมพ์

3.4.2 การจัดลำดับเนื้อหาในหนังสือ ชื่อเรื่อง หน้าชื่อเรื่อง สารบัญ เนื้อหา ตีพิมพ์ บรรณานุกรม คำอธิบายศัพท์ ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์รายละเอียดอย่างอื่นที่ต้องพิมพ์ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ทำเล่มหนังสือ คือ ผู้พิมพ์โฆษณา และปีที่พิมพ์

4. ประเภทของวัสดุการอ่าน

4.1 หนังสือ สารคดี บันเทิงคดี

4.2 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร

4.3 อนุสาร จุลสาร

4.4 ใบปลิว ใบปิด โปสเตอร์ ป้าย

4.5 วัสดุแมกเนติก วัสดุย่อส่วน ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิช

4.6 วัสดุอิเล็กทรอนิกส์ ซีดี-ดีรอมปรากฏ

4.7 ข้อมูลในคอมพิวเตอร์

5. การประเมินวัสดุการอ่าน

5.1 ความถูกต้องของข้อมูล ความคิด เหตุผล ศีลธรรม

5.2 ความสามารถในการสื่อ ภาษา ข้อความ การเรียบเรียง ลำดับแนวคิด ลำดับโครงเรื่อง

5.3 ความสอดคล้องกับผู้อ่าน เนื้อหา ยากง่าย ความสนใจ ความสามารถในการรับสาร

5.4 ประโยชน์ที่จะนำไปใช้ ในการพัฒนาต่างๆ ชีวิตที่มีคุณภาพ ปรับปรุงชีวิตให้มีคุณภาพ เพื่อคุณภาพ คุณภาพ ของชีวิต

หลักเกณฑ์และการผลิตวัสดุการอ่าน

1. ตามแนวหลักสูตรปรับปรุงใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.1 การอ่านเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จในการศึกษา

1.2 ต้องมีวัสดุการอ่านจึงต้องเลือก และต้องผลิตวัสดุการอ่านขึ้น เป็น หนังสือ แผ่นอ่าน แฟ้มอ่าน สมุดอ่าน

1.3 วัตถุประสงค์ของการผลิตวัสดุการอ่าน ให้มีวัสดุการอ่านตามวิชาในหลักสูตรการศึกษา และตรงกับ ความสนใจ ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพิ่มเติมความรู้ ให้มีความประเทืองอารมณ์และปัญญา ฝึกนิสัยรักการอ่าน

2. โครงสร้างวัสดุการอ่าน แผ่นอ่าน รวมแผ่นพลิก flip album แผ่นพับ แฟ้มอ่าน สมุดอ่าน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ

2.1 หลักเกณฑ์ด้านเนื้อหา สอดคล้องกับรายวิชา ถูกต้อง ทันสมัย

- 2.2.1 สร้างทัศนคติที่ดี ไม่ขัดต่อศีลธรรม และความเรียบร้อยของวิชา
- 2.2.2 ความยากง่ายเหมาะสมแก่วัย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนเกินกว่าวัยและประสบการณ์
- 2.2.3 ให้เกิดความคิดรวบยอด
- 2.2.4 แสดงภาพชีวิตที่เป็นจริง
- 2.2.5 นำมาใช้ปรับปรุงการเรียน และคุณภาพชีวิต

2.2 หลักเกณฑ์ด้านภาษา

- 2.2.1 เหมาะกับความรู้อำนาจทางภาษาตามวัย
- 2.2.2 ถ้อยคำมีความหมายชัดเจน ใช้ศัพท์ยากตามความจำเป็น ต้องมีอธิบายศัพท์ที่ใช้
- 2.2.3 ภาพประกอบช่วยความเข้าใจ ทำให้น่าสนใจ ชัดเจน

3. แนวทางปฏิบัติในการเขียน

- 3.1 ศึกษาหลักสูตร รายวิชาอย่างละเอียด หลักสูตรฉบับปรับปรุง 2533 จุดมุ่งหมาย โครงสร้างกลุ่มวิชา
- 3.2 ศึกษาวัสดุการอ่านที่มีอยู่แล้ว อะไรใช้ได้ อะไรต้องทำเพิ่มเติม
- 3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้อง
- 3.4 เรียบเรียงใหม่ ให้เหมาะแก่วัยผู้เรียน มีความยาวพอเหมาะ
- 3.5 ตรวจสอบความถูกต้องต่าง ๆ รวมตัวสะกด ความหมาย
- 3.6 เขียนด้วยตัวบรรจง (สมัยก่อนมีวิชาคัดไทย) พิมพ์ดีด อัดสำเนา พิมพ์เข้าเครื่องคอมพิวเตอร์

4. ผู้ผลิต ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

5. วัสดุอุปกรณ์

- 5.1 กระดาษ ถาวรพอสมควร กระดาษขนาดต่าง ๆ กระดาษแข็ง กระดาษโปสเตอร์ กล่องขนม
- 5.2 ภาพจากวารสาร หนังสือพิมพ์ ปฏิทิน ส.ค.ส. แผ่นโปสเตอร์
- 5.3 เศษวัสดุอื่น ๆ สีต่าง ๆ สีจากพืช ดินสอดำ
- 5.4 กาว แป้งเปียก กรรไกร มีด

6. หลักการประเมิน

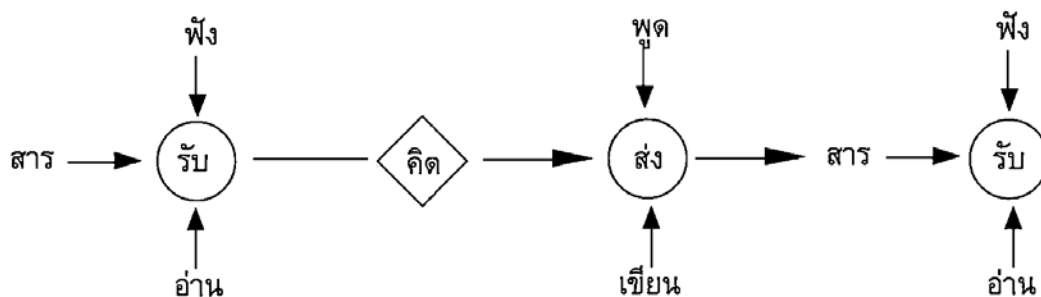
- 6.1 รูปกับเรื่องต้องสอดคล้อง รูป แนะนำความคิดเกี่ยวกับเรื่อง
- 6.2 เขียนข้อความให้ชัด ตัวหนังสือโต ขนาดของแผ่น ควรโตพอควร กันสูญหาย
- 6.3 ความสะดวกในการเก็บ และการใช้
- 6.4 ใช้อย่างไร เมื่อไหร่

กระบวนการอ่าน

ดนอภวศ ส้ายอดบรรณพล

(1) กระบวนการอ่าน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์
อันประกอบด้วย การส่งสารและการรับสาร ดังแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมินี้ดูน่าจะเข้าใจง่าย แต่ที่จริง แต่ละขั้นตอนก็มีกระบวนการและองค์ประกอบที่ซับซ้อน แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กัน ดังจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

สาร ตามพจนานุกรม มีความหมายในเรื่องการสื่อสาร ดังนี้

“...ส่วนในของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แก่น เนื้อแท้ ของแข็ง ความแข็งแรง กำลัง ของจำเป็น ของแท้ ส่วนสำคัญ หลักข้อใหญ่ใจความ ความหมาย ที่แท้ ค่าย่อ เรื่องย่อ หนังสือ จดหมาย”¹

“เครื่องหมาย เครื่องแสดงสิ่งหนึ่ง ให้เห็นว่าต่างจากอีกสิ่งหนึ่ง คุณสมบัติ คุณภาพ เครื่องประกอบ.....”²

เทียบกับคำในภาษาอังกฤษว่า message และ idea ซึ่งมีคุณสมบัติสำคัญร่วมกัน นั่นคือ “ความหมาย” โดยที่สารอาจจะมีการรับและผู้ส่งในรูปลักษณะใดก็ได้ อาจแบ่งสื่อที่ใช้ได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **อวัจนภาษา** คือ ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ คนเราใช้อวัจนภาษากันได้ตั้งแต่วัยเด็กตามสภาพธรรมชาติ ต่อๆ มา ก็เรียนรู้และปรับปรุงวิธีการสื่อสารโดยอวัจนภาษานี้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมและเหมาะสมกับกาลเทศะยิ่งขึ้น ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำนี้แสดงต่อกันได้โดยใช้สีหน้า ท่าทาง อวัยวะต่าง ๆ เช่น มือ แขน เท้า นัยน์ตา ฯลฯ น้ำเสียง ตลอดจนการแต่งกาย แต่งหน้า เป็นต้น ในกระบวนการอ่านซึ่งจะกล่าวในที่นี้ ไม่นับรวมถึงอวัจนภาษา

2. **วัจนภาษา** คือ ภาษาถ้อยคำ หรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสำหรับผู้ส่งกับผู้รับสารเข้าใจกันได้ สัญลักษณ์นั้นอาจเป็นภาษาเขียน ภาพ หรือรหัส ก็ได้

การสื่อสาร การสื่อสารต้องประกอบไปด้วยการรับสาร และการส่งสาร

การส่งสาร ทำได้โดยการฟังและการอ่านเป็นส่วนใหญ่ การสัมผัสหรือการสื่อสารด้วยจิตเป็นเรื่องนอกเหนือจากการอธิบายในที่นี้

¹ พจนานุกรมไทย, (พิมพ์ครั้งที่ 7 , กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2524), หน้า 972

² เล่มเดียวกัน, หน้า 832

การรับสาร ทำได้โดยการพูดและการเขียนเป็นส่วนใหญ่ ไม่นับการรับสัมผัสและการรับสารทางจิตเช่นกัน

(2) การคิด เป็นกระบวนการทางสมอง ซึ่งสำคัญมากสำหรับการสื่อสารทุกรูปลักษณะ

คำว่า “คิด” มิได้มีความหมายเพียง “คิด” เท่านั้น ถ้าหากดูในพจนานุกรมจะพบว่ามีความหมายได้หลายนัย ดังนี้

“นึก คำนึง ระลึก ดำริ คำนวณ ตรึกตรอง ไตร่ตรอง”¹

การคิดที่มนุษย์ได้รับการศึกษาแล้วควรจะทำ ก็ควรประกอบด้วยการคิด ได้หลายๆ นัยดังคำนิยามนั้น

หากพิจารณาแผนภูมินี้ต่อไป ก็จะเห็นได้ว่า กระบวนการสื่อสารของมนุษย์เป็นกระบวนการต่อเนื่องไปได้เรื่อยๆ สารเดียวกันอาจถูกส่งต่อมานานนับเป็นพันๆ ปีก็ได้ เป็นต้นว่าพระพุทธวจนะ แต่สารนั้นจะถูกถ่ายทอดมาครบถ้วนอย่างต้นฉบับหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยและอุปสรรคอีกหลายประการ การถ่ายทอดโดยตัวหนังสือ นับเป็นวิธีสื่อสารที่แปรเปลี่ยนรูปแบบและความหมายได้น้อยที่สุด (เว้นแต่มีผู้เจตนาจะเปลี่ยน) แต่การรับสารโดยอ่านหนังสือนั้นก็เป็วิธีรับสารที่ยากมากเช่นกัน การเข้าใจกระบวนการการอ่านจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ศึกษาวิชาการทุกแขนง เพราะถ้าหากเข้าใจกระบวนการการอ่านแล้ว ก็อาจนำความรู้ไปฝึกฝนทักษะการอ่านของตนเองให้ดีขึ้น และผู้สอนการอ่านก็ย่อมจะแนะนำผู้เรียนได้ถูกต้องยิ่งขึ้นด้วย

(3) วัสดุการอ่าน

เอกสารนี้จะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องการอ่านวจนภาษาที่เป็นภาษาเขียน (รวมทั้งภาพด้วย) เท่านั้น ผู้ศึกษาต้องกำหนดรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่ตนจะอ่านเสียก่อน เพราะในกระบวนการที่เรียกว่าการศึกษานั้น ผู้ศึกษาต้องมีจุดมุ่งหมายใหญ่ๆ เสียก่อนว่า “ฉันจะต้องอ่านอะไร?” เช่น นักเรียนต้องอ่านหนังสือเรียน นักร้องต้องอ่านโน้ตเพลง และเนื้อเพลง นักบริหารต้องอ่านหนังสือราชการและบันทึกต่างๆ หรือผู้บริหารก็ต้องอ่านฉลากสินค้า เป็นต้น สิ่งที่คุณทั่วไปในฐานะต่าง ๆ อ่านกัน อาจแยกตามเนื้อหาได้ดังนี้

1. หนังสือเรียน เอกสารทางวิชาการ ตำราต่างๆ หนังสืออ้างอิง และหนังสือหรือเอกสารที่มุ่งให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ผู้อ่านเป็นเรื่องๆ ไป
2. หนังสือบันเทิง ได้แก่ เรื่องที่มุ่งให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน อาจเป็นนิยาย นวนิยาย เรื่องสั้น การ์ตูน บทละคร บทกวี ฯลฯ
3. สารคดี คือ หนังสือประเภทที่มีทั้งเนื้อหาสาระและมีความมุ่งหมายจะให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน อาจเป็นสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ เชิงท่องเที่ยว เชิงชีวประวัติ สารคดีเกี่ยวกับอาชีพ เป็นต้น
4. คำสอนทางศาสนา แนวคิดหรืออธิบายปรัชญา ตลอดจนเสนออุดมคติต่างๆ โดยเน้นให้ผู้อ่านคิดตรอง
5. หนังสือประเภทข่าว หรือเสนอข้อมูลเหตุการณ์ การวิเคราะห์ข่าวและเหตุการณ์ต่างๆ
6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุเทป แผ่นใส ภาพยนตร์ เป็นต้น ที่มี สัญลักษณ์ปรากฏอยู่
7. วัสดุการอ่านที่ใช้ “สื่อสาร” ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยตรง ได้แก่ จดหมาย โทรเลข โทรสาร บันทึกข้อความ หนังสือเวียน ฯลฯ

¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 216

8. **วัสดุการอ่านในชีวิตประจำวันและวัสดุการอ่านเบ็ดเตล็ด** ได้แก่ ป้าย ประกาศ ปฏิทิน แผ่นปลิว แผ่นพับ (สำหรับโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์) บัตรต่างๆ เช่น บัตรประจำตัว บัตรเลือกตั้ง บัตรชมภาพยนตร์ ฯลฯ ฉลากสินค้า เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

วัสดุการอ่านดังกล่าวมาแล้วนั้น อาจปรากฏพบวัตถุได้หลายชนิด ไม่จำเป็นต้องเป็นกระดาษเสมอไป วัตถุที่อาจเป็นวัสดุการอ่านได้ ก็มีตั้งแต่วัตถุที่ได้จากธรรมชาติโดยตรง เช่น ดินเหนียว แผ่นหิน เปลือกไม้ กลีบดอกไม้ โลหะ แผ่นหนัง วัตถุที่ได้จากการดัดแปลงสิ่งธรรมชาติ หรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ได้แก่ ยางพลาستيك กระดาษ กระเบื้อง แก้ว กระຈก ฯลฯ วัสดุการอ่านบางชนิดอาจเกิดจากการตกแต่งธรรมชาติด้วยการประดิษฐ์ เช่น การแต่งสวนเป็นข้อความ การเย็บปักถักร้อยเป็นถ้อยคำ หรือแม้กระทั่งการสลักลงบนร่างกายมนุษย์

การที่ผู้ศึกษาทราบว่าวัสดุการอ่านนั้นมีรูปแบบและเนื้อหาสารพัด รวมทั้งรูปแบบและเนื้อหาที่ปกติเราจะนึกไม่ถึงด้วย ทำให้ผู้ศึกษาตระหนักอยู่เสมอว่า อย่าละเลยสิ่งเล็กน้อย หรือสิ่งแปลกๆ ให้ถือปฏิบัติตามคำกล่าวที่ว่า “อ่านทุกอย่างที่ขวางหน้า” เพื่อจะได้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นมากที่สุด

โลกนี้มีอะไรต่ออะไรมากมายมหาศาลให้เราอ่านก็จริง แต่ทุกคนมีความพร้อมและความสนใจใฝ่ใจที่จะอ่านไม่เท่าเทียมกัน ความต่างกันนี้บางส่วนก็เกิดจากองค์ประกอบที่บุคคลไม่สามารถกำหนดเองได้ แต่บางส่วนก็เกิดจากบุคคลนั้นๆ เอง และองค์ประกอบต่างๆ ที่ว่านี้ บางส่วนก็เป็นปัจจัย คือ ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาสมรรถภาพการอ่านให้ก้าวหน้าไปได้ แต่บางส่วนก็เป็นอุปสรรค คือ หน่วงเหนี่ยวหรือขัดขวางการพัฒนานั้น นอกจากนั้นแล้ว องค์ประกอบเดียวกันยังอาจเป็นปัจจัยสำหรับบางคนและกลับกลายเป็นอุปสรรคสำหรับบางคนไปก็ได้ขึ้นอยู่กับสาเหตุอีกหลายประการ ในที่นี้จะกล่าวถึงแต่หัวข้อขององค์ประกอบนั้นๆ เพียงสังเขป ดังต่อไปนี้

(4) องค์ประกอบที่มีผลต่อการอ่าน (และคิด) ของบุคคล

1. พันธุกรรมและภาวะการตั้งครรภ์ของมารดา
2. การเลี้ยงดูและการอบรม
3. สุขภาพทางกายและจิต โภชนาการ
4. สภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
5. สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและวัตรธรรม
6. การศึกษาและการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ
7. สถิติปัญญาและวุฒิภาวะ
8. ความถนัด พรสวรรค์ บุคลิกภาพ
9. ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ
10. ประสบการณ์ งานอดิเรก การเดินทาง ผู้คนที่พบปะและคบหา
11. โอกาสและการแสวงหาโอกาส
12. หน้าที่การงาน อาชีพ
13. บรรยาการและสถานการณ์ขณะรับสาร ฯลฯ

อันที่จริง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ยกขึ้นมาเรียบเรียงไว้นี้ก็ล้วนแต่เป็นปัจเจกบุคคลละ ของมนุษย์แต่ละคนนั่นเอง ผู้เขียนเอกสารนี้เชื่ออยู่ประการหนึ่งว่า ในโลกของการอ่าน ทุกคนเสมอภาคกัน ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลจะทำตนให้เป็นนักอ่านเสมอภาคกับคนอื่น ๆ หรือไม่เท่านั้น ความเสมอภาคที่ว่านี้มีได้แปลว่า มีวัสดุการอ่านเท่าๆ กัน

แต่หมายความว่าในวันหนึ่งๆ เราแสวงหาอะไรต่ออะไรมาอ่านให้เต็มที่หรือไม่ และอ่านแล้วก็ได้ “สาร” เต็มที่ด้วยหรือไม่ เพราะบางคนอ่านอะไรต่ออะไรมากมาย แต่ลืมนำสาระ นำไปใช้ประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นก็ไม่ได้ แต่บางคนอ่านต่อเมื่อเลือกสรรแล้วเท่านั้น เมื่ออ่านแล้วเข้าใจสารเป็นอย่างดี สามารถนำสิ่งที่อ่านไปก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้มากน้อยตามแต่กรณี “ความเสมอภาค” ในที่นี้จึงหมายถึงการเป็นนักอ่าน “เต็มขั้น” ไม่ว่าองค์ประกอบของชีวิตเราจะบกพร่องข้อใดไปบ้างก็ตาม

(5) ความเสมอภาคในการอ่านจะเกิดขึ้นได้ด้วยการเข้าใจกระบวนการอ่านอย่างถูกต้องและไม่สร้างอุปสรรคแก่ตนเอง

ข้อแนะนำสำหรับการกำจัดอุปสรรคในการอ่าน มีดังนี้ คือ

1. ตระหนักว่าการอ่านเป็นทักษะอย่างหนึ่ง ซึ่งสร้างขึ้นและพัฒนาได้โดยอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ
2. การพัฒนาการอ่านให้ได้ผล ไม่มีวิธีใดดีกว่าการอ่านให้มาก อ่านบ่อยๆ อ่านหลายๆ เรื่อง อ่านเรื่องเดียวกันจากหลายๆ แหล่ง
3. ในการเรียนและการสอน ควรพัฒนาทักษะการอ่านตามลำดับง่ายไปหายาก เพราะถ้าวางพื้นฐานไว้ถูกต้องแน่นหนาแล้ว การอ่านในระดับยากขึ้นก็จะทำได้ง่าย ผู้อ่านจะสามารถนำความชำนาญที่สะสมไว้มานำใช้แก้ปัญหาที่ใหม่หรือยากกว่าเดิมได้
4. อ่านเมื่อพร้อม หากไม่พร้อมก็ต้องสร้างความพร้อมขึ้น ถ้าผู้เยาว์สร้างความพร้อมเองยังไม่ได้ ผู้ใหญ่หรือผู้สอนควรช่วยสร้าง ถ้าผู้อ่านเป็นผู้ใหญ่ (หรือมีวุฒิภาวะแล้ว) ต้องสร้างความพร้อมเองให้ได้
5. การอ่านไม่ใช่การรู้จักรูปแบบไวยากรณ์แต่อาศัยความรู้ทางไวยากรณ์ช่วยไขความหมายออกมาจากข้อความ ความหมายนี้รวมกับความรู้ความเข้าใจที่เราสะสมไว้ เกิดเป็นความเข้าใจข้อความที่อ่านนั้นได้
6. เราอาจจะอ่านเพื่อศึกษาตัวภาษา แต่การอ่านมิใช่การศึกษาภาษา ภาษาเป็นสื่อให้เข้าใจความหมายของสารเท่านั้น มิใช่ตัวสาร จำง่าย ๆ ว่า ภาษาพาสารมา ดังชื่อหนังสือดีที่ศาสตราจารย์ฐะปะนีย์ นาครทรรพ เรียบเรียงไว้
7. การเขียนที่ไร้ระเบียบทางภาษา ย่อมไม่พาสาร ผู้อ่านย่อมเข้าใจ แต่ข้อความที่มีระเบียบทางภาษาที่ตนรู้จัก และเข้าใจแน่แต่สารที่มีเหตุผลสมบูรณ์เท่านั้น
8. บางคราวข้อความที่เขียนไว้อาจไม่ชัดเจน วัสดุการอ่านอาจมีความบกพร่อง เช่น พิมพ์ไม่ชัด กระดาษขาดลายมือหวัดเกินไป ฯลฯ การอ่านก็ยังเกิดขึ้นได้ เพราะปัจจัยสำคัญของการอ่านก็คือ ตัวผู้อ่านเอง ตราบใดที่ยังรับสารได้ คิดได้ และ “เดาเป็น” มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอยู่บ้าง เปรียบเทียบและเชื่อมโยงความคิดได้ การอ่านก็อาจเกิดขึ้นได้
9. การอ่านมิใช่การแปลความหมายหรือรวบรวมคำนิยามของอักษร คำ และประโยค แม้เราอ่านถ้อยคำจากภาษาที่ไม่รู้จักดี แต่หาคำศัพท์จากพจนานุกรมได้ครบทุกคำ ก็อาจจะยังอ่านข้อความนั้นไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้

(6) ปัญหาการอ่าน

ปัญหาการอ่านที่เรากล่าวถึงกันทุกวันนี้ อาจสรุปได้ว่ามี 3 ประเด็น คือ

1. อ่านไม่ออก
2. อ่านไม่เป็น
3. ไม่อ่าน

ปัญหาการ **อ่านไม่ออก** นั้น คงต้องหาจุดแก้ไขในระบบการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ส่วนการ **อ่านไม่เป็น** นั้น ต้องแก้ไขทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา แม้นอ่านหนังสือออก ก็ยังอาจจะ **ไม่ยอมอ่าน** แต่ในที่นี้ จะกล่าวถึงปัญหาการอ่านในระบบที่มีการเรียนการสอนก่อน

มนุษย์ปกตินั้นฟังและพูดได้ก่อนอ่านและเขียน การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนจะมักเริ่มต้นและพัฒนาไปในระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ในการเรียนอ่าน แรก ๆ ก็เป็นการอ่านเพื่อให้อ่านออกมากกว่าจะเป็นการอ่านเป็น หรืออ่านเพื่อความรู้ความเข้าใจ ต่อๆ มาเมื่อได้ศึกษาสูงขึ้นตามลำดับจึงเรียนรู้การอ่านข้อความที่มีรูปแบบและเนื้อหายากขึ้น ในทำนองเดียวกันการเรียนเขียนในชั้นแรก ๆ ก็เรียนเพื่อให้เขียนได้ ต่อ ๆ มาเราจึงเรียนเพื่อให้เขียนเป็น คือ สามารถเขียนเพื่อการสื่อสารได้จากความรู้ความคิดของตนเอง

ในระดับประถมและมัธยม ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับส่วนใหญ่มาจากการ “ส่ง” หรือ “ให้” ความรู้ที่ย่อยเรียบร้อยแล้ว โดยผ่านคำบอกของครู-อาจารย์ และผ่านตำราที่เขียนอธิบายอย่างละเอียดและมีแบบฝึกหัดเป็นแนวทางอย่างดี พอถึงระดับมหาวิทยาลัย มีจุดประสงค์ในการศึกษา คือเรียนเพื่อจะออกไปทำงาน วิธีการเรียนจึงเปลี่ยนมาเป็นการ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากที่อาจารย์บรรยายการสอนนั้นเล่า ก็เน้นที่ความสามารถในการเข้าใจ ข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็น และทฤษฎีต่างๆ ตลอดไปจนถึงการนำความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันและในการทำงานในอนาคต ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมการอ่านจึงยากขึ้นตามลำดับ หากจะพัฒนาการอ่านกันแล้ว จะเพียงอ่านออก เขียนได้ หาได้ไม่ แต่จะต้องอ่านเป็น เขียนเป็น และประการสำคัญ คือ ต้องคิดเป็นก่อนที่จะรับและส่งสารด้วย

การที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามธรรมชาติของกระบวนการอ่านอย่างสมบูรณ์นั้น ผู้สอนควรมีหลักการ รูปแบบของกระบวนการอ่านเป็นหลักอย่างน้อยสัก 1 วิธี หรือ 1 รูปแบบ และไม่จำเป็นต้องยึดติดกับทฤษฎีของ นักวิชาการคนใดคนหนึ่งเสมอไป อาจทดลองเปลี่ยนแปลงปรับปรุงไปพลางๆ ก็ได้ เพราะถ้ายึดติดอาจทำให้ความคิด หยุดนิ่ง คับแคบ ทุกวันนี้ นักวิชาการการอ่าน ครู-อาจารย์ทั้งหลายก็คิดค้น ทดลอง วิจัย หาวิธีการที่จะทำให้ลูกศิษย์ อ่านเป็นและอ่านเก่งกันอยู่ตลอดมา ถ้าเราเองหมั่นอ่านความคิดความรู้ของใครต่อใครอยู่เสมอ ทดลองและประเมินผล ด้วยตนได้แล้ว การสอนหรือการส่งเสริมที่ได้ผลก็จะเกิดขึ้น ครู-อาจารย์หลายๆ คนก็ทำได้สำเร็จโดยไม่ต้องลอกฝรั่ง ท่านอาจสร้างกระบวนการของท่านขึ้นมาเองก็ได้จากประสบการณ์ของท่าน จากการศึกษาสภาพของนักเรียนแต่ละ กลุ่มหรือแต่ละคน ข้อสำคัญก็คือ เรามาอ่านมากๆ คิดมากๆ แล้วลงมือทำโดยมีหลักการนั่นเอง

ตัวอย่างแนวทางการฝึกฝนการอ่านแก่ผู้เรียน

1. **รู้จักผู้เรียน** ครูแต่โบราณส่วนใหญ่รู้จักศิษย์อย่างลึกซึ้ง เพราะจำนวนนักเรียนแต่ละห้องไม่มากนัก ครูกับนักเรียนใกล้ชิดกัน สมัยลูกศิษย์วัดเรียนกับหลวงพ่อยังเป็นการเรียนในอุดมคติทีเดียว กวดขันกันได้เป็นรายตัว ระบุปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว จ้าจี้จ้ำไชได้เป็นรายตัว แต่สมัยนี้โลกเปลี่ยนไปแล้ว จึงต้องมีการสำรวจผู้เรียน ซึ่งควรทำก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังเรียน ไม่ใช้การสอบแล้วสอบเลย ได้คะแนนแล้วก็ไม่รู้ว่าสอบได้เพราะอะไร สอบตกเพราะอะไร

มีนักวิชาการไทยทำแบบสำรวจไว้หลายแบบ เช่น “แบบสำรวจข้อบกพร่องในการอ่านและหลักทั่วไปในการอ่านเฉพาะบุคคล” ของ ผศ.ดร.มนีรัตน์ สุกโชติรัตน์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ “แบบสำรวจการอ่านอย่างง่าย” สร้างโดย ผศ.ดร.อุทัย ภิรมย์รัตน์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และ ผศ.ดร.มานิต บุญประเสริฐ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (ใน วารสารการอ่าน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กันยายน 2527 หน้า 31-34)

หลักการของแบบสำรวจก็คือ ครูใช้เป็นเอกสารหรือเป็นหลักการในการตรวจสอบระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนว่าอ่านคล่อง หรืออ่านในระดับต้องสอน หรืออ่านระดับยากลำบาก นักเรียนมีข้อบกพร่องเฉพาะเรื่องอย่างไรบ้าง เพื่อครูจะได้ช่วยแก้ไขไปพลางสอนไปพลางหรือจะกวดขันเป็นพิเศษเฉพาะกรณีไปก็ได้ แบบสำรวจนี้ผู้สอนจะเพียงแต่ดูแนวทาง แล้วทำขึ้นเองให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนก็ได้

ข้อสำคัญ ครูสำรวจแล้วไม่ควรทำสถิติไว้เฉยๆ หรือเพียงรับรู้ ควรหาทางช่วยผู้เรียนด้วย โดยตระหนักว่า ถ้าผู้อ่านอ่านไม่คล่องและอ่านไม่เป็น ก็คงจะไม่รักการอ่านไปได้

2. หาวิธีการช่วยผู้เรียน วิธีการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหานั้น เป็นศาสตร์ที่ต้องศึกษาและฝึกฝน มากพอควร จึงจะกล่าวพอเป็นแนวคิดเท่านั้นว่า “แก้ไขให้ถูกจุด” เช่น ถ้าผู้เรียนอ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง ครูควรทบทวนใหม่ว่าตนทำหน้าที่ครูแล้วหรือยัง เช่น ชี้แจงเกี่ยวกับหนังสือนั้นก่อน บอกวัตถุประสงค์ของการนำหนังสือนั้นมาให้อ่าน (ถ้าหนังสือในวิชา ก็บอกว่าอ่านเรียนไปทำไม) ครูเตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนทำเพื่อเสริมความเข้าใจหรือไม่ เป็นต้น

ถ้าผู้เรียนบกพร่องทางกายภาพ เช่น สายตาสั้น แต่ไม่สวมแว่น จึงปวดศีรษะตลอดเวลา ครูก็ควรแนะนำเรื่องการสวมแว่นตาให้เรียบร้อยเสียก่อน ค่อยมุ่งแก้ปัญหาอ่าน-ไม่อ่าน อ่านเข้าใจหรือไม่ ฯลฯ ต่อไป

1. ครูจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการอ่านให้สอดคล้องกับกระบวนการทางสมอง

ตามทฤษฎีของ “William S. Gray จากหนังสือ On Their Own in Reading (Chicago : Scott Foresman, 1948, หน้า 10) กระบวนการอ่านประกอบด้วย

1. รู้จักคำ
2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค
3. มีปฏิกิริยาต่อข้อความที่อ่าน
4. บุรณาการ

โปรดดูแผนภูมิวงกลมต่อไปนี้

1) การรู้จักคำ การรู้จักคำกับการสะกดคำได้ไม่เหมือนกันบางคนสะกดคำได้โดยไม่รู้ความหมายก็มีเพราะจำเอ (ส่วนมากถูกบังคับ) การรู้จักคำนี้ Dechant (Dechant, 1964, หน้า 18-19) อธิบายไว้ว่า “หมายถึง การตระหนักหรือระลึกประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์” นั่นก็คือว่า ผู้อ่านต้องรู้สึกและรู้จักคำที่ปรากฏนั้นดีพอที่จะเข้าใจความหมายได้เมื่ออ่าน

Gates (Gates, 1949, หน้า 3) เรียกการรู้จักคำว่า “decoding” หรือคำไทยเรียกว่า “ถอดความ” ซึ่งมีลำดับดังนี้
ก. จำคำศัพท์ได้ (โดยการท่องจำเป็นส่วนใหญ่)

ข. ถ่ายทอดเสียงได้ คือ โยงหน่วยเสียง (Pheneme) กับหน่วยคำ (grapheme) และประสมเสียงได้ นั่นคือ เห็นคำแล้วออกเสียงได้ถูกต้องนั่นเอง

ค. ถ่ายทอดความหมายของคำต่าง ๆ ในบริบทนั้น ๆ ได้

2) เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค คือ เมื่อเห็นคำต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็นข้อความแล้ว เข้าใจความหมายไปตามลำดับ โดยเห็นว่าผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยตีความหมายของคำในบริบทนั้น นอกจากนั้น ผู้อ่านยังต้องพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียน อคติ หรือความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้เข้าใจด้วย

3) ขั้นปฏิบัติการ คือ อ่านไปคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไรแน่ ในกรณีที่ข้อเขียนหนึ่งอาจมีนัยได้มากกว่าหนึ่งนัย ต้องอ่านโดยมีทั้งสติและปัญญา และความรู้สึก ประเมินได้ว่า ข้อความนั้นผู้อ่านจะยอมรับ หรือปฏิเสธด้วยเหตุผลใด ขั้นนี้ต้องอาศัยการดึงประสบการณ์เดิมมาช่วยประกอบการพิจารณา ดังนั้น นักอ่านที่รอบรู้จะเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่า อาจจะลำดับเรื่องราวใหม่ให้ตัวเองเข้าใจดียิ่งขึ้นได้ อาจจะเปรียบเทียบความคิดหรือเรื่องราวต่างๆ แยกแยะได้ว่าเรื่องนี้น่าสำคัญกว่าเรื่องนั้น เรื่องใดเป็นความจริง หรือเป็นความคิดเห็น ไปจนถึงหาข้อสรุปเป็นแนวความคิดกว้างๆ ได้ และสรุปเนื้อหาทั้งหมดได้

4) บุรณาการ ขั้นนี้ผู้อ่านต้องนำความหมายจากข้อความที่อ่านไปสร้างความคิดให้ได้ อย่างที่เรียกว่าเกิด “ประจักษ์” ขึ้น อาจจะทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งๆ ไปเลย หรือเกิดความสนใจใหม่ๆ ขึ้นมาแล้วศึกษาโดยละเอียดต่อไป

ถ้าครูคำนึงถึงกระบวนการอ่านที่สมบูรณ์ ในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่ยกมา ครูจะหาวิถีทางหรือสร้างกิจกรรมได้สารพัดวิธีในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านจริงจนรู้จริงในเรื่องนั้นๆ และแสดงออกได้ด้วยว่าอ่านเข้าใจเพียงใด

เมื่อครูสอนเด็กเล็ก ครูอาจจะเน้นเพียงส่วนประกอบที่ 1 คือ การรู้จักคำก่อน แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กยังรับรู้หรือเรียนรู้ขั้น 2, 3 และ 4 ไม่ได้ ที่จริงเด็กก็พัฒนาถึงขั้นสูงได้ ถ้าครูรู้จักนำให้อ่าน นำให้คิด นำให้แสดงออกมาด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น ให้เด็กเล่าเรื่องที่อ่านด้วยภาษาของตนเอง ให้ตอบคำถามง่ายๆ ไปจนยาก ถ้ายากนักครูก็ช่วยอธิบายและหยุดถามเมื่อรู้ว่าเด็กยังพัฒนาไม่ถึงขั้นนั้นๆ ข้อสำคัญก็คือ ในการตั้งคำถามหรือทำกิจกรรม ครูต้องเตรียมการไว้ก่อนให้ดี มิฉะนั้น ถ้าพบเด็กอึดจริยะ ครูอาจจะหมดภูมิ ไม่สามารถส่งเสริมให้เขาพัฒนาไปจนสุดความสามารถของเขาได้

เมื่อผู้อ่านได้รับการอบรมให้รู้จักกระบวนการการอ่านที่ถูกต้องแล้ว ผู้สอนจึงค่อยสนองความต้องการของผู้อ่านต่อไปได้ ความต้องการที่ว่านี้ ส่วนใหญ่แล้วก็คือ “อยากอ่านเร็ว” และ “อยากอ่านเก่ง”

อันที่จริง ผู้เขียนเชื่อว่าการอ่านเร็วและการอ่านเก่งนั้นต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กับการอ่านมากๆ ถ้าอ่านมากๆ แล้วก็จะอ่านเร็วและอ่านเก่งไปในตัว แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดเอาเองว่า การอ่านเร็วและการอ่านเก่งนั้นเป็นทักษะอีกชุดหนึ่งซึ่งสร้างต่างหากได้ หรือคิดไม่ถึงว่าจะมีความสัมพันธ์กับทักษะพื้นฐานของการอ่านนั่นเอง หาใช้ความสามารถพิเศษซึ่งจะต้องสร้างกันต่างหาก ต้องเสียเงินทองไปแลกวิชามาอีกชั้นไม่

ก่อนจะแนะนำเรื่องการอ่านเร็วและการอ่านเก่งผู้สอนควรทำความเข้าใจกับนักศึกษาก่อนว่าการอ่านนั้นมีหลายวิธี เราจะเลือกวิธีใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่านครั้งนั้นๆ และลักษณะของวัสดุการอ่าน เพราะวัสดุการอ่านขึ้นเดียวกันอาจจะได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์เฉพาะกาลเทศะและการอ่านเพื่อวัตถุประสงค์เดียว อาจต้องอ่านวัสดุการอ่านหลายประเภท หลายรูปแบบ และหลายๆ เนื้อหาก็ได้

(7) การอ่าน 7 วิธี

1. อ่านคร่าวๆ ใช้เมื่อต้องการสำรวจว่าจะอ่านหนังสือนั้นต่อไปโดยละเอียดหรือไม่ จะตัดสินใจยืมหรือซื้อ หรือจะเลือกคัดลอก หรือถ่ายสำเนาเฉพาะตอนที่ต้องการ การอ่านคร่าวๆ นั้น จะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ อ่านบางตอนเพื่อดูสำนวนหรือเนื้อหา และดูบรรณานุกรม เพื่อหาหัวข้อที่ต้องการค้นว่ามีหรือไม่

2. อ่านเก็บแนวคิด ใช้เมื่ออาจจะต้องอ่านหนังสือหรือเอกสารนั้น แล้วทำบันทึกย่อไว้ทบทวนภายหลัง หรือจะสรุปสาระสำคัญของข้อความ ทำได้โดยผู้อ่านต้องฝึกฝนการหาคำกุญแจ หาประโยคใจความสำคัญให้ได้ แล้วสามารถสรุปแนวคิดของแต่ละย่อหน้าแต่ละเรื่องได้

3. อ่านแบบตรรกะ คือ การอ่านวิธีหนึ่ง รวมกับการอ่านวิธีที่สอง และอ่านเฉพาะส่วนสำคัญที่ต้องการเป็นหลัก เหมือนนักวิทยาศาสตร์ใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องดูจุลภาคอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อดูองค์ประกอบของสิ่งนั้น

4. อ่านอย่างศึกษาค้นคว้า การอ่านวิธีนี้ใช้วิธีที่สามเป็นหลัก แตมิได้อ่านโดยเพ่งเล็งแต่บางจุด เพราะการศึกษาค้นคว้านั้นต้องอ่านอย่างละเอียดทุกบททุกตอน หากละเอียดบางตอนก็อาจเกิดผลเสียได้ เช่น หากจะอ่านเรื่องสั้นหลายๆ เรื่องที่ส่งเข้าประกวดหรือจะอ่านชีวประวัติ จะต้องอ่านตั้งแต่ต้นจนจบอย่างละเอียดให้ได้ความครบถ้วน

5. อ่านเชิงวิเคราะห์ หรืออ่านตีความ เป็นการอ่านแบบที่สี่ คืออ่านอย่างละเอียดให้ได้ความครบถ้วนแล้วจึงแยกแยะออกได้ว่าส่วนต่างๆ นั้น มีความหมายและความสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละส่วนสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อย่างไร วิธีอ่านแบบวิเคราะห์นี้ อาจใช้วิเคราะห์องค์ประกอบของคำและวลี การใช้คำในประโยควิเคราะห์สำนวนภาษา จุดประสงค์ของผู้แต่ง ไปจนถึงการวิเคราะห์นัยหรือเบื้องหลังการสร้างหนังสือหรือเอกสารนั้น

6. อ่านเก็บข้อมูล วิธีนี้ใช้เมื่อจะอ่านหนังสือเอกสารหลายๆ เล่ม เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันจากหลายๆ แหล่ง จะได้เปรียบเทียบ คัดเลือก และนำเฉพาะส่วนที่ต้องการมาใช้ต่อไป วิธีอ่านเก็บข้อมูลนี้ใช้กันมาในการทำรายงาน ทำวิทยานิพนธ์หรือวิจัย

7. อ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ การจะใช้วิธีนี้ได้ ผู้อ่านต้องมีความสามารถในการอ่านวิธีอื่น ๆ ได้เสียก่อน เพราะการอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณต้องอาศัยวิธีทั้งหมดข้างต้นร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วจึงจะเกิดปัญญานั่นขึ้นมาหาเหตุผลได้ “เหตุผล” ในที่นี้ หมายถึงทั้งเหตุผลในทางภาษา เหตุผลทางตรรกวิทยา เหตุผลทางความหมาย และเหตุผลในความเป็นจริง ผู้ที่อ่านโดยวิธีนี้ ต้องอ่านมาก และมีความกล้าหาญที่จะบอกได้ว่าข้อความนั้นผิดหรือถูกอย่างไรด้วย

เมื่อผู้ศึกษาทราบแล้วว่าการอ่านมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการอ่านนั้นๆ และลักษณะของวัสดุการอ่านด้วย ผู้อ่านจะได้ใช้วิธีที่เหมาะสมและยุติธรรมในการจะกล่าวถึงเรื่องที่อ่านนั้น ยกตัวอย่างเช่น การอ่านวรรณคดี ซึ่งศาสตราจารย์หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณอธิบายไว้อย่างละเอียดในหนังสือวิเคราะห์วรรณคดีไทย¹ ดังจะขอยกมาโดยไม่ตัดตอนเลย ดังนี้

¹ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย. (พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, พ.ศ.๒๕๒๒), หน้า ๔-๕.

ภารกิจและพันธกิจของวรรณคดี

ศัพท์สองคำนี้เดิมเป็นศัพท์ทหารข้าพเจ้านำมาใช้เพราะกะทัดรัดบอกความหมายในตัวภารกิจ ก็คือภาระที่รับทำ พันธกิจก็คือกิจที่ต้องทำเกี่ยวกับผู้อื่นหรือส่วนอื่นของกระบวนการอันหนึ่งๆ เราได้กล่าวถึงธรรมชาติของวรรณคดีแล้วว่าเป็นศิลปกรรมประเภทหนึ่ง และได้กล่าวถึงที่มาของวรรณคดีว่าเกิดขึ้นตามสภาวะของมนุษย์ เมื่อวรรณคดีมีธรรมชาติและเกิดมาตามธรรมชาติแล้ว เราก็จำเป็นต้องพิจารณาวรรณคดี จนเราเข้าใจวรรณคดีโดยวิถีธรรมชาติ เราจะพิจารณาก่อนว่าวรรณคดีมีภารกิจอะไร คือต้องทำอะไร ภารกิจของสิ่งหนึ่งๆ นั้น ตามธรรมชาติย่อมไม่ซ้ำกับภารกิจของอีกสิ่งหนึ่ง ถ้าหากภารกิจของวรรณคดีคือการสอนศาสนาหรือศีลธรรม ก็หมายความว่า หนังสือธรรมจริยาไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมมนุษย์ หากภารกิจของวรรณคดีคือการสอนภาษา ตำราภาษาก็ไม่จำเป็น เราจึงเห็นได้ว่า ภารกิจของวรรณคดีย่อมแตกต่างไปจากหนังสือตำราสอนภาษาและศีลธรรม เราควรพิจารณาตัวเราเองว่า เมื่อเราหยิบหนังสือเล่มหนึ่ง ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดี โดยตัวเรา ยกย่องหรือผู้อื่นยกย่อง หรืออยู่ในระหว่างการถกเถียงว่าจะป็นวรรณคดีหรือไม่ก็ตาม เราปรารถนาอะไรจากหนังสือเล่มนั้น ข้าพเจ้าว่าเราปรารถนาหลายอย่าง ความสำเร็จอารมณ์ ความรู้เชิงภาษา คือ เราปรารถนาได้ยินได้ฟัง การใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าที่เราใช้เองเป็นประจำ ภาษาที่มีอำนาจกระทบความรู้สึกได้ เราปรารถนาความคิดนึกที่แปลกไปจากที่เราพบอยู่จำเจ ความรู้เรื่องชีวิตมนุษย์อันกว้างขวางกว่าที่เราได้พบ เราอยากฟังเสียงไพเราะอันออกมาจากเสียงสระและพยัญชนะ ภารกิจของวรรณคดีจึงซับซ้อน อันเป็นลักษณะโดยธรรมชาติของวรรณคดี

พันธกิจของวรรณคดีคืออะไร วรรณคดีย่อมสัมพันธ์กับภาษาโดยใกล้ชิดภาษาที่ใช้ในวรรณคดี ย่อมไม่เหมือนภาษาเชิงวิทยาศาสตร์ หรือที่ใช้ในหนังสือประวัติศาสตร์ หรือวิชาการอื่นๆ เพราะภารกิจของวรรณคดีแตกต่างไปจากวิชาที่ว่านั้น วรรณคดีควรใช้ภาษาผิดไปจากที่ใช้ในหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอย่างอื่น ก็เพราะภารกิจผิดจากกันนั่นเอง สื่อมวลชนเสนอข่าวและความคิดที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละวันๆ นอกจากนั้นวรรณคดีย่อมจะผิดแผกไปจากหนังสือที่เสนอความคิดนึกแท้ๆ เราจึงเห็นว่าพันธกิจของวรรณคดีมีอยู่กับภาษา แต่ไม่ใช่ภาษาในหนังสือทั่วไป ภาษาของวรรณคดีคือภาษาที่บรรจงเลือกสรรมาเพื่อกระทบอารมณ์ ที่ใช้คำว่า บรรจง หาได้หมายความว่าวรรณคดีจะต้องใช้แต่ถ้อยคำที่คนทั่วไปถือว่าไพเราะสุภาพไม่ วรรณคดีอาจใช้คำที่คนถือว่าเป็นคำหยาบก็ได้ ถ้าหากผู้รจนาจงใจใช้คำหยาบเพื่อให้เกิดอารมณ์ตามเจตจำนงของผู้รจนา สรุปลงแล้วก็คือ พันธกิจของวรรณคดีมีต่อการใช้ภาษาเพื่อบันเทิง หรือจรรโลง หรือยก หรือกดอารมณ์ยังความรื่นเริงให้เกิดเพราะภาษายังความโศกเศร้าให้เกิดโดยอาศัยถ้อยคำที่ใช้ และโดยกลศิลป์ต่าง ๆ

เมื่อผู้ศึกษามีความเข้าใจถ่องแท้เกี่ยวกับวัสดุที่อ่านและวิธีการอ่านที่เหมาะสมเป็นกรณีๆ ไปดังนี้แล้ว จึงค่อยกล่าวได้ว่ามีพื้นฐานที่หนักแน่น สำหรับจะฝึกเป็นผู้อ่านเร็วหรืออ่านเก่งดังที่ปรารถนา

ก่อนอื่นใด ผู้สอนต้องสร้างมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความแตกต่างและความคล้ายคลึงระหว่างการอ่านเร็ว และการอ่านเก่งเสียก่อน

(8) การอ่านเร็ว

ผู้อ่านส่วนใหญ่ต้องการอ่านได้เร็วๆ เพื่อที่จะอ่านได้มาก ๆ หรือเพื่ออ่านในเวลาอันสั้น แต่ได้ความมากมาย อาจเพื่อจะได้เล่นหรือหาความเพลิดเพลินอย่างอื่น นี่ก็แสดงว่าการอ่านเร็วสำหรับแต่ละคนนั้นจะเป็นไปเพื่อความประสงค์คนละอย่างกัน แต่ทั้งสองอย่างนี้ประสงค์ที่ปริมาณนั้นแหละเป็นใหญ่ มิได้ประสงค์ที่คุณภาพเลย

อันที่จริง การอ่านเร็วในวิชาการอ่านนั้น ต้องเน้นที่การอ่านเร็วด้วยและได้เรื่องได้ราวสมตามความตั้งใจ และเข้าใจจริงๆ ด้วย มิใช่สักแต่อ่านให้จบๆ ไป จบแล้วถามว่าอะไรก็ตอบไม่ได้ นอกจากนั้นมิใช่จะใช้วิธีอ่านเร็วในการอ่านวัสดุการอ่านทุกชนิดได้ การอ่านเร็วจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อ

1. อ่านคร่าวๆ เพื่อจะหาข้อความหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือนั้นเช่นหาความหมายของคำในพจนานุกรม เพื่อจะทราบความหมายนั้นไปช่วยการอ่านคำๆ อื่น หรือข้อความอื่นๆ ต่อไป หรือหาว่าหนังสือเล่มนี้มีคำจำกัดความของคำใดคำหนึ่งว่าอย่างไร

2. อ่านเล่น คือ อ่านโดยประสงค์ความเพลิดเพลิน ไม่ได้อ่านแล้วนำไปใช้เพื่อการใด เพียงอ่านให้จบๆ ไป รู้เรื่องราว ได้รับรสแห่งภาษา และเกิดอารมณ์สะท้อนใจในขณะที่อ่าน ไม่ต้องตีความ ขยายความ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ หรือต้องเขียนบันทึกข้อมูลใดทั้งสิ้น การอ่านเร็วชนิดนี้ เราใช้เมื่ออ่านเรื่องอ่านเล่น อ่านการ์ตูนประเภทเบาสมอง หรืออ่านข้อความชวนขันต่าง ๆ

3. อ่านข่าวทั่วๆ ไป เพราะข่าวทั่วๆ ไปนั้นเกิดขึ้นใหม่ๆ ทุกวันอ่านแล้วก็แล้วกัน ได้รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในสังคมต่างๆ แต่ถ้าหากเป็นข่าวที่ผู้อ่านสนใจติดตามอ่านเป็นพิเศษ ก็อย่าอ่านเร็ว

4. อ่านเรื่องที่เคยอ่านแล้วหรือรู้ดีอยู่แล้ว เพื่อตรวจว่าตรงกับความรู้ของตนหรือไม่ ถ้าตรงแล้วก็แล้วไป แต่ถ้าไม่ตรง มีสิ่งใดแปลกใหม่ขึ้นก็ค่อยพิจารณาอีกครึ่งหนึ่งเป็นเรื่องๆ ไป เช่น นักเพาะเห็ดย่อมรู้เรื่องเห็ดดีอยู่แล้ว แต่ก็อ่านวารสารทางการเกษตรอยู่เสมอ เพื่อว่าจะพบเทคโนโลยีใหม่เกี่ยวกับการเพาะเห็ด

5. อ่านโฆษณา การโฆษณาต้องใช้เทคนิคหลักประการหนึ่ง คือ ให้ผู้อ่านอ่านได้ในเวลาน้อยที่สุด แต่เกิดความอยากซื้อสินค้า หรือเกิดความคิดคล้อยตามมากที่สุด เพราะการโฆษณาเป็นสินค้าที่แพงที่สุดในโลกชนิดหนึ่ง ตรงกับที่เรียกเวลาเป็นเงินเป็นทองจริงๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือทั่วๆ ไป หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุโอเทป หรือป้ายโฆษณาตามสถานที่ต่าง ๆ ก็ตาม

การอ่านที่มุ่งเอาความเร็วหรือปริมาณก็ตาม จะใช้วิธีง่าย ๆ นี้ คือ ตั้งใจไว้ว่าจะหาคำตอบ 6 จุด ได้แก่

1) ใคร 2) ทำอะไร 3) ที่ไหน 4) เมื่อไร 5) ทำไม และ 6) อย่างไร

ตรงกับสูตรในภาษาอังกฤษว่า 5W1H คือ who, what, where, when, why และ how

ข้อความที่อ่านอาจจะให้คำตอบไม่เรียงลำดับไปตามสูตรของเราก็ไม่เป็นไร ส่วนใดจะมาก่อนส่วนใดจะมาหลังไม่สำคัญ เพราะผู้อ่านไม่ต้องการทราบรายละเอียด นอกจากนั้น บางคราวยังอาจจะละเลยคำถามบางข้อไปเสียก็ได้ เพราะไม่ได้สนใจจะรู้ เช่น ในการอ่านโฆษณาผงซักฟอก ผู้อ่านรู้จักผงซักฟอกยี่ห้อนั้นดีอยู่แล้ว เพราะใช้เป็นประจำ แต่ที่อ่านคราวนี้เพราะอยากรู้อะไรบ้างจะแถมอะไรต่างหาก จึงมิได้สนใจว่าผงซักฟอกนั้นมีสูตรอย่างไร มีจำหน่ายกี่ขนาด ราคาเท่าใด หรือใครเป็นผู้ผลิต

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นคือการอ่านเร็วอย่างเดียวนั้นต้องเลือกอ่านเร็วเฉพาะกับวัสดุการอ่านที่เหมาะสมจะอ่านเร็วเท่านั้น มิฉะนั้นจะอ่านเร็วไปก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะดีแต่เร็ว หารู้เรื่องไม่

ต่อไปจะได้กล่าวถึงการอ่านเก่ง ซึ่งหมายความว่ารวมไปถึงการอ่านเร็วอยู่แล้วด้วย นั่นก็คือ การอ่านที่ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเหมาะสมจะใช้กับการอ่านในวิธีที่สองถึงวิธีที่เจ็ด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัสดุการอ่านและวัตถุประสงค์ของการอ่านในขณะนั้นด้วย

(10) การอ่านเก่ง

รายละเอียดของวิธีการอ่านให้เก่งนั้น ผู้เขียนได้อธิบายและแนะนำวิธีการต่าง ๆ ไว้แล้วในหนังสือเรื่องการอ่านให้เก่ง ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาสที่สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย มีอายุครบ 4 ปี (ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล การอ่านให้เก่ง กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์กระต๊อสา พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2529, พิมพ์ครั้งที่ 2 พฤษภาคม 2529, 77 หน้า) จึงจะไม่กล่าวโดยละเอียดอีกในที่นี้ แต่จะขอเน้นว่า การอ่านเก่งหมายถึงการที่ผู้อ่านมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. **เข้าใจเนื้อหาตามตัวอักษร** เช่น รู้ว่าเมื่ออ่านหนังสือที่แสดงข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ก็เข้าใจตรงตามนั้น เช่น

“ปกติแล้วต้นไม้ที่ผลิออกมาทุกต้นก็จะก่อกำเนิดจากแบบของต้นไม้จริง ไม่ว่าจะเป็นดอก ใบ และลำต้น ต้นไม้ที่ผลิออกมาจึงดูเหมือนกับของจริงทุกอย่าง ส่วนเทคนิคที่ทำให้สีไม่ตก เป็นเพราะเมื่อลงสีแล้วก็เคลือบอีกชั้นด้วยเป็นเคมีพิเศษ เพื่อให้เป็นเงาและทนทาน”

2. **เข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งแฝงนัยบางประการอยู่** ผู้อ่านจะเข้าใจในขั้นนี้ได้ก็ต้องเข้าใจในระดับแรกก่อน แล้วใช้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนมาช่วยให้เข้าใจความหมายในระดับลึก ตัวอย่างเช่น เมื่ออ่านสุภาษิต “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” หากลงมือปฏิบัติตามตัวอักษรก็นับว่าอ่านได้เพียงระดับแรกเท่านั้น ทำให้เกิดผลเสียหาได้

การอ่านข้อความบางประเภทต้องอาศัยประสบการณ์เฉพาะเรื่องมาช่วยให้เข้าใจนัยต่าง ๆ ดีขึ้น เช่น การอ่านข้อความต่อไปนี้ “ผลกำไรที่บริษัททัวร์ส่วนใหญ่ได้รับนั้น จะขึ้นอยู่กับค่าคอมมิชชั่น โดยที่ทางบริษัททัวร์จะเรียกเก็บค่าบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าโทรศัพท์ทางไกล ค่าટેเล็กซ์ หรือค่าบริการพิเศษเฉพาะบุคคลจากคุณไว้เรียบร้อยแล้ว ในค่าตัวเดินทาง ซึ่งคุณจะต้องจ่ายให้แก่บริษัทแตรเวล เอเจนซี่ แห่งนั้นเมื่อตกลงซื้อตัวเดินทางแล้ว”

หากจะอ่านข้อความเช่นนี้ให้เข้าใจ ผู้อ่านต้องทราบความหมายของคำต่างภาษาทุกคำ ต้องทราบลักษณะการทำงานของบริษัทประเภทที่กล่าวถึง และอาจต้องทราบด้วยว่า การตกลงซื้อตัวเดินทางแล้ว คือขั้นตอนใด

การอ่านข้อความที่เป็นวรรณกรรมหรือวรรณคดี ก็ต้องอ่านความหมายให้ได้เป็นสำคัญ เพราะต้องอ่าน “ระหว่างบรรทัด” คือ อ่านแบบขยายความให้ได้ตามความสามารถของผู้อ่านเอง ด้วยเหตุนี้ วรรณคดีบทเดียวกันจึงอ่านได้รสและความหมายต่างกันไม่มากมาย ยกตัวอย่างเช่น

กลางน้ำคล้าดอกไม้	ไหลลอย
เหล่าหนุ่มสุขว้ายคอย	แข่งควา
เด็กกลีบจีบเรือพลอย	เพลินเล่น เยนเอย
เกรียงว้ายไต้ลว้า	ว้ายไหม้ใครเปน

3. **อ่านแล้วสร้างแนวคิดได้** การสร้างแนวคิดนี้เป็นทักษะย่อยของการอ่านที่สำคัญยิ่ง เพราะการอ่านให้เข้าใจไปเรื่อย ๆ อย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอหากเรื่องราวนั้น ๆ ยาว มีหลายย่อหน้า ผู้อ่านต้องกำหนดได้ว่าแนวคิดของแต่ละย่อหน้าคืออะไร และเมื่อรวมทั้งเรื่องแล้ว จะสรุปแนวคิดใหญ่ได้ว่อย่างไร แนวคิด มโนคติ มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด (concept) หมายถึงสิ่งเดียวกัน คือ เมื่ออ่านแล้ว รู้แน่ในใจว่าข้อความที่อ่านต้องการสื่อสารอะไรแก่ผู้อ่าน แล้วสามารถรวบรวมกล่าวเป็นถ้อยคำที่สั้น กระชับรัด แต่ครอบคลุมใจความได้ครบถ้วน ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้ ซึ่งเป็นแนวคิดของข้อความในข้อที่สอง

“บริษัททัวร์ได้บวกกำไรไว้แล้วในค่าตัวเดินทาง”

ว่าการอ่านเรื่องราวบางชนิด จะอ่านไปตามเนื้อหาตรงไปตรงมาไม่ได้ ต้องตีความและสรุป แล้วสร้างแนวคิดให้ถูกกับเจตนาของข้อความ เช่น การอ่านนิทานเปรียบเทียบอย่างนิทานอีสป เป็นต้น เรื่องราวในนิทานหรือนิยายก็ตาม อาจไม่มีมูลความจริงเลย แต่ผู้แต่งมีเจตนาจะเปรียบเทียบไว้เพื่อสอนคติบางอย่าง แนวคิดจึงได้แก่คตินั้นเอง เช่น เรื่องกระต่ายกับเต่า จะสรุปว่ากระต่ายประมาทจึงแพ้เต่าเท่านั้นไม่ได้ ต้องเป็นว่า “ผู้ที่มีความสามารถมากกว่า แต่หากประมาท ก็อาจแพ้ผู้ที่มีความถนัดน้อยกว่าได้” ดังนั้นเป็นต้น

4. เกิดความคิดใหม่ ผู้ที่ต้องการฝึกการอ่านเก่งต้องไม่พอใจอยู่เพียงการอ่านตรงสิ่งที่อ่าน หรือสรุปเรื่องได้แล้วก็พอ แต่ต้องหัดสร้างความคิดอย่างที่เราเรียกว่า ประยุกต์หรือการปรับความคิดหรือข้อมูลที่รู้ขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปอีก การอ่านแบบนี้เองที่ทำให้โลกเจริญ ทำให้เกิดตำราตำราใหม่ เกิดอาหารและนมชนิดใหม่ เกิดไม้พันธุ์ใหม่ เกิดสูตรเคมี สูตรคณิตศาสตร์ใหม่ๆ เกิดวรรณกรรมใหม่ๆ ฯลฯ ไม่สิ้นสุด เพราะคนอ่านอ่านแล้วเกิดความคิดแตกแขนงออกไป บางคนก็ทดลองประดิษฐ์ สร้างเทคโนโลยีใหม่ๆ แต่บางคนก็ทดลองด้วยความคิด จึงเกิดศาสนา ปรัชญา และคติความเชื่อต่างๆ ขึ้น

อันที่จริงความคิดต่างๆ ที่ว่าใหม่นั้น อาจจะเคยมีผู้คิดไว้นานแล้ว แต่เราไม่รู้ แต่การที่เราคิดก็มีคุณค่าในตัวเอง แม้ว่าจะทราบภายหลังว่ามีผู้เคยคิดอย่างเดียวกันไว้ก่อนก็ตาม และการคิดได้นั้นก็น่าภูมิใจอีกอย่างหนึ่งว่าเหมือนการคิดของผู้มีชื่อเสียง เพราะถ้าไม่มีชื่อเสียง ก็ย่อมไม่มีใครบันทึกไว้ ผู้เขียนขอเรียนเตือนสักเล็กน้อยว่าความคิดใหม่ที่เราควรยกย่องนั้น ขอให้เป็นไปในทางถูกต้อง ทางสร้างสรรค์ มิใช่ทางร้ายหรือทำลาย

5. อ่านแล้วประเมินค่าของสิ่งที่อ่านได้ คำว่า “ค่า” ในที่นี้ อาจหมายถึงคุณค่า คุณภาพ คุณสมบัติ หรือคุณประโยชน์ ในทางที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านนั้น โดยประเมินกันอย่างยุติธรรม กล่าวคือ ผู้อ่านย่อมไม่นำอคติส่วนตัวหรือรสนิยมของผู้อ่านเองไปตัดสินว่าผู้อ่านมีความเห็นผิด ผู้อ่านย่อมไม่นำสิ่งที่เห็นคุณค่าในปัจจุบันไปเป็นไม้บรรทัดวัดอดีต และย่อมไม่นำความเชื่อถือในสังคมและวัฒนธรรมหนึ่งไปอ้างอิงในการประเมินความควรไม่ควรในสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ผู้อ่านพึงประเมินโดยพิจารณาข้อความหรือความเห็นนั้นโดยเอกเทศ หากจะใช้วิธีเทียบเคียงกับมาตรฐานอื่น ก็ต้องชี้แจงให้ชัดเจนเป็นต้นว่า ในการประเมินค่าของนวนิยายซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ ก็ต้องใช้เกณฑ์การตัดสินของคณะกรรมการตัดสินหนังสือเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติมาอ้างอิงในคำวิจารณ์ว่าเรื่องใดดีกว่าเรื่องใด ถ้าผู้อ่านอยากตัดสินเองก็ไม่ต้องอ้างคณะกรรมการหรือเกณฑ์ใดๆ เพราะจะไม่ยุติธรรมต่อทั้งกรรมการคณะต่างๆ และต่อหนังสือเรื่องนั้นด้วย

การประเมินค่าของสิ่งที่อ่าน หากเป็นวรรณกรรมก็เรียกว่าวรรณกรรมวิจารณ์ หากเป็นข้อความโฆษณาหรือชวนเชื่อก็เรียกว่าการอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ การอ่านข้อความใดก็ต้องมีเกณฑ์ย่อยที่จะใช้ประเมินอีกหลายประการ ซึ่งจะยังไม่กล่าวในที่นี้

6. อ่านแล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ ข้อนี้เป็นข้อที่ทำให้การรับและส่งสารสมบูรณ์ตามวงจร เพราะหากมีแต่การรับสาร ก็จะไม่มีการทราบได้ว่า ผู้รับสารเข้าใจสารนั้นหรือไม่เพียงใด การที่ผู้อ่านสามารถบอกเล่าได้ว่า ตนเองมีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง จะช่วยให้แน่ใจว่าตนเป็นผู้อ่านเก่ง แต่จะเก่งจริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับลักษณะของสารที่ส่งออกมาว่าแสดงคุณสมบัติหัวข้อแรกหรือไม่ ถ้ามีครบก็ยังมีข้อสำคัญอีกข้อหนึ่ง คือ สามารถเรียบเรียงความเข้าใจของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่ายขึ้นไปอีก คือ อ่านแล้วย่อย อย่างที่เรียกว่า ำซึมทราบำ ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย เรื่องที่ยังเป็นปริศนาให้กระจ่าง

ผู้เขียนอธิบายความหมายของผู้อ่านเก่งมาทั้งหมด โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าการอ่านเก่งหรือไม่นั้น น่าที่จะให้ผู้อื่นช่วยตัดสินได้ ไม่ใช่คิดเอาเองว่าเราเก่งแล้ว และถ้าอ่านเก่งจริง ก็ต้องเก่งอย่างมีประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้เขียนจึงยกย่องครูอาจารย์ที่เป็นนักอ่านที่เก่ง เพราะท่านต้องอ่านมาก อ่านแล้วย่อยมาอธิบายให้เราเข้าใจได้ง่ายขึ้นด้วย

เมื่อผู้สอนสร้างมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความแตกต่างและความคล้ายคลึงระหว่างการอ่านเร็วและการอ่านให้ผู้อื่นเข้าใจดีแล้ว ขั้นตอนต่อไปควรชี้ให้เห็นว่าการอ่านเร็วด้วย อ่านเก่งด้วย ก็ทำได้ถ้าหมั่นฝึกฝนอยู่เสมอ แต่ต้องคำนึงถึงข้อแม้บางประการ ดังต่อไปนี้

อย่าอ่านเร็ว... ถ้า...	ควรจะอ่านโดย...
1. ขาดจุดหมาย	1. มีจุดหมายหรือคำถามเตรียมไว้
2. อ่านทีละคำ	2. อ่านทีละข้อความ
3. อ่านออกเสียง	3. อ่านในใจ
4. หาคำศัพท์	4. ใช้บริบทช่วยเดาและคิด
5. ใช้นิ้วหรือดินสอชี้ตามแนวข้อความทีละคำ และกำหนดสายตาไว้ตรงจุดที่ขึ้นนั้น	5. กำหนดประโยคอ่านแบบกวาดสายตา
6. อ่านข้ามหัวข้อ	6. อ่านหัวข้อก่อนเสมอ
7. ขาดสมาธิ ใจลอย	7. ตั้งใจอ่าน คิดตลอดเวลา

(10) การบูรณาการการอ่านกับวิชาอื่น ๆ

แต่เดิมมา ในชีวิตคนไทยมีการ “อบรมสั่งสอน” มีการ “สอนหนังสือ” “เรียนหนังสือ” ไม่ต้องแยกแยะว่าเรียน “วิชา” นั้น ๆ เพราะถ้า “รู้หนังสือ” แล้วก็ถือว่าไปอ่านเอาเองได้ทุกอย่างไป ทำมาหากิจได้ทั้งทางการอ่านและการเขียน แต่ต่อมา มีการแบ่งสรรพความรู้ออกเป็นวิชาๆ และก็มีสอนหรือบอกวิชาแยกจากกัน ทำให้เกิดปัญหาว่าเด็กเรียนวิทยาศาสตร์เก่ง แต่เขียนหนังสือไม่เป็นภาษา หรือว่าเรียนวิชาคัตไทยมาก็จริง แต่จดคำบอกวิชาศีลธรรมแบบอ่านไม่ออก รวมไปถึงที่เรียนแล้วไม่เห็นว่าคุณรู้ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเมืองอย่างไร

ปัญหานี้ไม่ได้เกิดที่ประเทศไทยแห่งเดียวว่าเกิดขึ้นทุกแห่งในโลกรวมทั้งอารยประเทศอย่างสหรัฐอเมริกาด้วย มาบัดนี้ ประเทศต่างๆ ได้เห็นแล้วว่า การแยกสรรพความรู้เป็นวิชาๆ ให้เยาวชนเรียนนั้นมีใช้วิธีที่ถูกต้อง เพราะเหมือนกับเรียนโดยขัดแย้งกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่มีกำแพงกันชีวิตในด้านต่าง ๆ ออกจากกันเลย ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาสมัยใหม่จึงต้องกลับไปใช้วิธีธรรมชาติในการเรียนรู้ของมนุษย์ แล้วเรียกว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ กล่าวคือ ให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของทุกวิชาให้นำความรู้ในวิชาต่างๆ มาประสานสัมพันธ์กัน มีประโยชน์ต่อกัน เปรียบกับการต่อภาพปริศนาให้สมบูรณ์

การบูรณาการการอ่านกับวิชาอื่นๆ จึงหมายความว่า การที่เห็นว่าการอ่านนั้นเป็น “ทักษะ” ซึ่งต้องนำไปใช้ในการอ่านและเรียนรู้วิชาใดๆ ทุกวิชา รวมทั้งใช้ในชีวิตนอกห้องเรียนด้วย ดังนั้น ครูอาจารย์ทุกคนจึงมีหน้าที่สอนการอ่านไม่ว่าจะได้ชื่อว่าสอนวิชาใด เพราะถ้าหากนักเรียนอ่านเรื่องราวในวิชานั้นไม่ได้ การเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นได้ยาก เป็นต้นว่า วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องอ่านโจทย์ออก วิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนก็ต้องเข้าใจสูตรอันซับซ้อน แม้วิชาทางคอมพิวเตอร์ ก็ต้องอาศัยการอ่าน ครูอาจารย์คงจะเคยพบเห็นปัญหาเส้นผมบังภูเขาระการหนึ่งกันมาแล้ว นั่นคือ นักเรียนอาจจะทำเลขหรือตอบคำถามข้อนั้นได้ แต่ทว่าเขายังเผลออ่านโจทย์หรือคำถามไม่เข้าใจ

(11) ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนอ่านในระบบการศึกษา

ถ้านักการศึกษา ครูอาจารย์ และผู้เรียน เข้าใจธรรมชาติประโยชน์ของการที่เราทุกคนที่เป็นผู้สอนล้วนมีหน้าที่สอนหรือแนะนำการอ่านแล้ว เราก็จะบูรณาการการอ่านกับวิชาการต่างๆ ในทำนองเดียวกัน โดยถือหลักการสอนซึ่งสอดคล้องกับการวัดผลดังต่อไปนี้ แทนการยึดถือหลักการเดิมซึ่งไม่มีเหตุผล

หลักการเดิม	หลักการแบบบูรณาการ
1. การอ่านกับการศึกษาก็เหมือนกัน	1. การอ่านกับการศึกษานั้นต่างกัน การศึกษาเป็นกระบวนการการตรวจสอบว่าตนรู้-ไม่รู้อะไรบ้าง
2. เราอ่านทุกวิชาด้วยวิธีการเดียวกัน	2. การอ่านแต่ละวิชา แต่ละจุดประสงค์ จะมีวิธีการต่างกัน แต่ต้องมีพื้นฐานความพร้อมคล้ายคลึงกัน
3. ก่อนสอบจะท่องข้อความสำคัญๆ ในตำราที่ผู้สอนสั่งให้อ่าน	3. ต้องอ่านหนังสือหลายๆ เล่ม เพื่อให้ความรู้แตกฉาน และเพื่อให้การศึกษาเรื่องนั้นๆ สมบูรณ์ต้องอ่านและศึกษามั่วเสมอ
4. ใช้เวลาท่องหนังสือเท่าๆ กัน จะเข้าใจได้เท่าๆ กัน ในแต่ละวิชา	4. เนื้อหาและขอบเขตของแต่ละวิชาไม่เท่ากัน จึงต้องศึกษามากน้อย ตามลักษณะวิชานั้นๆ
5. คะแนนสอบเป็นตัววัดผลสัมฤทธิ์ ผู้เรียนได้คะแนนแล้วก็แล้วกัน ต่อไปก็สอนเรื่องใหม่ได้	5. คะแนนสอบเป็นตัวบ่งว่าผู้เรียนรู้-ไม่รู้เรื่องใดมากน้อยเพียงใด และคะแนนสอบถือเป็นข้อมูลสำหรับครูช่วยแก้ไขความบกพร่องในการอ่านและการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

บทสรุป

1. การอ่านเป็นกระบวนการ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ อันประกอบด้วย การส่งสารและการรับสาร
2. การคิดเป็นกระบวนการทางสมอง ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการสื่อสารทุกรูปลักษณะ
3. วัสดุการอ่านอาจแบ่งได้เป็น 8 ประเภทใหญ่ ๆ และปรากฏบนวัตถุชนิดต่าง ๆ
4. องค์ประกอบที่มีผลต่อการอ่าน (และคิด) ของบุคคล 13 ประการ ทำให้สมรรถภาพทางการอ่านของแต่ละคนไม่เท่ากัน
5. การกำจัดอุปสรรคในการอ่านมีหลายวิธี
6. ปัญหาการอ่านที่เรากล่าวถึงกันทุกวันนี้คือ อ่านไม่ออกและอ่านไม่เป็น
7. ตัวอย่างแนวทางการฝึกฝนการอ่านแก่ผู้เรียน
 - รู้จักผู้เรียน
 - หาวิธีการช่วยผู้เรียน
 - จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการอ่านให้สอดคล้องกับกระบวนการทางสมอง
8. การอ่าน 7 วิธี
9. การอ่านเร็ว
10. การอ่านเก่ง
11. การบูรณาการการอ่านกับวิชาอื่น ๆ
12. ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนอ่านในระบบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. (2528). การอ่านให้เก่ง พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : กระดาษสาและสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย.
- _____. (2526). “หน่วยที่ 9 การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1-15. หน้า 525-618. นนทบุรี : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2522). วิเคราะห์วรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พจนานุกรมไทย. (2524). พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์. (2527). แบบสำรวจข้อบกพร่องในการอ่าน และหลักทั่วไปในการอ่านเฉพาะบุคคล. ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา).
- วิชาการ, กรม. (2524). ทักษะพัฒนา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุทัย ภิรมย์ริน และ มานิต บุญประเสริฐ. (2527, กันยายน). “แบบสำรวจการอ่านอย่างง่าย.” วารสารการอ่าน. ของสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย. 1(2), 31-34.

Dechant, Emerald V. (1964). **Improving the Teaching of Reading**, New Jersey : Prentice Hall.

Gray William S. (1984). **On Their Own in Reading**. Chicago, Ill : Scott Foresman

Richaudeau, Francois, (1985, March). "The Reading Process in 6 Diagrams," **Journal of Reading**, International Reading Asociation, 28 (6).

Simpson, Michele L., and Sherrie L., Nist. (1984, December). "PLAE : A Model for Planning Successful Independent Learning," **Journal of reading**, International Reading Association, 28 (3).

วิธีอ่านหนังสือและการอ่านหนังสือให้ฟัง

กานต์ณิ ศักดิ์เจริญ

วิธีอ่านหนังสือ

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นการรับรู้เรื่องราวภาษาที่ปรากฏอยู่ในวัสดุสิ่งพิมพ์รับรู้เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมาถึงผู้อ่าน การอ่านเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านจะมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นพิเศษ มักจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพและในชีวิตมากกว่าคนที่อ่านหนังสือได้น้อยและอ่านช้า โลกปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นโลกของการอ่าน เพราะการอ่านแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมทุกประเภททุกแห่ง ทั้งนี้ก็เพราะในการสื่อสารซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวันต้องอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของเราสิ่งที่เราจะต้องอ่านในชีวิตประจำวันจึงมีมากมายเราจะต้องรู้จักเลือกอ่านจับใจความให้ได้ในเวลารวดเร็ว จึงประหยัดเวลา ได้ผลจากการอ่านคุ้มค่า มีบางคนกล่าวว่า อาหารหล่อเลี้ยงร่างกาย การอ่านหล่อเลี้ยงสมอง ถ้าต้องการให้สมองเจริญเติบโตก็ต้องอ่านมาก

ส่วนประกอบที่สำคัญในการอ่าน

การอ่านจะได้ผลดีต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. **ความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน** ผู้ที่มีความรู้มากก็ย่อมอ่านหนังสือได้เข้าใจว่าผู้ที่มีความรู้น้อยนอกจากนี้แล้ว ประสบการณ์ของผู้อ่านก็จะมีส่วนทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้รวดเร็ว
2. **ความรู้ทางด้านภาษา** ผู้อ่านจะอ่านเรื่องเข้าใจและได้รับประโยชน์คุ้มค่าก็ควรจะเข้าใจในเรื่องคำที่ใช้ในหนังสือที่อ่าน คำบางคำมีความหมายหลายอย่าง ความหมายตรง ความหมายแฝง และความหมายเปรียบเทียบ นอกจากนี้ก็จะมีคำใหม่ ศัพท์บัญญัติ คำย่อต่าง ๆ เกิดขึ้นใหม่เสมอ เช่น อ.ส.ม.ท. อุดมการณ์ เจตคติ เป็นต้น อาจมีคำสแลง คำภาษาถิ่น สำนวนโวหาร การให้สมญานามบุคคลสำคัญ ซึ่งปรากฏอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น “นายกตาหวาน” สำนวนโวหารที่มาจากต่างประเทศ เช่น “เขาได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น” หรือบางทีก็อาจจะพบรูปประโยคที่ไม่สมบูรณ์ เช่น การละประธาน กรรม ไว้ในฐานที่เข้าใจ ฯลฯ
3. **วิธีการเขียนของผู้แต่ง** ผู้อ่านควรรู้จักแบบการเขียนของผู้แต่ง ซึ่งแตกต่างกันตามยุคสมัยและแต่ละบุคคลแบบการเขียนของแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน ถ้าหากรู้จักชีวประวัติผู้แต่งด้วยก็จะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่าย
4. **นิสัยรักการอ่าน** เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การอ่านประสบความสำเร็จ ถ้ามีนิสัยรักการอ่านก็จะอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอไม่ต้องรอให้ความจำเป็นมาบังคับ เช่น อ่านหนังสือเมื่อใกล้สอบ อ่านหนังสือเพราะครูสั่ง นิสัยรักการอ่านจะต้องใช้เวลาปลูกฝังและฝึกหัด ถ้าหัดตั้งแต่ยังอายุน้อย จะได้ผลดีกว่าหัดตอนอายุมาก และยังต้องได้รับการส่งเสริมให้อ่านอยู่เสมอ
5. **รู้จักสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ** สิ่งพิมพ์หลายประเภท ได้แก่ หนังสือ เอกสาร จุลสาร วารสาร นิตยสาร แผ่นปลิว เป็นต้น แต่ละประเภทก็แตกต่างกันออกไป การรู้จักลักษณะสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทจะทำให้อ่านได้เร็วยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายในการอ่าน

การอ่านควรจะมีคามมุ่งหมายในการอ่าน เพราะจะทำให้อ่านได้เร็ว และตรงตามความต้องการ ความมุ่งหมายของการอ่านมีดังนี้ คือ

1. **อ่านเพื่อความรู้อ** คนเราต้องการให้ความรู้ของตนงอกเงย ขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่าง ๆ การอ่านจึงเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแขนงต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อรู้ความเป็นไปในโลก สถานที่ที่ห่างไกล คนที่แปลกเผ่าแปลกพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ต่างออกไป เพื่อเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตน และเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่

2. **อ่านเพื่อให้เกิดความคิด** การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทความ บทวิจารณ์ วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับชั้นแนวความคิดของผู้เขียน พิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้น เป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

3. **อ่านเพื่อความบันเทิง** สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่เนื้อหาสาระไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี บางอย่าง รัชคดี และแม่สารคดีบางชนิด จะช่วยให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับความรู้ ความคิด ได้มีความสุขกับความไพเราะของภาษา ได้หัวเราะ ได้สนุก เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียด นับได้ว่าการอ่านเพื่อความบันเทิงเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง

4. **การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ** มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อนฝูง การมีหน้ามีตาได้รับความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะสมปรารถนาไม่ทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ได้ การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์นี้เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชยวิธีอื่นผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเพื่อสร้างบุคลิกภาพ ขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่ หางานอดิเรกใหม่ ๆ เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือข้อเสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล ที่มีน้ำหนัก เพื่อแสดงความคิดเห็น คัดค้านเพื่อสนองอารมณ์บางอย่างในขณะนั้น หรือสร้างสภาพอารมณ์ที่ต้องการ เช่น ขณะเกิดความกังวล เหนื่อยอ่อน เกียจคร้าน กลุ้มใจ ผู้อ่านมักไปหาเรื่องเบา ๆ เรื่องที่เคยรู้จักหรือเคยอ่านอย่างสนุกสนานมาก่อนแล้วมาอ่าน เป็นการอ่านตามสบาย ไม่ต้องคิดมาก บางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่ แนวทางใหม่ เพื่อเข้าใจตัวเอง และปรับตัวให้เข้ากับวิธีการดำรงชีวิต

ลักษณะการอ่าน

การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ใด ๆ ก็ตาม การอ่านจะเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. **อ่านเพื่อค้น** ได้แก่ การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพียงเพื่อหาเอกสารหรือหนังสือจำเพาะเรื่อง บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเฉพาะหัวข้อที่กำลังสนใจในขณะนั้น อาจเป็นการอ่านเพื่อค้นหาแหล่งข้อมูลมาใช้ในการเขียนภาคินพนธ์ หรือทำรายงานประกอบวิชา ลักษณะการอ่านแบบนี้มักเลือกใช้เอกสารอ้างอิงต่าง ๆ เช่น หนังสือบรรณานุกรม ดรรชนี สารบัญ ฯลฯ เพื่อหาบทเฉพาะที่ต้องการ

2. **อ่านเพื่อเอาเค้า** ได้แก่ การอ่านแต่เพียงคร่าวๆ ในเวลาจำกัด เพื่อให้ทราบว่าเนื้อหานั้นเหมาะสมตรงกับความต้องการหรือไม่ ควรค่าแก่การอ่านต่ออย่างละเอียดถี่ถ้วนหรือไม่ ลักษณะการอ่านชนิดนี้จะเลือกดูเฉพาะในส่วนต่างๆ ของหนังสือ เช่น หน้าคำนำ บทนำ หน้าสารบัญ บรรณานุกรม ตอนขึ้นต้น และสรุปท้ายในแต่ละบท
3. **อ่านเพื่อคิด** ได้แก่ การอ่านอย่างถี่ถ้วน พินิจพิเคราะห์ ไตร่ตรอง ตามเนื้อหาของเรื่องเพื่อวิเคราะห์เพื่อบันทึกเก็บประโยชน์จากข้อความในหนังสือและวัสดุการอ่านนานาชนิดที่ได้รวบรวมคัดเลือกไว้

คุณสมบัติของนักอ่านที่ดี

นักอ่านหนังสือที่ดีควรมีสิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. **มีความสนใจในการอ่านหนังสือ** หัดนิสัยให้รักการอ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรประจำวัน อ่านหนังสือสม่ำเสมอทุกวันอย่างมีความสุข อ่านติดต่อกันเป็นเวลานานได้ อ่านหนังสือได้ทุกประเภทของนักเขียนทุกคน และไม่ว่าจะเป็นหนังสือเก่าหรือไม่ก็ตาม
2. **รู้จักวิธีการอ่าน** หนังสือให้ได้เร็ว
3. **มีประสบการณ์** เพียงพอที่จะเข้าใจและซาบซึ้งกับความหมายของเนื้อเรื่อง
4. **ติดตามความเคลื่อนไหวทางวิทยาการต่าง ๆ** และติดตามวงการหนังสืออยู่เสมอ มีความรู้เรื่องหนังสือ รู้จักลักษณะและประเภทของหนังสือสามารถจะเลือกหนังสือได้ตรงกับความต้องการและความสนใจได้
5. **มีวิจารณ์ญาณในการอ่าน** คือ อ่านอย่างไตร่ตรองก่อนที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ และเป็นการเชื่ออย่างมีเหตุผล มีใจกว้างในการรับฟัง

วิธีอ่านหนังสือให้ได้เร็ว

ดังที่ได้กล่าวไว้ตอนต้นแล้วว่า หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ มีมากมาย แต่เรามีเวลาอ่านไม่มากนัก ดังนั้น เพื่อให้ได้ประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่ เราควรจะต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นคนอ่านหนังสือเร็ว ซึ่งมีวิธีการดังนี้ คือ

1. **รู้จักมุ่งหมายในการอ่าน** แต่ละครั้งแน่นอน เช่น เป็นการอ่านเพื่อเตรียมสอบ หรือการอ่านเพื่อหาคำตอบ หรืออ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรืออ่านเพื่อฆ่าเวลา
2. **รู้วิธีอ่านหนังสือแต่ละประเภท** จะทำให้อ่านหนังสือได้เร็ว
3. **อ่านหนังสือเอาใจความในเวลาจำกัด** โดยอ่านหน้าคำนำ บทนำ สารบัญ บทขึ้นต้น บทลงท้าย บรรณานุกรม ถ้ายังไม่เข้าใจก็อาจจะอ่านบทกลาง อ่านบทสรุปแต่ละบท
4. **ถ้าเป็นการอ่านทุกหน้า พยายามอย่าอ่านทุกตัว** อ่านเฉพาะคำสำคัญในแต่ละบรรทัด แต่ละย่อหน้า เพื่อจับใจความเท่านั้น
5. **พยายามหัดอ่านหนังสือให้เป็นเวลา** สม่ำเสมอเท่าที่จะทำได้ เช่น ถ้าอ่านหลังรับประทานอาหารเย็น ก็ควรอ่านตามนั้นทุกเวลา ตอนแรกๆ อาจจะหัดอ่านหนังสือพิมพ์ก่อน ต่อไปเป็นวารสาร ต่อไปเป็นหนังสือที่ชอบ ต่อจากนั้นก็ขยายวงการอ่านไปเป็นอ่านหนังสือหลายๆ ประเภท อาจจับเวลาการอ่านด้วย คือ เริ่มด้วยเวลา 10 นาที 15 นาที ครึ่งชั่วโมง ไปเรื่อยๆ และดูว่าเราอ่านได้ครั้งละกี่หน้า แล้วพยายามอ่านให้ได้เร็วยิ่งขึ้น โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเข้าช่วย
6. **ถ้าหัดตนเองให้พอจะ เป็นคนที่อ่านหนังสือเร็วได้** แล้ว ก็ต้องปฏิบัติตนให้เป็นคนอ่านมาก อ่านอย่างสม่ำเสมอ อ่านหนังสือทุกประเภท อ่านแล้วติดตามวิจารณ์เปรียบเทียบกับสิ่งที่อ่าน

การเลือกหนังสืออ่าน

การเลือกหนังสืออ่าน หมายถึง วิธีการเลือกหนังสืออ่านให้ตรงตามที่ต้องการ มีวิธีการโดยลำดับดังต่อไปนี้

1. ดูบัตรหัวเรื่องหรือบัตรเรื่องที่ดูบัตรรายการเลือกหัวเรื่องที่สนใจจดเลขเรียกหนังสือแล้วไปหาหนังสือบนชั้น
2. เลือกชื่อหนังสือที่น่าสนใจอ่าน
3. ดูชื่อผู้แต่งว่าคุ้นเคยหรือไม่
4. ดูปีที่พิมพ์ ควรเลือกฉบับที่พิมพ์ปีใหม่ที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือประเภทวิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
5. อ่านสารบัญดูแต่ละบทว่ามีเรื่องที่ต้องการหรือไม่ และมีเรื่องที่น่าสนใจหรือไม่
6. ถ้ามีคำวิจารณ์ติดไว้ที่หนังสือให้อ่านบทวิจารณ์นั้น จะทำให้ทราบโครงเรื่องของหนังสือ
7. อ่านหนังสือ 2-3 หน้าแรก แล้วเปิดดูตอนกลางของหนังสือนั้นว่าน่าสนใจหรือไม่
8. ถ้าทำตามข้อ 1-7 แล้วยังหาหนังสือได้ไม่ตรงตามความต้องการ ก็ต้องหาเล่มอื่นต่อไปจนได้ตรงตามความต้องการ

การอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ

การรู้วิธีอ่านหนังสือแต่ละประเภท จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพดีขึ้น วิธีอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ มีดังนี้

1. การอ่านหนังสือสารคดี การอ่านหนังสือประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อความรู้ อ่านเพื่อค้นคว้า อ่านเพื่อประกอบการเรียน หนังสือสารคดีมีมากมายหลายประเภท การอ่านสารคดีแต่ละประเภทมีวิธีดังนี้ คือ

1.1 การอ่านหนังสือประเภทปรัชญาและศาสนา วิชา 2 วิชาที่มีความสัมพันธ์กับหนังสือ 2 ประเภท มีทั้งระดับง่ายและระดับยาก การอ่านจึงขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของผู้อ่าน การอ่านอย่างง่าย อ่านเพื่อพัฒนาจิตใจ หรือเอามาเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ การอ่านอย่างยากเป็นการอ่านเพื่อหาความรู้ประกอบ เพื่อการเรียนรู้บางอย่างอย่างลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ด้านนี้มากพอเพียง ด้วยการศึกษาจากระดับง่ายมาก่อน หรือมีประสบการณ์จากการฝึกฝนอบรม หรือได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ แล้วอ่านเปรียบเทียบปรัชญาของนักปรัชญาหลาย ๆ คน หลาย ๆ ชาติ

หนังสือปรัชญามีประเภทหลักปรัชญา ปรัชญาฝ่ายตะวันออกและตะวันตก ปรัชญาของนักคิดคนเดียว หรือหลายคนรวมอยู่ในเล่มเดียวกัน หนังสือประเภทนี้รวมถึงประเภทจิตวิทยาด้วย ถ้าผู้อ่านต้องการอ่านเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต ก็ควรอ่านหนังสือประเภทจิตวิทยาประยุกต์ เช่น เรื่อง วิธีชนะทุกข์และสร้างสุข หรือธรรมะในชีวิตประจำวัน ฯลฯ

หนังสือประเภทศาสนาเกี่ยวข้องกับปรัชญาและจิตวิทยามาก หนังสือทางศาสนาจะมีหนังสือเกี่ยวกับตัวหลักศาสนา ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในศาสนาแต่ละศาสนา ประวัติความเป็นมาของศาสนาและชีวประวัติของผู้ให้กำเนิดศาสนา ศาสนาเปรียบเทียบ การอ่านเรื่องทางศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของการอ่านหนังสือประเภทปรัชญาและวรรณคดีด้วย ทั้งนี้เพราะหลักของวรรณคดีแต่ละชาติได้อิทธิพลจากลัทธิทางศาสนา เช่น เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ

1.2 การอ่านหนังสือประเภทสังคมศาสตร์ หนังสือประเภทนี้มีขอบเขตวิซาคว้างขวางมาก เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวแก่พฤติกรรมของมนุษย์ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับมนุษย์ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม บรรดาวิชาที่เป็นแขนงของสังคมศาสตร์ ได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การทหาร สังคมศาสตร์

1.5 การอ่านหนังสือประเภทวรรณคดี การอ่านวรรณคดีก็มีความหมายกว้าง เพราะขึ้นอยู่กับจุดหมายของผู้อ่าน แต่โดยทั่วไป คนอ่านวรรณคดีเพื่อศึกษาศิลปะของการใช้ภาษา ความไพเราะของภาษา การอุปมาอุปไมย อารมณ์ขัน และเพื่อเข้าใจวัฒนธรรมของแต่ละยุคแต่ละสมัย

1.6 การอ่านหนังสือประเภทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ หนังสือวิชาการ 2 ประเภทนี้มุ่งหมายหนักไปทางเผยแพร่ความรู้ เน้นการอ่านเนื้อหาสำคัญหรือเพื่อใจความในเรื่องนั้นๆ การอ่านตำราวิทยาศาสตร์ต้องทำความเข้าใจและจดจำสูตรต่างๆ บางครั้งต้องอาศัยคู่มือทดลองปฏิบัติการในห้องทดลอง รวมทั้งต้องอาศัยศึกษารูปภาพแสดงเค้าโครง แผนผังและตารางต่างๆ ด้วย จะอ่านอย่างรวดเร็วเพื่อเร่งให้อ่านจบเล่มไม่ได้ เพราะวิชาการเช่นนี้แต่ละเรื่องมีใจความแยกจากกัน มิได้เป็นเรื่องราวเกี่ยวเนื่องต่อกันเป็นตอนๆ วิธีอ่านหนังสือประเภทนี้ ต้องหยุดพักเป็นตอนๆ

2. การอ่านหนังสือนวนิยาย มุ่งหวังความเพลิดเพลินเป็นสำคัญ การอ่านนวนิยาย ควรอ่านในเวลาว่างและควรอ่านติดต่อกันไปจึงจะได้รรถรส ไม่ควรอ่านข้าม เมื่ออ่านแล้ว ลองสรุปดูว่าได้อะไรบ้างจากเรื่องที่อ่าน เช่น คติสอนใจ คำพูดสอนใจ จากสถานที่ วัฒนธรรม ประเพณี หลังจากอ่านนวนิยายแล้ว ไม่ควรนำมาคิดถึงเรื่องต่างๆ จนเกินควร ควรจะคิดว่าการอ่านนวนิยายเป็นการศึกษาชีวิตเรื่องราว เหตุการณ์ของบุคคลต่างๆ ที่มีในนวนิยายเรื่องนั้นๆ

3. การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสาร การอ่านสิ่งพิมพ์ดังกล่าว ควรทำความเข้าใจกับลักษณะของสิ่งพิมพ์เสียก่อน ดังนี้

หนังสือพิมพ์รายวันเป็นเครื่องมือสื่อสารประเภทข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละวัน ดังนั้น ผู้ผลิตหนังสือพิมพ์รายวันต้องทำงานแข่งกับเวลา ผลงานจึงอาจจะมีการบกพร่อง คลาดเคลื่อนไม่สมบูรณ์ได้บ้าง นอกจากนี้แล้วการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเสนอข่าวโน้มน้าวใจไปตามที่คนส่วนมากสนใจเมื่อเข้าใจที่มาของการเสนอข่าวแล้วเราก็มักจะกำหนดได้เองว่า เราควรจะใช้วิจารณ์ญานประกอบในการอ่านหนังสือพิมพ์เพียงใด

นิตยสารและวารสาร เป็นเครื่องมือสื่อสารอีกประเภทหนึ่งที่มีกำหนดออกแน่นอน มีลักษณะเป็นรายงานข่าวที่ค่อนข้างจะแน่นอนเพราะมีเวลาในการรวบรวมแต่ข่าวในนิตยสารวารสารอาจไม่ทันเหตุการณ์เท่าหนังสือพิมพ์รายวัน เมื่อรู้จักลักษณะของสิ่งพิมพ์ดังกล่าวแล้ว การอ่านควรจะทำดังนี้คือ

3.1 การอ่านหนังสือพิมพ์ ควรอ่านเร็วๆ ถ้าติดใจบทความเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจตัดเก็บไว้ (ถ้าหนังสือพิมพ์นั้นเป็นเรื่องของส่วนตัว) หรือจดไว้ แล้วเก็บไว้ให้ค้นง่าย ตามวิธีการบันทึกข้อมูลในบทต่อไป ควรอ่านหนังสือพิมพ์ทุกหน้า เพราะแต่ละหน้ามีความรู้และข่าวไม่ซ้ำกัน ถ้าเราไม่อ่านให้ทั่วอาจจะพลาดข่าวสำคัญ

3.2 การอ่านนิตยสารและวารสาร อาจจะไม่จำเป็นต้องอ่านทั้งฉบับ คงเลือกอ่านเฉพาะเรื่องที่สนใจหรือต้องการโดยดูจากสารบัญ จะทำให้หาเรื่องที่ต้องการได้เร็วขึ้น

การอ่านหนังสือให้ฟัง

ความมุ่งหมาย

การอ่านหนังสือให้ฟังเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างหนึ่ง ที่จะจูงใจผู้ฟังให้เกิดการรักหนังสือ อยากติดตามเรื่องที่ได้อ่านต่อไปด้วยตนเอง ผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่งยวด คือ ได้ฟังการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง การอ่านที่ถูกต้อง ได้ฟังความไพเราะของภาษาอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษา

ในประเทศไทย การอ่านหนังสือให้ฟังเป็นกิจกรรมจูงใจการอ่านที่ยังมีการจัดทำไม่แพร่หลายนัก ทั้งที่เรื่องการอ่านหนังสือให้ฟังเป็นสิ่งที่นิยมทำกันในครอบครัวมาช้านาน เช่น ลูกหลานอ่านหนังสือให้ปู่ย่าตายายฟัง พ่อแม่พี่ป้าน้าอา อ่านหนังสือให้ลูกหลานฟัง ปัจจุบัน แม้จะมีสถานีวิทยุบางแห่งจะจัดรายการอ่านหนังสือให้ฟังอยู่บ้างก็ตาม แต่การอ่านหนังสือให้ฟังก็ยังไม่แพร่หลายทั้งนี้เนื่องจากเรามักจะคิดกันว่าการอ่านหนังสือให้ฟังเป็นเรื่องของการหัดอ่าน

หรือบางคนก็เห็นว่าเมื่อมีคนมาอ่านหนังสือให้ฟังก็สะดวกดี ไม่ต้องอ่านด้วยตนเอง ดังนั้น ถ้าเรามีการกระทำ กิจกรรมการอ่านหนังสือให้ฟังอย่างถูกวิธี กระทำกันให้แพร่หลายมากขึ้น และทำอย่างสม่ำเสมอเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง การอ่านหนังสือให้ฟังก็จะมีส่วนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้อย่างดี และจะมีส่วนส่งเสริมการอ่านภาษาไทยอย่างถูกต้องอีกด้วย

สิ่งสำคัญในการอ่านหนังสือให้ฟังประกอบด้วย ก) ผู้อ่าน ข) สิ่งที่อ่าน ค) ผู้ฟัง และ ง) การเตรียมการ

ก) **ผู้อ่าน** ผู้ที่จะอ่านหนังสือให้ผู้อื่นฟังต้องเป็นผู้ที่มั่นใจในตนเองว่า เป็นผู้ที่อ่านหนังสือเก่ง อ่านหนังสือถูกต้องตามอักขรวิธี อ่านชัดเจน เว้นวรรคถูกต้อง ฯลฯ ดังที่กล่าวนี้ ทุกคนมีโอกาสทำได้ด้วยการฝึกฝน ในสถานศึกษา ผู้ที่จะทำการอ่านหนังสืออาจจะเป็น 1) ครูบรรณารักษ์ ครูอื่น ๆ 2) นักเรียนที่อ่านหนังสือเก่ง 3) วิทยากรจากภายนอก 4) เจ้าของบทประพันธ์ที่นำมาอ่าน

การอ่านแต่ละครั้ง อาจจะมีผู้อ่านคนเดียวหรือมากกว่าหนึ่งก็ได้ หรืออาจจะนำเทปซึ่งบันทึกการอ่านของบุคคลผู้มีชื่อเสียง เช่น ทมยันตี อ่านบทประพันธ์เรื่อง “ร่มฉัตร” ของเธอเอง หรือมนตรี เจนอักษร ดาราภาพยนตร์ อ่านเรื่อง คือรักและหวัง ของวัฒน์ วรรณยางกูร ออกอากาศทางสถานีวิทยุ ฯลฯ

ข) **สิ่งที่อ่าน** สิ่งที่นำมาอ่านให้ผู้ฟัง อาจจะเป็นในลักษณะต่อไปนี้

- 1) บทความจากหนังสือพิมพ์ วารสาร
- 2) หนังสือประเภทต่าง ๆ ทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง
- 3) ประกาศต่าง ๆ

การอ่านแต่ละครั้ง อาจจะเป็นการอ่านตอนหนึ่งหรือหลายตอนของเรื่องเดียวกัน หรืออ่านหลาย ๆ เรื่อง เรื่องละตอนก็ได้

ค) **ผู้ฟัง**

- 1) ได้ฟังความไพเราะ
- 2) ได้ฟังการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง
- 3) ได้ฟังการอ่านหนังสือที่ถูกแบบ เช่น การเว้นวรรค การทอดจังหวะ ฯลฯ
- 4) ถ้าเป็นการอ่านในลักษณะที่เห็นตัวผู้อ่าน ผู้ฟังก็จะได้เห็นท่าทางของผู้อ่าน การหยิบจับหนังสือที่ถูกต้อง
- 5) ได้รู้จักหนังสือดี ข่าว เรื่องราวที่น่าสนใจ อันเป็นแนวทางในการอ่านและการศึกษาด้วยตนเองต่อไป

ง) **การเตรียมการ** การเตรียมการอ่านหนังสือให้ฟัง ควรมีการเตรียมการดังนี้

1) **การเลือก** ผู้ที่จะอ่านหนังสือให้ฟังควรจะ

- 1.1 เลือกเรื่องที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง ตามวัย ตามวาระ และโอกาส เช่น ถ้าเป็นเด็กก่อนวัยเรียน ควรเลือกเรื่องที่ไม่มีความยากมาก มีคำคล้องจอง ฯลฯ
- 1.2 เลือกเรื่องที่เหมาะสมกับความถนัดและบุคลิกของผู้อ่าน
- 1.3 ถ้าเป็นหนังสือ เมื่อเลือกเรื่องได้แล้ว เลือกตอนที่นำเสนอ ซึ่งในตอนที่ดีที่สุดของหนังสือเล่มนั้น หรืออาจจะเลือกบางบท หรืออ่านบางส่วนของบท เพื่อชวนให้ผู้ฟังอยากติดตามอ่านต่อไป
- 1.4 ถ้าเป็นการอ่านทางวิทยุ ซึ่งเป็นรายการติดต่อกัน ก็อ่านเป็นตอนๆ ไป จนจบเรื่อง

2) การเตรียมตัวสำหรับผู้อ่าน ผู้ที่จะอ่านหนังสือให้ฟังควรจะ

- 2.1) ต้องรู้ว่าการอ่านหนังสือให้ฟังแต่ละครั้งนั้นเป็นการอ่านต่อหน้าผู้ฟังกลุ่มเล็กหรือใหญ่ และจะต้องไปนั่งอ่านหรือยืนอ่าน หรือเป็นการอ่านผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือเสียงตามสาย
- 2.2) หนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่จะอ่าน ควรค้นหน้าหรือตอนที่อ่านไว้ให้เรียบร้อย ถ้ามีหลายตอน อาจบันทึกหัวข้อเรื่องไว้ที่บนกระดาษค้นหน้าหนังสือทุก ๆ เรื่องที่จะอ่าน
- 2.3) เตรียมตัวฝึกซ้อมการอ่านล่วงหน้าจนกระทั่งพอใจ ถ้าเป็นการอ่านมากกว่าหนึ่งคน ควรมีการฝึกซ้อมกันให้ดี โดยเฉพาะถ้าอ่านบทสนทนาโต้ตอบกัน

3) สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมอ่านหนังสือให้ฟัง สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้อาจเป็นหน้าเสาธง ห้องสมุด ห้องเรียน ห้องประชุม สถานที่จัดงานสำคัญต่าง ๆ ห้องส่งเสียงตามสาย สถานีวิทยุ ฯลฯ ถ้าการอ่านนั้นต้องมีอุปกรณ์การอ่านประกอบ ต้องเตรียมให้พร้อม ถ้าเป็นการอ่านแบบที่ผู้ฟังและผู้อ่านต้องเห็นกัน ควรจัดที่นั่งทั้งผู้อ่านและผู้ฟังได้มองเห็นกันชัดเท่าที่สามารถทำได้ ถ้าเป็นการอ่านหนังสือให้กลุ่มผู้ฟังซึ่งเป็นเด็กเล็ก ควรจัดผู้อ่านได้อยู่ใกล้กับเด็ก และกลุ่มผู้ฟังไม่ควรใหญ่มาก เพื่อเด็กจะได้ดูรูปจากหนังสือหรือหยิบจับหนังสือด้วย

4) อุปกรณ์ประกอบการอ่าน ในการอ่านหนังสือให้ฟัง ถ้ามีอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบด้วย จะทำให้กิจกรรมการอ่านหนังสือให้ฟังน่าสนใจยิ่งขึ้น อุปกรณ์ที่น่าจะจัดหาตามความเหมาะสม เช่น

- 4.1) ภาพประกอบเรื่องซึ่งอาจจะเป็นภาพถ่าย ภาพวาด ภาพของจริง
- 4.2) เพลงประกอบ
- 4.3) การแสดงหุ่น
- 4.4) ป้ายนิเทศการ
- 4.5) ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วีดีโอ
- 4.6) แผ่นภาพและป้ายผ้าสำลี

5) วิธีการอ่าน

- 5.1) ถ้าเป็นการอ่านต่อหน้าผู้ฟัง ผู้อ่านควรอยู่ในท่าที่จะเห็นผู้ฟังทั่วถึง
- 5.2) การจับหนังสือและเปิดหนังสือควรให้ถูกต้อง
- 5.3) ท่าทางในการอ่านควรอยู่ในอาการสำรวม แต่มีลักษณะชวนให้อยากฟัง
- 5.4) การอารมณ์บทควรให้กะทัดรัด ระวังผู้ฟังให้สนใจในเรื่องที่จะอ่าน ถ้ามีอุปกรณ์ประกอบต้องเตรียมให้พร้อม
- 5.5) อ่านออกเสียงให้ได้ยินชัดเจนทั่วถึง น้ำเสียงในการอ่านควรให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะอ่าน
- 5.6) อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี โดยเฉพาะการออกเสียงตัว ร ล ตัวควบกล้ำ ชื่อเฉพาะบางชื่อ
- 5.7) ทอดจังหวะในการอ่านให้เหมาะสม
- 5.8) อ่านเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง
- 5.9) ผู้อ่านควรมองหน้าผู้ฟังเป็นระยะ

6) การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการอ่านหนังสือให้ฟัง ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ฟังได้ทราบว่าจะมีการอ่านหนังสือให้ฟัง วัน เวลาใด ใครเป็นผู้อ่าน จัดที่ไหน มีการจัดกิจกรรมประกอบอะไรบ้าง และเมื่อจัดแล้วควรจัดอย่างสม่ำเสมอ

7) กิจกรรมการอ่านหนังสือให้ฟัง กิจกรรมการอ่านหนังสือให้ฟังจัดได้หลายลักษณะ เช่น

- 7.1) อ่านในรายการเสียงตามสาย
- 7.2) อ่านหนังสือวันละหน้าหรืออ่านข่าวตอนเช้า หน้าเสาธง หน้าชั้นเรียน
- 7.3) อ่านหนังสือเพื่อเป็นการแนะนำหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ที่น่าสนใจ หรือนำสิ่งพิมพ์ใหม่
- 7.4) อ่านหนังสือในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันปีใหม่ วันเด็กแห่งชาติ วันครู ฯลฯ
- 7.5) ประกวดการอ่านหนังสือให้ฟัง
- 7.6) กิจกรรมอ่านหนังสือในครอบครัว
- 7.7) อ่านหนังสือทางวิทยุกระจายเสียง

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

บิธีย์ เสิวศรวัณศ์

หลักสูตรภาษาไทยสำหรับชั้นมัธยมปลายในปัจจุบัน มีวิชาหนึ่งที่ชื่อ “การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ”

น่าตื่นเต้นตื่นครับ เด็กอ่านหนังสือมาอย่างไม่ใช้วิจารณญาณจนถึงมัธยมปลาย แล้วจู่ๆ ก็จะทำให้เด็กสามารถใช้วิจารณญาณในการอ่านได้ด้วยวิชาเพียงวิชาเดียว

หลักสูตรอธิบายความหมายของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า “การอ่านที่ผู้อ่านใช้ความคิดพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างรอบคอบถี่ถ้วน มีเหตุผล เพื่อวิเคราะห์หาคำตอบ สรุปสาระสำคัญ ทั้งเข้าใจโดยความหมาย โดยนัยของถ้อยคำ อารมณ์ จุดประสงค์ของผู้เขียน สามารถแยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และประเมินคุณค่าของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม”

ไอ้โฮ เจ๋งเบ๊งเลยนะครับ คนจบมัธยมปลายควรอ่านได้อย่างนี้แหละ แต่เอ๊ะเดี๋ยวก่อนวิจารณ์ญาณที่ต้องการให้เด็กมีนั้น คือการวินิจฉัยที่ต้องลงรอยเป็นอันเดียวกันเท่านั้นนี่ครับ เช่น ให้อ่าน “วิเคราะห์หาคำตอบ” เป็น แล้วจะเป็นคำตอบของคำถามว่าอะไรเล่าครับ หากผู้อ่านตั้งคำถามที่ไม่เหมือนกัน คำตอบก็ไม่น่าจะเหมือนกัน

แม้แต่คำถามเดียวกัน วิจารณ์ญาณของผู้อ่านก็ไม่ว่ากันว่าต้องตรงกันด้วยนะครับ

คราวนี้ลองไปดูคำถามบ้าง

หนังสือแบบเรียนของวิชานี้เล่มหนึ่ง นำเอาเรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ชื่อ “ฆาตกรรมจากกันครัว” มาเป็นบทอ่าน พร้อมตั้งคำถามหนึ่งว่า

การกระทำของคุณนายอ่องนึ่งที่กำจัดสามีด้วยวิธีดังกล่าว (ท่านที่ลืมเรื่องนี้ไปแล้วก็ขออนุญาตบอกว่า คือ การทำอาหารอร่อยปรนเปรอสามี โดยเฉพาะที่แสดงโรคที่สามีเป็น จนในที่สุดก็ตาย) ท่านคิดว่าเป็นความผิดของหรือไม่ เพราะเหตุใด?

คำตอบมีให้เลือกได้ 5 อย่าง คือ 1) เป็นเพราะคุณนายอ่องนึ่งตั้งใจให้สามีตาย 2) เป็น เพราะคุณนายอ่องนึ่งไม่ห้ามสามี 3) ไม่เป็น เพราะไม่มีหลักฐานการฆ่า 4) ไม่เป็น เพราะสามีคุณนายอ่องนึ่งตายด้วยโรคประจำตัว 5) ไม่เป็น เพราะสามีคุณนายอ่องนึ่งไม่รู้จักประมาณในการกิน

คำตอบที่อาจารย์ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้คิดว่าถูกมีอยู่ข้อเดียวครับ คือ ข้อ 5

ผมไม่ขยันพอจะไปค้นเรื่องสั้นเรื่องนี้กลับมาอ่านใหม่ แต่เท่าที่จำได้ ผมคิดว่าน่าจะเลือกได้ทุกข้อ แล้วแต่ว่าจะให้เหตุผลอย่างไรต่างหาก หนึ่งในสิ่งที่วิจารณ์ญาณจากการอ่านจะให้แก่เราได้ก็คือ ความสามารถที่จะมองเรื่องเดียวกันจากหลายมุมไม่ใช่หรือครับ

มองได้หลายมุมแม้แต่มุมที่ผู้เขียนหรือผู้ถามไม่ได้นึกถึงด้วยนะครับ เช่น “ฆาตกรรมจากกันครัว” โดยผู้เขียนตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ตั้งคำถามเกี่ยวกับความชอบธรรมของกฎหมาย หากคุณฆ่าไม่เป็นคุณติดคุก หากฆ่าเป็นก็ไม่ติดคุก

ฆาตกรรมที่เราพบอยู่ตลอดเวลาในประเทศไทยไม่ได้มาจากกันครัว แต่มาจากโรงงานอุตสาหกรรมที่จ่ายค่าแรงต่ำกว่าจะครองชีพอย่างมีอนามัยได้ ปลอมผลพิษให้คนรอบข้างตาย หรือใช้แรงงานเถื่อนอย่างโหดร้าย รวมทั้งมาจากนโยบายพัฒนาที่ทำให้คนเข้าไม่ถึงทรัพยากรการผลิตและการพัฒนา ฯลฯ

“ไหวพริบที่ทำให้ขำลึกๆ ของแม่อุ่นและผู้เขียน อาจนำเราไปสู่ความเศร้าที่เกิดจากฆาตกรรมสยดสยอง อันเกิดดำดาเราอยู่ตลอดเวลา โดยที่เราไม่เคยมองเห็นก็ได้นะครับ ถ้าเราอ่านอย่างมีวิจารณญาณจริง

อาจเป็นอคติต่อโรงเรียนของนักเรียนที่ไม่เคยเรียนดีก็ได้นะครับ แต่จากประสบการณ์ส่วนตัว ผมพบว่าการอ่านหนังสือเป็นเรื่องอึดอัดน่าเบื่อหน่ายเมื่อเรียนชั้นมัธยมกลางๆ (คือปลายๆ ของมัธยมต้นปัจจุบัน) เพราะครูสั่งให้อ่านหนังสืออย่าง “ใช้ความคิดพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างรอบคอบถี่ถ้วน” นี่แหละครับ ท่านสอนให้อ่านตั้งแต่คำนำไปเลย ทั้งๆ ที่เป็นส่วนที่เด็กอย่างผมเข้ามาตลอด แต่ละถ้อยแต่ละคำต้องบรรจงอ่านจนเครียด

เครียดจนหมดรสของการอ่าน ผมเพิ่งมาพบเมื่อจบปริญญาตรีว่า หนังสือที่เขาบังคับให้อ่านในหลักสูตรนั้น ผมอ่านไม่จบสักเล่ม ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย อังกฤษ หรือฝรั่งเศส เพิ่งอ่านขุนช้างขุนแผนจบด้วยความเปล็ดเปล็นซาบซึ้งเอาเมื่อได้เป็นอักษรศาสตรบัณฑิตไปแล้ว

เพื่อสนับสนุนการส่งเสริมการอ่าน การศึกษาไทยมักจะลืมสิ่งที่สำคัญที่สุดในการอ่านไป คือ ความสนุก ไม่มีสิ่งนี้เสียอย่างเดียว ก็ไม่มีใครอยากอ่านอะไรทั้งนั้น วิจารณญาณไม่ใช่สิ่งที่ขัดขวางความสนุกนะครับ ตรงกันข้าม วิจารณญาณ ทำให้ผู้อ่านสนุกมากขึ้นหาก

ผมออกจะเชื่อว่า คนไทยก็เหมือนคนอื่นๆ ในโลกที่อยู่ในวัฒนธรรมการอ่าน คืออ่านอย่างใช้วิจารณญาณเป็นมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว

ไม่อย่างนั้นเราจะมีวรรณคดีเรื่อง “ระเด่นลันได” ไม่ได้ เพราะมีคนอ่านอิเหนาด้วยวิจารณญาณนะสิครับ จึงเอียนพอที่จะล้อเลียนอิเหนาด้วยระเด่นลันได ทั้งนี้ไม่ใช่เฉพาะคนเขียนนะครับ คนเขียนยอมเขียนอะไรที่รู้กันว่าคนอื่นจับอารมณ์อันนี้ของตัวได้ แล้วก็มีคนจับได้จริงๆ ระเด่นลันไดจึงไม่ได้สูญหายอันตรายกันไป ยังอยู่คงทนสืบมาจนทุกวันนี้ได้

คนแต่ก่อนอ่านสามก๊กแล้ว ก็คิดแผลงจากหนังสือไปอีกมากมาย เช่นหาเหตุผลทางกลยุทธ์ ทางผลประโยชน์ส่วนตัวของตัวละคร หรือจากมุมมองของอีกฝ่าย ฯลฯ แล้วเขียนหรือบอกเล่ากันต่อๆ มา แสดงว่าเขาอ่านสามก๊กด้วย วิจารณญาณแน่

ใครเคยฟังเสภาก็จะรู้ว่า ครูเสภาเก่งๆ นั้น ท่านใช้ศิลปะการขับเพื่อเข้าถึงอารมณ์และความคิดของผู้ฟังอย่างแนบเนียน เพราะท่านรู้อยู่แล้วว่าผู้อ่านมีวิจารณญาณ จึงฟังเรื่องขุนช้างขุนแผนอย่างมีวิจารณญาณ ไม่อาจขับเสภาเรียบๆ ตั้งแต่ต้นจนปลายได้ เพราะการขับเสภาหรือการฟังเสภา ไม่ใช่การเล่าเรื่องหรือฟังเรื่องเฉยๆ

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น สรุปลให้เหลือหัวใจจริงแล้ว มีสองอย่าง คือ จับประเด็นให้ได้ ทั้งที่เป็นประเด็นหลักและที่แฝงเป็นนัยๆ ไว้ ห้องเรียนอาจมีวนช่วยการจับประเด็นแฝงเหล่านี้ได้ รวมทั้งช่วยให้เด็กได้เห็นว่ประเด็นต่างๆ ของสิ่งที่อ่านนั้นมีนัยยะยกย่อนได้หลายนัยยะ ครูทำได้ไม่ใช่เพราะอ่านมากกว่าเด็ก แต่เปิดให้เด็กๆ ได้แสดงความเข้าใจที่หลากหลายโดยไม่ต้องไปตัดสินผิด-ถูก ครูก็เป็นเพียงหนึ่งในสมาชิกของผู้ร่วมถกเถียงอภิปรายบทอ่านเท่านั้น

อย่างที่สอง ก็คือการมีปฏิริยากับสิ่งที่อ่าน อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์อยู่แล้ว คือ คนเราย่อมมีปฏิริยากับสิ่งที่เราประสบเป็นปรกติ เพียงแต่จะแสดงออกหรือไม่เท่านั้น หากไม่ถูกขัดขวางหรือได้รับการสนับสนุน ก็นำเอาปฏิริยานั้นออกมาเล่าสู่กันฟัง ปฏิริยานี้มาจากไหน ก็มาจากประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคน และมาจากประสบการณ์ของคนอื่นที่รวมเรียกว่า “ความรู้” อีกหนึ่ง

ปฏิกิริยาที่เด็กแสดงออกมาจากประสบการณ์ส่วนตัวที่แคบ และมาจากประสบการณ์คนอื่น ที่แคบเหมือนกัน ย่อมใช้วิจารณ์ญาณได้จำกัดเป็นธรรมดา แต่ครูอย่าได้พยายามยึดเยียดวิจารณ์ญาณของตนให้แก่เด็กเป็นอันขาด เพราะนั่นคือการตั้งข้อจำกัดของวิจารณ์ญาณมิให้พัฒนาต่อไปนั่นเอง

แม้การแลกเปลี่ยนอภิปรายกันในชั้นเรียน ก็เป็นการเรียนรู้ที่จะมองเห็นความหมายของบทอ่านได้หลายนัยยะ และขัดเกลาวิจารณ์ญาณของแต่ละคนให้แหลมคมขึ้นไปพร้อมกัน

ฉะนั้นข้อสอบปรนัยจึงใช้ไม่ได้ในวิชานี้ เพราะมันไม่มีอะไรที่ผิด-ถูกอย่างใดเงื่อนไขเช่นกัน

อันที่จริงการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้นไม่ได้เกิดในห้องเรียนเท่านั้นแต่เกิดในชีวิตประจำวันของผู้คนมากกว่า ตราบเท่าที่ผู้คนยังสนทนากันด้วยกันเรื่องนวนิยาย ละครทิวี หนังสือ บทความ ข่าว ฯลฯ แบบเล่าสู่กันฟัง แทนที่จะวิพากษ์วิจารณ์หรือแลกเปลี่ยนวิจารณ์ญาณกัน ห้องเรียนที่ตืออย่างใดก็ไม่อาจทำให้เกิดการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณได้

ตรงนี้แหละครับที่ผมคิดว่าห้องเรียนในการศึกษาไทยล้มเหลวไม่เป็นท่าเลย เพราะห้องเรียนไปคิดว่าตัวคือผู้ให้การเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ได้คิดว่าห้องเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน อ่านเรื่องสั้นของคุณคึกฤทธิ์อย่างมีวิจารณ์ญาณ แต่อ่านตำราชีววิทยาอย่างมกยตลอดเวลา จะทำให้เกิดการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณได้อย่างไร

ผมไม่ได้หมายความว่าเพียงการไม่เอื้อเกื้อกูลกันระหว่างการเรียนวิชาต่างๆ เท่านั้นนะครับ แต่รวมถึงการใช้ชีวิตในโรงเรียนทั้งหมด สนับสนุนให้เด็กใช้วิจารณ์ญาณหรือไม่เพียงไรด้วย เชื้อฟงคำสั่งของครูอย่างเดียวไม่ใช้การใช้วิจารณ์ญาณนะครับ คำสั่งและระเบียบต่างๆ ก็ต้องผ่านวิจารณ์ญาณของนักเรียนอย่างเสรีด้วย

แม้แต่คำถามว่าทำไมต้องยื่นเคาพรงชาติทุกเช้า ก็เป็นสิทธิ์ที่เด็กจะถาม และเป็นเรื่องที่ต้องใช้วิจารณ์ญาณในการโต้แย้งแลกเปลี่ยนความเห็นกันอย่างมาก

สรุปก็คือโรงเรียนไทยซึ่งเป็นภาพจำลองของสังคมไทยนั้น ให้ความเคารพแก่วิจารณ์ญาณของบุคคล และเสรีภาพในการใช้วิจารณ์ญาณจริงหรือไม่ หรือวิจารณ์ญาณเป็นเพียงรูปลักษณ์ของความมีเหตุผลภายใต้การเชื่อฟังอย่างมีดบอดเท่านั้น

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2551, 2-8 พฤษภาคม). การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ. มติชนสุดสัปดาห์. 28 (1446), 9.

กลยุทธ์การอ่านจากการสัมมนานานาชาติของสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วัฒิน*

การสัมมนาเรื่องการเรียนรู้เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Reading Literacy for Quality Education) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 1-2 ตุลาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีวิทยากรทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านดังที่ปรากฏในเอกสารประกอบการสัมมนาที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย (<http://www.thailandreading.com>) ซึ่งสรุปประเด็นที่ได้จากการสัมมนา ดังนี้

1. ความเข้าใจในภาษาเขียน คือ เหตุผลในการอ่านซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความคิดของผู้อ่านไปยังตัวอักษร หรือภาษาเขียน ความเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่างๆ เช่น

1.1 ภาษาพูด หรือภาษาเขียน หากผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษามักมีความสนใจในการอ่าน เช่นเดียวกับ ความเข้าใจเรื่องคำศัพท์ ความหมายของศัพท์

1.2 ความคล่องในการใช้ภาษา ความสามารถในการแปลความ จะพบว่าคนที่คนไม่อ่านเกิดจากความ ไม่เข้าใจในภาษา

1.3 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่อ่าน ซึ่งสัมพันธ์กับความรู้เดิมและการแสวงหาความรู้ใหม่ ดังนั้นเนื้อหา ของเรื่องจึงมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้และความสนใจของแต่ละบุคคล

1.4 กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในระหว่างเรียน และนอกเหนือเวลาเรียน การอ่านจึงเป็นการใช้เวลาตาม ความต้องการของแต่ละบุคคล

1.5 วิธีการสอนอ่าน เช่น การให้ผู้เรียนสรุปความ การถามตอบ การเติมคำหรือข้อความ การทำนายคำ ที่จะใช้ถัดไป การสอนให้คิดมีความสัมพันธ์กับการสอนให้อ่าน

1.6 การสื่อสารด้วยภาพ สามารถกระตุ้นความสนใจจากเด็กเล็กที่จะพัฒนาจากการมองภาพไปสู่ความ สนใจในการอ่านตัวอักษร

2. ผู้อ่านมีหลายระดับตามความรู้ ความสนใจ และความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องของแต่ละบุคคล จึงต้องให้ บริการสื่อการอ่านตามความสนใจของผู้อ่านแต่ละระดับ ตัวอย่างของผู้อ่านแต่ละระดับ เช่น

2.1 ผู้อ่านระดับต้น (Tacit Reader) เป็นผู้อ่านที่ยังขาดความตระหนักคิดและขาดความเข้าใจในเนื้อหา

2.2 ผู้อ่านระดับกลาง (Aware Reader) เป็นผู้อ่านที่เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านแต่ยังไม่รู้วิธีแก้ ปัญหาและประยุกต์ใช้ความรู้

2.3 ผู้อ่านระดับสูง (Strategic Reader) เป็นผู้อ่านที่เข้าใจเรื่องที่อ่านที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมได้

2.4 ผู้อ่านระดับเชี่ยวชาญ (Reflective Reader) เป็นผู้อ่านที่สะท้อนความคิดจากเรื่องที่อ่านได้และ สามารถประยุกต์ใช้ตามความเข้าใจได้ตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่อ่าน

*นายกสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย

แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ดังนั้นผู้อ่านที่เชี่ยวชาญจะสามารถ

- เชื่อมโยงเนื้อหาของเรื่องทีอ่านไปยังเรื่องอื่นได้
- ถามคำถามจากเรื่องทีอ่านก่อนและหลังการอ่านได้
- ใช้สื่อประกอบความหมาย เช่น วาดภาพ สร้างภาพยนตร์จากเรื่องทีอ่านได้
- วาดแผนผังความเชื่อมโยง คาดเดาเรื่องจากการอ่านได้
- พิจารณาและสะท้อนความคิดสำคัญๆ ได้
- สังเคราะห์สารสนเทศได้โดยการเล่าเรื่องทีอ่านได้ สรุปเนื้อหาและเพิ่มเติมประเด็นได้ ตอบคำถามยากๆ ได้

3. ความเข้าใจในวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้รู้จริงอาศัยการรู้จักฟังการอ่านข้อมูลจากหลายแหล่ง การคิดวิเคราะห์ การซักถามโต้แย้ง การสังเคราะห์ การวิจัย การค้นคว้า การเป็นตัวของตัวเอง

4. การสอนภาษาและวรรณกรรมให้เกิดความสนุก น่าสนใจจะช่วยส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจในภาษาและวรรณกรรมจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการอ่าน

5. สื่อการอ่านต้องมีความหลากหลายและความน่าสนใจ ราคาของสื่อจะช่วยสนับสนุนการเข้าถึง และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

6. การกำหนดนโยบายส่งเสริมการอ่านทั้งภาครัฐและเอกชนจะช่วยพัฒนาการสร้างสังคมความรู้ สร้างนิสัยรักการอ่าน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7. การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการมีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยในทุกชุมชนทำให้เข้าถึงได้ง่าย

8. การฝึกอบรมครูและบรรณารักษ์อย่างต่อเนื่องในการแนะนำสื่อการอ่าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

9. การวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน โดยการกำหนดมาตรฐานการอ่านแต่ละระดับ เพื่อพัฒนาทักษะและคุณภาพการอ่าน

10. การสร้างเครือข่ายการอ่าน จากความร่วมมือของทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ทั้งในระดับบุคคลและองค์กรทั้งนี้การสร้างเครือข่ายการอ่านจะช่วยยกระดับความรู้ของคนในสังคมไทยให้มีความรู้ในระดับที่สามารถแข่งขันได้

ปัจจุบันภาวะการแข่งขันกันด้วยความรู้ใหม่ ความคิดใหม่มีพื้นฐานมาจากการอ่านและการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเพิ่มคุณค่า การสร้างรายได้ และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งเราทุกคนมีส่วนร่วมต่อความสำเร็จในการพัฒนาชาติ ดังคำขวัญของสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทยที่ว่า “โลกของการอ่านคือจักรวาลของความรู้”

ได้ก็เพราะการอ่าน

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์*

หากจะพูดถึงชีวิตและผลงานของคนดังที่มีความสามารถอย่างแท้จริงในอดีตจนถึงปัจจุบัน เราจะพบว่าความดังและชื่อเสียงของคนเหล่านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความบังเอิญ หรือได้มาในช่วงระยะเวลาเพียงข้ามคืน แต่แลกมาด้วยความเพียรพยายาม ความอดทน และความทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการสร้างผลงานต่างๆ ให้ประจักษ์แก่สายตาของชาวโลก บุคคลเหล่านั้นหลายคนสามารถประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงตั้งแต่อายุน้อย เขาเหล่านั้นน่าจะเป็นคนที่แสวงหาความรู้ สังสมข้อมูลมาตั้งแต่เยาว์วัย และสิ่งนั้นกลายเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าพัฒนาการทำงาน และต่อยอดความรู้เหล่านั้นไปสู่การสร้างสรรคผลงาน จนได้รับการยอมรับในวงกว้าง สิ่งหนึ่งที่คนดังตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ คือ การอ่าน นั่นเอง

บุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลกมากมายให้ความสำคัญกับการอ่านอย่างเป็นชีวิตจิตใจ อาทิ

อันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน นักเล่านิทานระดับโลก เจ้าของนิทานอมตะหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น นิทานเรื่อง ลูกเป็ดขี้เหร่ เจ๊กน้อย เด็กหญิงชายไม้ขีดไฟ พ่อของแอนเดอร์สันมีส่วนอย่างมากในการ อบรมลูกชายด้วยการอ่านหนังสือของนักเขียนชาวเดนมาร์กและชาวต่างประเทศให้ลูกฟังเสมอ ทำให้แอนเดอร์สันมีนิสัยรักการอ่าน เป็นคนเฉลียวฉลาดมาตั้งแต่เด็ก แม้ว่าพ่อจะเสียชีวิตตั้งแต่เขายังเด็ก และทางบ้านประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ แต่เขายังชวนขายหาหนังสือมาอ่านอยู่เสมอ

หลี่ไป๋ ยอดกวีเอกชาวจีน ผู้ล่องลပ်ไปนับร้อยปีแต่ผลงานยังคงโดดเด่นอยู่จนถึงวันนี้ ในวัยเด็กของท่านนั้น บิดามักอุ้มท่านไว้บนตักแล้วสอนภาษาจีน เมื่ออายุได้ 10 ปี ท่านสามารถอ่านหนังสือได้อย่างแตกฉาน และสามารถท่องจำบทกวีชื่อดังได้ตั้งแต่อายุยังน้อย

วิคเตอร์ ฮูโก นักเขียนชื่อดัง อัจฉริยะบุคคลผู้ใช้ปากกาเป็นอาวุธเพื่อสันติภาพ ในวัยเด็ก เขาจะใช้เวลาว่างจากการเล่นและปฏิบัติภารกิจประจำวันไปกับการอ่านหนังสือ เมื่อฮูโกอายุ 9 ปีเขาสามารถท่องปากเปล่าบทประพันธ์ของโฮเรซ กวีเอกชาวโรมันได้หลายบท

อัปตัน ซินแคลร์ ผู้เขียน “The Jungle” เขาไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียนจนอายุได้ 10 ปี แต่นั่นไม่ได้เป็นปัญหาให้เขาเรียนช้ากว่าเพื่อน เนื่องจากก่อนหน้านี้เขาหัดอ่านหนังสือด้วยตนเอง เขาอ่านอย่างหลงใหล เมื่อโตขึ้นเขาได้หาเลี้ยงตัวเองด้วยการแต่งหนังสือ ตลอดชีวิตของเขา เขาได้เขียนหนังสือเล่มใหญ่ 48 เล่ม เล่มเล็กๆ อีกกว่า 500 เล่ม

แอลิเกียรี ตั้งแต่ กวีผู้มีชื่อเสียงที่สุดในอิตาลี เป็นคนขยันขันแข็งในการเรียน มีความรอบรู้ในวิทยาการทุกแขนง เขาอ่านและศึกษามาก งานเขียนของเขาจึงมีความลึกซึ้งและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการวรรณกรรมของอิตาลี

*นักวิชาการอาวุโส ศูนย์ศึกษาธุรกิจและรัฐบาล มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด kriengsak@kriengsak.com, <http://www.kriengsak.com>

ทิม เบอร์เนิร์ส ลี เมื่อปลายศตวรรษที่ 20 นิตยสาร Focus ซึ่งเป็นนิตยสารเชิงวิทยาศาสตร์รายเดือน ได้จัดอันดับนักประดิษฐ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด 50 อันดับแรกของโลกขึ้น ทั้ง 50 คนนี้ เรียกได้ว่าเป็น “50 สุดยอดนักประดิษฐ์ ผู้ตกแต่งโฉมหน้าของโลกปัจจุบัน” หนึ่งในนั้นคือ ทิม เบอร์เนิร์ส ลี ทิมเกิดเมื่อปี ค.ศ.1958 ที่เมืองเพลซีย์ ประเทศอังกฤษ เขาได้คิดค้นวิธีการง่ายๆ ที่จะช่วยให้นักฟิสิกส์ทั่วโลกสามารถแลกเปลี่ยนรายงานวิจัยซึ่งกันและกันได้ผ่านทางสายโทรศัพท์ โดยได้แรงบันดาลใจในเรื่องนี้มาจากหนังสือสมัยวิคตอเรียชื่อ *Inquire Within : Anything You Want to Know* ว่าด้วยแหล่งข้อมูลที่ทุกคนสามารถเข้ามาสอบถามทุกอย่างที่ต้องการทราบได้ เครื่องข่ายของเบอร์เนิร์ส ลี สร้างขึ้นเมื่อปี 1989 กลายเป็นสิ่งที่ทุกคนทั่วโลกรู้จักกันดีในชื่อ World Wide Web (WWW) ความยิ่งใหญ่ในสิ่งที่เขาประดิษฐ์ขึ้น ได้ปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 นี้

สิ่งหนึ่งที่เราสามารถเรียนรู้และเลียนแบบจากตัวอย่างชีวิตของบุคคลสำคัญต่างๆ เหล่านี้ได้ นั่นคือความสำเร็จอันเกิดจากแรงบันดาลใจที่ได้จากการอ่าน การอ่านไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเพิ่มพูนความรู้ แต่ข้อความที่เรียงร้อยในหนังสือนั้นสามารถส่งผ่านพลังอันยิ่งใหญ่ ให้ผู้อ่านซึมซับ เรียนรู้และเปลี่ยนเป็นแรงบันดาลใจขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติตามแนวทางหรือเป้าหมายตามที่ข้อความนั้นบันทึกไว้

การอ่านเป็นการให้อาหารแก่สมอง ถ้าให้อาหารดี (อ่านสิ่งที่ดี) ให้อย่างสม่ำเสมอ สมองย่อมรับและย่อยสิ่งที่ดี ความคิดย่อมเจริญงอกงาม ถ้าให้อาหารไม่ดี (อ่านสิ่งที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม) สมองก็อาจได้รับอาหารพิษ ความคิดย่อมพิกลพิการ ยิ่งถ้าไม่ได้รับอาหาร (ไม่ชอบอ่าน) รับแต่ขนมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์ เกมส์ อินเทอร์เน็ต) สมองย่อมจะขาดสารอาหาร เพราะขาดความรู้จากหนังสือที่จะนำมาคิดใคร่ครวญ อย่างเพียงพอ และจะทำให้ตายทางปัญญาในที่สุด

การอ่านมีความสำคัญมากในการกำหนดว่า **อนาคตเราจะเป็นเช่นไร..**

ผมได้พยายามย้ำเด็กรุ่นหลังๆ ให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการอ่านหนังสือมาโดยตลอด เพราะเห็นว่าเด็ก ๆ และคนทั่วไปในสังคมไทยของเราอ่านหนังสือกันน้อยเหลือเกินเมื่ออ่านน้อยเราจึงเป็นคนที่มีโลกทัศน์แคบ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ อย่างจำกัด ขาดความสามารถในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง จนกลายเป็นคนล้าหลังไปในที่สุด

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเราทุกคน เพราะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ที่คัมค่าอย่างยิ่งสำหรับชีวิตในอนาคต เราต้องสร้างทัศนคติแง่บวกให้กับการอ่าน เช่นตระหนักว่า “การอ่าน คือ เครื่องมือของผู้ที่ปรารถนาความสำเร็จ” “การอ่านไม่ใช่เป็นการเสียเวลา แต่เป็นการลงทุนทางปัญญา” “การอ่านทำให้เราเป็นคนฉลาด มีทั้งความรู้ และรู้จักคิดใคร่ครวญ”

นอกจากนี้ ที่สำคัญกว่านั้น เราจำเป็นต้องอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอ่านหนังสือที่ช่วยให้ชีวิตประสบความสำเร็จ

ในชีวิตเรามีหนังสือ 2 ประเภทที่จะช่วยให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ประเภทที่หนึ่ง หนังสือที่ตนเองชอบ เลือกหนังสือที่ทำให้มีความสุขเมื่อได้อ่าน อาจจะเป็นหนังสือประเภทใดก็ได้ เช่น บทกวี เรื่องสั้น นวนิยาย และประเภทที่สอง หนังสือที่ตนเองต้องอ่าน เลือกอ่านหนังสือที่สนับสนุนสู่ความสำเร็จของชีวิต และอ่านหนังสือให้ครบถ้วนทุกด้าน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมทักษะในด้านต่างๆ ที่เราอยากจะพัฒนา และเพื่อจรรโลงจิตใจ และ คุณธรรมให้สูงขึ้นบริหารเวลาในการอ่าน

เราควรกำหนดเวลาอย่างเฉพาะเจาะจงในการอ่านหนังสือ เช่น ใน 1 วันต้องตั้งเวลาเฉพาะเจาะจงสำหรับการอ่าน เช่นวันละ 15 นาที 1 อาทิตย์จะอ่านได้กี่หน้า 1 เดือนได้เท่าไร ต้องพยายามคำนวณจากหนังสือที่เราต้องอ่าน ไม่ปล่อยเวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ๆ ลดการใช้เวลาในด้านอื่นที่ไม่จำเป็น

พัฒนาทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพ

โดยศึกษาเทคนิคการอ่านและฝึกทำตามเป็นประจำ อย่างน้อยต้องมีวัตถุประสงค์ในการอ่าน เพื่อให้การอ่านมีความหมาย โดยจับประเด็นหลักให้ได้ กำหนด วัตถุประสงค์ วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และเก็บบันทึกความเข้าใจ อาจด้วยการจดบันทึกคำสำคัญไว้ตลอดการอ่าน ที่สำคัญ หลีกเลี่ยงเวลาที่ไม่ควรอ่านหนังสือ เช่น หงุดหงิด ง่วงนอน ไม่มีสมาธิ เพราะอาจทำให้การอ่านไม่ประสบความสำเร็จและทำให้ไม่ชอบอ่านในที่สุด

หากเรายังต้องทำงานในองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ เราจำเป็นต้องให้อาหารสมองที่ดี มีประโยชน์ และให้อาหารใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เราสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และได้รับแรงบันดาลใจในการทำงานให้ก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างไรให้ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

บัณฑิตจบใหม่ นับว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จมาแล้วขั้นหนึ่งในโลกการเรียนรู้ และกำลังก้าวสู่ขั้นต่อไปในโลกการทำงาน การไขว่คว้าความสำเร็จในโลกของการทำงานและจะแตกต่างจากโลกของการเรียนรู้

ผมเองเป็นคนหนึ่งที่มักถูกถามเสมอว่า เหตุใดจึงสามารถทำงานหนักและประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานได้ ผมจึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่จะมีส่วนให้คำแนะนำแนวทางสู่ความสำเร็จในโลกการทำงานให้แก่บัณฑิตที่จบใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางที่ผมเองยึดถือปฏิบัติมาโดยตลอด โดยผู้ที่ต้องการประสบผลสำเร็จในโลกการทำงานนั้น จำเป็นต้องมีลักษณะพื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญใน 3 ประการหลัก ดังนี้

1. มีแรงจูงใจแรงกล้าที่จะประสบความสำเร็จ “แรงจูงใจคือพลังขับเคลื่อนชีวิตให้ก้าวไป ยังมีแรงจูงใจสูงมากเท่าไร ความสำเร็จยิ่งมีคุณค่าและน่าภาคภูมิใจมากขึ้น” ถ้าแรงจูงใจเพื่อตัวเองมากเท่าใด ความสำเร็จยิ่งด้อยค่าและแท้จริงนั้นคือความล้มเหลว” พลังที่ทำให้คนเราตัดสินใจเลือกทำสิ่งใดๆ คือความรักและการเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ เป็นกุญแจสำคัญและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำงานด้วยความรัก คือ ผลประโยชน์ทางใจ เป็นความสุขจากภายใน ตัวอย่าง จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ได้เห็นแรงจูงใจที่เกิดจากความรักและเห็นคุณค่าในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ อาสาสมัครจำนวนมากที่เป็นคนทำงาน เป็นนักศึกษา เสียสละเวลาในการทำงาน ในการเรียน เพื่อจะเข้าไปช่วยค้นหาศพผู้เสียชีวิตให้กับผู้ที่ตามหาศพญาติพี่น้องของตน ผลตอบแทนที่คนเหล่านั้นได้รับกลับคืน คือ ความสุขทางใจ ที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าได้รับเงินทอง

2. มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในชีวิต วิสัยทัศน์ หมายถึง จินตภาพในอนาคตที่เด่นชัดอยู่ในความคิดของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในสภาพปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จินตภาพดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลนั้นมุ่งมั่นสู่จินตภาพที่ได้วาดหวัง ส่งผลให้บุคคลนั้นดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย มีการวางแผนและไม่ย่อท้อต่อความล้มเหลว ด้วยความหวังเสมอว่าจินตภาพนั้นจะเป็นจริง คนที่มีวิสัยทัศน์ชีวิตจะประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานเนื่องจาก...

วิสัยทัศน์ช่วยให้รู้เส้นทางเอกสู่ความสำเร็จ ผมเขียนในหนังสือข้อคิดเพื่อการบริหารว่า “วิสัยทัศน์ช่วยให้เราไม่ทำงานไปวันๆ เพื่อแลกกับรายได้ แต่จะทำงานด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการ จนกระทั่งวิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง และนำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนปฏิบัติการในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจน เพราะผมคิดเสมอว่า คนที่ขาดวิสัยทัศน์ในการทำงานนั้นย่อมทำงานอย่างขาดทิศทาง ทำงานเพียงแค่มัวชีวิตอยู่รอดเท่านั้น ไม่ได้ทำงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์

วิสัยทัศน์ช่วยป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นในอนาคต งานที่บันทึกได้เข้าไปทำแม้ว่าจะเป็นงานเล็กหรือเป็นงานระดับประเทศ หรือจะเป็นงานที่ยากและอาศัยความละเอียดรอบคอบสูงเพียงใดก็ตาม การมีวิสัยทัศน์จะทำให้คิดการณ์ไกลและเตรียมการป้องกันล่วงหน้า รู้ว่ากำลังจะไปที่ไหน และจำทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

วิสัยทัศน์ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น คนทำงานทุกคนควรจะมีวิสัยทัศน์และวางแผนเพื่อกำหนดตารางเวลาให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้ความจำกัดของเวลาและทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละวัน อาจต้องเขียนรายงานว่าได้ค้นพบสิ่งใหม่อะไรบ้างจากการทำงาน และจะสร้างสรรค์การทำงานให้ดีขึ้นได้อย่างไร และในอนาคต เมื่อก้าวสู่จุดสูงขึ้นไปการดำรงตำแหน่งระดับสูงที่มีลูกน้องอยู่ภายใต้มาก ควรจะเรียนรู้ที่จะกระจายงานและมอบหมายงานเป็น ใช้คนให้ถูกกับงาน หน้าที่ สอบงานเพื่อให้มีการถ่ายทอด และสร้างคนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเรื่อยๆ และสร้างคนรุ่นต่อไปในองค์กรที่จะมาสานต่องานที่ทำ เพื่อจะมั่นใจได้ว่าความสำเร็จนั้นจะยั่งยืน เพราะมีตัวตายตัวแทนรับผิดชอบงานต่อไป

3. มีลักษณะ “รากฐานดีย่อมสร้างตึกสูงหลายชั้นได้ฉันใด รากฐานลักษณะชีวิตที่ดีย่อมสร้างความสำเร็จได้สูงขึ้นฉันนั้น” ลักษณะชีวิตเปรียบเสมือนรากฐานที่มั่นคงอันนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ลักษณะชีวิตหลักๆ ที่สำคัญที่บันทึกควรมีเพื่อเป็นบันไดสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ลักษณะชีวิตหลักๆ ที่สำคัญ ที่บันทึกควรมีเพื่อเป็นบันไดสู่ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งได้แก่

มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นลักษณะของคนทำงานด้วยความตั้งใจ และมีหลักการยึดเหนี่ยวในการทำงาน เช่น การไม่รับเงินใต้โต๊ะ การปฏิเสธหากได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้เป็นที่ไว้วางใจแก่คนรอบข้างในการมอบหมายการทำงานในตำแหน่งที่สูงยิ่งขึ้น

มีความซื่อตรงและเที่ยงธรรม นิยาม “ความซื่อตรง” ในที่นี้มีความหมายลึกซึ้งกว่า “ความซื่อสัตย์” คือเป็นคุณลักษณะผสมผสานระหว่างคนซื่อสัตย์กับคุณธรรมประจำใจที่สูงส่ง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า integrity คนที่มีความซื่อสัตย์อย่างเดียว อาจยินดีกระทำความผิดพลาดได้ เพราะเขาซื่อสัตย์เฉพาะกับคนบางคนเท่านั้น แต่ผู้ที่มีความซื่อตรงจะไม่ยอมกระทำในสิ่งที่รู้ว่าไม่ชอบธรรมคนที่มีความซื่อตรงจึงเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากคนรอบข้างทุกระดับชั้น แม้ว่าการทำงานมีบุคคลที่อิจฉาและจ้องจะทำลายเขา แต่จะไม่สามารถทำอะไรได้

มีระเบียบวินัย คือ มีการวางแผนการทำงานล่วงหน้า มีความกระตือรือร้นที่จะทำให้งานสำเร็จและหมั่นฝึกฝนตนเอง คำกล่าวตอนหนึ่งของอดีตนายกฯ นายชวน หลีกภัย กล่าวว่า “ระเบียบวินัยเป็น 1 ใน 2 สิ่งที่ควรมีอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ทั้งนี้เพราะว่า ความเป็นระเบียบนั้นเป็นจุดอ่อนที่สุดของสังคมไทย” ความไร้วินัยเป็นเหตุหนึ่งที่น่าชีวิตไปสู่ความล้มเหลว ความไม่มีวินัยทำให้คนทำอะไรไปเรื่อยๆ “เข้าขามเย็นขาม” ไม่มีเป้าหมายในการทำงาน ไม่มีการวางแผนล่วงหน้า หรือการผลักดันด้วยความกระตือรือร้นให้เกิดขึ้นจริง ลักษณะนิสัยเช่นนี้นั้น ต่อให้มีความตั้งใจดีสักเพียงใด จะไม่สามารถประสบผลสำเร็จหรือพบความเจริญก้าวหน้าในชีวิต “ซุนวู” นักการทหารและนักปกครองของประเทศจีน สมัยซุนชิว (3,000 ปีก่อน ค.ศ.) บันทึกไว้ในตำราพิชัยสงครามซุนวูว่า “ผู้เชี่ยวชาญการศึกมุ่งผดุงคุณธรรมและรักษาระเบียบวินัย จึงสามารถมีชัยชนะได้”

มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นความมั่นใจในความสามารถของตน และนำความสามารถนั้นออกมาใช้ได้ อย่างดีที่สุด ในขณะที่เดียวกัน จะตระหนักว่าสิ่งที่กระทำอาจผิดพลาดได้ และคิดว่าตนเองไม่ได้ดีหรือพิเศษไปกว่าผู้อื่น แต่เป็นผู้ที่ยังมีความบกพร่องและไม่ได้รู้ทุกสิ่งทั้งหมด จำเป็นต้องยอมรับการเรียนรู้เพิ่มเติม และพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองได้อยู่เสมอ ความถ่อมใจ สามารถนำมาซึ่งความสำเร็จในการทำงานได้ เนื่องจาก ไม่ค่อย มีศัตรูทั้งต่อหน้าและลับหลัง รวมทั้งเป็นที่รักของคนอื่น ความถ่อมใจจะทำให้เราไม่เป็นคนก้าวร้าว ไม่โอ้อวดดด ไม่ดูถูกผู้อื่น อีกทั้งจะทำให้ได้รับความเมตตากรุณา รวมถึงการช่วยสอนงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเราอย่างมาก ในการเป็นผู้เข้าทำงานใหม่ที่ยังอ่อนวัยและประสบการณ์น้อยกว่าคนอื่น ๆ

มีความขยันหมั่นเพียรและเอาจริงเอาจัง เป็นลักษณะของคนที่ทำอย่างไม่หยุดยั้งแม้จะมีปัญหาอุปสรรค เป็นลักษณะของผู้ที่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ควบคุม ไม่ทิ้งงานกลางคัน ดังตัวอย่างของ โทมัส อัลวา เอดิสัน ซึ่งเป็นนักประดิษฐ์ผู้ยิ่งใหญ่ กล่าวไว้ว่า “การทำงานนั้นไม่ได้นับด้วยเวลาที่ทำ แต่นับด้วยงาน ที่ทำ” เขามีนาฬิกาที่ไม่มีเข็มบอกเวลาตั้งไว้ที่โต๊ะ เขาบอกว่า “2% ของความสำเร็จมาจากการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว แต่ 98% มาจากหยาดเหงื่อที่ลงไป” กว่าที่เอดิสันจะประดิษฐ์หลอดไฟฟ้าสำเร็จ เขาได้ทดลองวัสดุไส้หลอดทุกชนิดที่เขาทำได้เลย ที่เดียว สิ่งนี้สะท้อนข้อคิดได้อีกว่า บางครั้งความสำเร็จอยู่ที่บันไดก้าวที่ 100 แต่เราเดินมา 99 ขั้นแล้วเรา หันหลังกลับ เราจะไม่มีทางพบความสำเร็จในขณะที่คนที่เอาจริงเอาจังไม่มีอุปสรรคปัญหาใดๆ หยุดยั้งให้เลิกรา หรือฉุดให้เขาอยู่กับที่ได้

มีมนุษยสัมพันธ์ดี คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ การมีความจริงใจไม่เสแสร้ง ไม่เห็นแก่ตัว ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น และเป็นผู้ที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อน มนุษยสัมพันธ์ที่ดีทำให้เราประสบความสำเร็จ ในการทำงานได้ เนื่องจากทำให้เรา มีจิตใจขึ้นบาน คนที่ทุกข์ที่สุด คือคนที่อยู่ท่ามกลางคนมากมาย แต่ไม่มีใครที่เขา สามารถนับว่าเป็นเพื่อนเขาสักคน ทำให้เราทำงานเป็นทีมไม่ได้ดี หากทีมงานได้ง่าย เพราะว่าหลายสิ่งในชีวิตเราทำคนเดียวไม่ได้ทำให้เราทำงานเป็นทีมได้ดีหากทีมงานได้ง่าย เพราะว่าหลายสิ่งในชีวิตเราทำคนเดียวไม่ได้ทำให้เจ้านายสบายใจ หัวหน้าเราจะรู้สึกที่สามารถสื่อสารกับเราได้ง่าย การทำงานด้วยกันจะสามารถทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ ทำให้ ประสานงานได้คล่อง เพราะจะปฏิบัติต่อกันด้วยน้ำใจมากกว่ากฎระเบียบ การประสานงานจะเป็นไปด้วยความราบรื่น และได้รับความร่วมมือมากขึ้น

หากบันทึกตบใหม่ เริ่มจากการพัฒนาจุดเริ่มต้นในการทำงานที่ถูกขับเคลื่อนโดยการมีลักษณะชีวิต และทำที่ภายในทั้ง 3 ประการเป็นพื้นฐาน จะเป็นพลังที่มีแรงผลักดันอย่างมาก ที่จะทำให้เราสามารถเผชิญ ปัญหาและอุปสรรค สามารถมองไปข้างหน้า และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตที่จะมาถึง และยังสนับสนุนให้ เราสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย ความราบรื่น อันจะนำพาเราให้ไปถึงฝั่งของความสำเร็จในชีวิต การทำงานได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2548, 28 เมษายน - 5 พฤษภาคม). ก้าวอย่างไรให้ประสบความสำเร็จในชีวิต การทำงาน. การศึกษาวรรณ. 40-41

ประเทศที่ประชาชนไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่มีทางจะไปสู้ใครเขาได้

รอบศาสตราจารย์ วิทยากร เชียงกุล*

“**มัน**เป็นไปได้อย่างไร ที่เด็กเล็กๆ ช่างฉลาดมากและผู้ใหญ่โง่มาก? มันคงจะเป็น “การศึกษา” ที่เป็นตัวการทำให้เป็นเช่นนั้น” อาเล็กซานเดอร์ ดูมาส์ (จากหนังสือ วิทยากร เชียงกุล คำคม : การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สายธาร 2545)

ไทยลงทุนการศึกษาสูง แต่ได้ผลต่ำ

รัฐบาลไทยลงทุนเรื่องการศึกษาในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมาราวปีละ 2 แสนกว่าล้านบาท (ราว 1 ใน 4 ของงบประมาณประจำปี) มาตลอด ปัจจุบันมีแรงงานไทยจบปริญญาตรีขึ้นไป 5.5 ล้านคน และมีนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษากำลังเรียนอยู่อีกราว 2.4 ล้านคน (รวมทั้งที่กำลังเรียนปริญญาโทมีราว 1.8 แสนคน) และคนที่กำลังเรียนอยู่ในสถาบันระดับต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบมีราว 18 ล้านคน แต่ประเทศไทยมีปัญหาวิกฤตทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจสังคมที่รุนแรงกว่าในอดีตและมากกว่าหลายประเทศ เพราะคนไทยส่วนใหญ่ รวมทั้งคนจบอุดมศึกษา เรียนรู้หนังสือแบบท่องจำตามตำราและคำบรรยายเพื่อไปสอบ ไม่สนใจอ่านค้นคว้าด้วยตนเอง คิดวิเคราะห์ไม่เป็น ประยุกต์ใช้ไม่เป็น บัณฑิตปริญญาตรีเรียนจบมาได้โดยอ่านหนังสือ (หรือแค่คำบรรยาย) ไม่ถึง 40 เล่มตลอดทั้ง 4 ปี พอเป็นบัณฑิตแล้วก็ไม่อ่านหนังสืออีกต่อไป พวกเขาจึงไม่ฉลาดและไม่มีความรู้มากพอที่จะรู้จักวิธีแก้ไข ปัญหาหรือพัฒนาประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและยั่งยืนได้

หนังสือดีๆ ในวันนี้ส่วนใหญ่ยังมียอดพิมพ์แค่ 2-3 พันเล่ม ไม่ต่างจากเมื่อ 50 ปีที่แล้ว ทั้งที่ประชากรเพิ่มขึ้นจาก 20 ล้านคน เป็น 64 ล้านคน และจำนวนแรงงานที่ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมปลายขึ้นไปมีราว 10 ล้านคน (ม.ปลาย 4.5 ล้าน อุดมศึกษา 5.5 ล้าน) ประเทศไทยที่มีแต่ปริญญาชนที่ไม่มีปัญญา ไม่ใส่ใจเรียนรู้ค้นคว้าต่อได้แต่เลียนแบบ หรือคิดอยู่ภายในกรอบแคบๆ ไม่มีวิสัยทัศน์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปวันๆ เป็นประเทศแรกที่ต้องเจอวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำในปี 2540 และยังฟื้นได้ช้ากว่าเกาหลีใต้ ซึ่งประชาชนอ่านหนังสือมากกว่า และใฝ่เรียนรู้มากกว่า และตั้งแต่ปี 2549 ถึงปัจจุบันประเทศไทยก็มีวิกฤตทางการเมืองความขัดแย้งที่รุนแรงระหว่างคน 2 กลุ่มใหญ่ที่ถึงขณะนี้ยังไม่เห็นทางออก

คนไทยเฉลี่ยทั้งประเทศอ่านหนังสือน้อยกว่า ฮังการี และสิงคโปร์ 7-8 เท่า น้อยกว่าเกาหลีใต้ 4 เท่า (สถิติการใช้กระดาษพิมพ์และเขียนของยูเนสโก 2540) จำนวนหนังสือใหม่ที่พิมพ์ในรอบปีของไทยน้อยกว่าอังกฤษ (ประเทศที่มีประชากรน้อยกว่าไทยเล็กน้อย) ราว 10 เท่า ยอดพิมพ์แต่ละเล่มก็ห่างกันไม่รู้กี่ร้อยเท่า หนังสือที่คนไทยชอบอ่านคือหนังสือการ์ตูน ดารา แฟชั่น พระเครื่อง นิยายโรแมนติคแบบตลาด ฯลฯ มากกว่าหนังสือวรรณกรรมหรือสารคดีที่มีเนื้อหาสาระดีๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยอ่านหนังสือการ์ตูนแปลจากญี่ปุ่นที่เขียนสำหรับชาวบ้านทั่วไปของญี่ปุ่นไม่ต่างไปจากคนงานที่มีการศึกษาดำกว่า คนบางส่วนอ่านหนังสือแบบท่องจำไม่ได้คิดวิเคราะห์ต่อ ป่านนี้คนไทยยังไม่รู้ว่าการศึกษาหรือการเรียนรู้คืออะไร

* คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

คนไทยยอมรับว่าการศึกษาสำคัญ และเห็นด้วยว่าน่าจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษา แต่ส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติเรื่องการศึกษาแบบล้าสมัย คือมองว่าเป็นการสอนแบบอัดความรู้เข้าไปในหัว ไม่ได้เข้าใจว่าการศึกษาคือเรื่องการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ค้นคว้า วิจัย สร้างความรู้ใหม่ หรืออย่างน้อยรู้วิธีที่จะไปเรียนรู้ต่อได้

พวกนักบริหารการศึกษาไทยยังมองการศึกษาแบบแยกส่วน เช่น เน้นการของงบประมาณเพิ่มขึ้น เน้นการแก้ไขปัญหาในระบบบริหาร การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดมาตรฐานการศึกษา ฯลฯ ในระบบโรงเรียนและมหาวิทยาลัยให้ดูมีรูปแบบที่ทันสมัย มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหาสาระว่า จะปฏิรูปความคิด ทักษะสติปัญญา ครูอาจารย์ยังสอนแบบบรรยายให้ผู้เรียนจำไปสอบ ไม่ได้กระตุ้นเด็กและเยาวชนให้สนใจที่จะรักการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง ปัญหาหลักคือ เมื่อครู อาจารย์เองส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาแบบเก่า คือท่องจำสอบผ่านมาได้ โดยไม่ใช่คนที่ใฝ่รู้ทางวิชาการ ไม่รักการอ่าน ไม่ชอบคิดวิเคราะห์ พวกเขาก็ไม่มีปัญญาจะนำนักเรียนนักศึกษาให้รักการอ่าน ใฝ่รู้ และคิดเป็นได้

การจะปฏิรูปการศึกษาได้ ก่อนอื่นต้องหาวิธีผลิตครูและเปลี่ยนครูอาจารย์ที่มีอยู่ให้เป็นคนทีรักการอ่าน ใฝ่การเรียนรู้ให้ได้ก่อน พวกเขายิ่งจะชักจูงให้นักเรียนนักศึกษาให้รักการอ่าน การค้นคว้าซึ่งคือการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ การเพาะนิสัยรักการอ่าน ใฝ่การเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ต่อ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้คนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะนำไปสู่การเผยแพร่และสร้างภูมิปัญญาใหม่ที่จะสามารถหาทางแก้ไขวิกฤตของชาติได้ แนวทางการศึกษาและการถ่ายทอดในปัจจุบันที่เชื่อตามตำรา และกรอบคิดนักวิชาการกระแสหลักจากโลกตะวันตก ควรจะเรียกว่าเป็นการถ่ายทอดคตินิยม (Indoctrination) ทุนิยมอุตสาหกรรมแบบตะวันตก มากกว่าที่จะเรียกว่า การศึกษา (Education) เพราะการถ่ายทอดแบบล้างสมองให้คิดได้ทางเดียวเช่นนี้ไม่มีช่องทางที่จะให้เกิดความคิดใหม่ ภูมิปัญญาใหม่ที่วิพากษ์วิจารณ์ มีความหลากหลายและยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนพัฒนาตัวเอง เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาและพัฒนาประเทศที่เหมาะสมกับประเทศไทยได้เลย

การที่ชนชั้นนำไทยเห่หลงทุนเรื่องคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศมากเกินไป โดยไม่สร้างพื้นฐานให้คนใฝ่รู้รักการอ่านก่อน เป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า ถ้าเยาวชนยังไม่มีพื้นฐานในการรักการอ่าน การค้นคว้า พวกเขาก็จะใช้เครื่องมือสารสนเทศราคาแพงเพื่อการสื่อสารความบันเทิงที่มีสาระน้อยมาก ไม่รู้จักใช้อินเทอร์เน็ต วิทย์ โทรทัศน์ ซีดีรอม ฯลฯ เพื่อการค้นคว้าหาความรู้ หรือความบันเทิงที่มีรสนิยม มีสาระแทรก สิ่งที่สำคัญเร่งด่วนก่อนให้เด็กรู้จักใช้คอมพิวเตอร์คือ ต้องฝึกให้พวกเขารักการอ่านการเรียนรู้มาตั้งแต่ต้น เริ่มจากหนังสือนิทาน การ์ตูน และค่อยๆ ชี้นำชักจูงให้เขายกระดับการอ่านวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสาระที่ดีๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ เมื่อเขาใช้คอมพิวเตอร์เป็น เขาจะได้มีนิสัยที่จะรักการอ่าน และใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างมีสาระประโยชน์เพิ่มขึ้น

วิชาภาษาไทยที่จะสอนให้เด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถมต้น ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการอ่าน เขียน สรุปความ ย่อความเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดรวบยอดของคำต่างๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้เขาสามารถไปเรียนวิชาอื่นๆ ได้ดีขึ้น คนที่ใช้ภาษาไม่ได้ดีแต่ต้น ไม่มีทางจะไปเรียนวิชาอื่นๆ ให้เก่งได้ เด็กชั้นอนุบาล ประถมต้นไม่ต้องไปสอนหลายวิชามากเกินไป ควรเน้นเรื่องภาษา วรรณกรรม ให้เขาอ่านได้ และรักการอ่าน อยากรู้ อยากเห็น จะเป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ทำอย่างไรเราจึงจะส่งเสริมให้คนไทยทั่วประเทศใฝ่รู้ใฝ่เห็นและรักการอ่านเพิ่มขึ้น

สาเหตุที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ ซึ่งเราต้องช่วยกันรณรงค์หาทางแก้ไข คือ

1. กรอบแนวคิดรวบยอดเรื่องการศึกษาของไทยส่วนใหญ่ที่มองว่า ความรู้อยู่ในตำราและอยู่ในการบรรยายของอาจารย์ที่จะต้องยัดใส่สมองของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด เป็นกรอบแนวคิดที่ล้าสมัย ผิดพลาดและเป็นอันตรายต่อกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด ต้องเปลี่ยน กรอบแนวคิดใหม่ที่มองว่า การเรียนรู้จะต้องอาศัยการรู้จักฟัง การอ่าน คิดวิเคราะห์ การซักถามโต้แย้ง สังเคราะห์ วิจัย ค้นคว้าอย่างวิพากษ์วิจารณ์ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่การท่องจำตามที่อาจารย์หรือตำราบอก

การจะปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพได้ต้องปฏิรูปที่กรอบแนวคิดนี้ให้ได้ โดยต้องเปลี่ยนวิธีวัดผลจากการสอบปรนัยเป็นสอบอัตนัยและการทำรายงาน ทำโครงการ การสัมมนา ฯลฯ และพัฒนาระบบให้นักเรียนนักศึกษาประเมินตนเอง และให้เพื่อนช่วยประเมินด้วย ไม่ใช่ให้ครูอาจารย์และตำรามีอำนาจมากจนนักเรียนนักศึกษาหาวิธีโกงการสอบกัน เพราะพวกเขาต้องการแต่คะแนนและประกาศนียบัตร แต่ไม่สนใจอยากได้ความรู้ด้วยตัวเองจากกระบวนการเรียนรู้ซึ่งสำคัญกว่าตัวคะแนน/ประกาศนียบัตร

2. วิธีการสอนภาษาแบบเน้นบรรยายให้ท่องจำคำศัพท์และรายละเอียด เน้นการอ่านให้ถูกเขียนให้ถูก ไม่ส่งเสริมให้เด็กมีเวลาและโอกาสที่จะอ่านหนังสืออย่างสนุกสนาน เด็กจึงไม่เก่งภาษาไม่ว่าจะไทยหรืออังกฤษ ควรเปลี่ยนวิธีการสอนภาษาและวรรณกรรม ตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กให้เกิดความสนุก น่าสนใจ ส่งเสริมจินตนาการ การคิดตีความอย่างหลากหลาย เพราะความรู้ทางภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการจะเรียนรู้วิชาอื่นๆ (เด็กในโรงเรียนไทยที่จะเก่งวิชาอื่นหรือแม้ภาษาอังกฤษได้มักจะต้องเก่งภาษาไทยมาก่อน)

3. ผู้ปกครองและนักเรียนนักศึกษา มักคิดว่าหนังสือที่จำเป็นคือหนังสือเรียนเท่านั้น ส่วนหนังสืออื่นๆ มักคิดกันว่าไม่จำเป็น หรือมีราคาแพงเกินไป ทั้งๆ ที่คนหลายคนใช้เงินเที่ยวเตร่ กินข้าวนอกบ้าน ดูหนังฟังเพลง ดื่มเหล้าสูบบุหรี่ โดยไม่บ่นว่าแพง แต่ไม่ค่อยยอมควักสตางค์ซื้อหนังสืออ่าน ทั้งๆ ที่หนังสือนั้นถูกกว่าความบันเทิงด้านอื่น และหนังสือนั้นมีความคงทน อ่านกันได้หลายคน อ่านกันได้นานหลายสิบปี ด้วย ที่แปลกอีกอย่างคือคนจำนวนมากยอมเสียค่าเล่าเรียน ค่ากวดวิชาแพงๆ เป็นหมื่นเป็นแสนก็เสียได้ แต่ไม่คิดจะเดินไปเลือกซื้อหนังสือเล่มละร้อยสองร้อยบาทมาอ่าน ปัญหาจึงเป็นเรื่องทัศนคติของคนไทยที่ไม่ชอบซื้อหนังสือ และไม่ชอบอ่าน มากกว่าเรื่องไม่มีเงินพอซื้อหนังสือ ในมหาวิทยาลัยและห้องสมุดต่างๆ มีหนังสือในห้องสมุดมาก แต่คนยังอ่านน้อย

และปัญหาหนังสือมีราคาสูงเกินไป รัฐบาลก็ควรจะช่วยแก้ไขด้วย เช่น ควรลดภาษีกระดาษพิมพ์ อุปกรณ์เกี่ยวกับการพิมพ์ และจัดสรรงบประมาณซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดสถาบันศึกษาที่มีอยู่มากกว่า 4 หมื่นแห่ง(และควรสร้างหรือขยายห้องสมุดประชาชนเพิ่ม) เพราะถ้ามีการพิมพ์หนังสือเป็นหลักหมื่นขึ้นไปจะช่วยลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และลดราคาหนังสือในท้องตลาดลงได้มากพอสมควร หรือถ้าภาครัฐจะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาการจัดส่งและจัดจำหน่ายหนังสือซึ่งมีต้นทุนสูง และมักผูกขาดโดยสำนักพิมพ์ผู้จัดจำหน่ายและร้านค้ารายใหญ่ ก็จะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้สำนักพิมพ์เล็กๆ ผลิตหนังสือดีๆ ที่กระจายถึงประชาชนได้ทั่วถึงและมีราคาถูก

4. ห้องสมุดที่มีอยู่ มีงบประมาณซื้อหนังสือและบริการน้อย ขาดการดูแลเอาใจใส่ที่ดี ห้องสมุดโรงเรียนบางแห่งก็ไม่มีบรรณารักษ์คอยดูแล คอยกระตุ้นให้เด็กอ่าน มักปิดเปิดตามเวลาที่จำกัด หรือจำกัดการยืม ห้องสมุดที่มีอยู่จึงไม่สามารถสนองความสนใจความอยากอ่านของนักเรียนได้มากเท่าที่ควรความย่อกความเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดรวบยอดของคำต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานให้เขาสามารถไปเรียนวิชาอื่นๆ ได้ดีขึ้น คนที่ใช้ภาษาไม่ได้ดีแต่ต้น ไม่มีทางจะไปเรียนวิชาอื่นๆ ให้เก่งได้ เด็กชั้นอนุบาล ประถมต้นไม่ต้องไปสอน

หลายวิชาเกินไป ควรเน้นเรื่องภาษา วรรณกรรม ให้เขาอ่านได้ และรักการอ่าน อยากรู้ อยากเห็น จะเป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้ที่ดีที่สุด สถาบันการศึกษาไทย ลงทุนเรื่องสร้างอาคาร รั้ว ป้ายชื่อ ฯลฯ มาก แต่ลงทุนเรื่องหนังสือและอุปกรณ์การเรียนรู้น้อยเกินไป รัฐบาลควรปฏิรูปห้องสมุดทั่วประเทศ โดยเฉพาะหอสมุดแห่งชาติควรแยกเป็นองค์กรอิสระและเปิดสาขาตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ

ปัญหาผู้มีอำนาจในการใช้งบประมาณสั่งซื้อหนังสือบางคนยังหาเปอร์เซ็นต์จากบางสำนักพิมพ์ โดยซื้อหนังสือที่ไม่ค่อยดี ไม่ค่อยน่าสนใจ เข้าห้องสมุดเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขอย่างจริงจัง โดยควรปฏิรูประบบการบริหารห้องสมุดให้มีการกระจายอำนาจประชาธิปไตย โปร่งใส ไม่ใช่รวมศูนย์การสั่งซื้อหนังสือไว้ที่ส่วนกลาง หรือควรมีการชี้แนะว่าควรสั่งซื้อหนังสือดีประเภทหนังสือดี จะเริ่มที่คนไทยควรอ่านเล่มที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน, หนังสือวิทยาศาสตร์ดีที่คนไทยควรอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ฯลฯ

5. ปัจจุบันเด็กเยาวชน คนมีการศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตกันมากขึ้นและมีการบันทึกบทความหนังสือไว้ในเว็บไซต์เพิ่มขึ้น แต่คนต้องมีนิสัยรักการอ่านก่อน พวกเขาจึงจะสนใจค้นหาอ่านจากเว็บไซต์ ถ้ายังไม่ปฏิรูปการศึกษาและการวัดผลให้คนสนใจกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอย่างแท้จริง หากมุ่งเพื่อคะแนนสอบความสะดวกของอินเทอร์เน็ตก็กลายเป็นดาบ 2 คม คือนักเรียน นักศึกษานิยมไปใช้อินเทอร์เน็ตเพียงคัดลอกตัดแปะบทความ, หนังสือมาทำรายงานส่งอาจารย์ โดยไม่ได้สนใจอ่านค้นคว้าให้มาก แล้วคิดเขียนด้วยตนเอง หัวใจการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่การปฏิรูปให้คนรักการอ่าน

การจะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ให้นักเรียนรู้จักการอ่านการใฝ่ใจเรียนรู้ด้วยตนเองในหมู่เด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ไทย เป็นเรื่องจะทำได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณอะไร แต่ต้องใช้ความฉลาดและความตั้งใจสูง จะต้องกล้าเปลี่ยนแปลงปฏิรูปหลักสูตร วิธีการสอน วิธีการวัดผล การสอบคัดเลือกใหม่หมด จากที่เน้นการท่องจำ ต้องเน้นที่การอ่านเป็น คิดเป็น พูดเป็น เขียนเป็น หากนักการศึกษา ครูอาจารย์จะไปศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนนานาชาติดีๆ ที่สอนให้เด็กหัดคิด ค้นคว้าโต้แย้งอาจารย์อย่างมีเหตุผลมีข้อมูลได้ก็จะเป็นประโยชน์ยิ่ง

แต่น่าเสียดายที่คนไทยส่วนใหญ่ยังคิดว่าโรงเรียนนานาชาติดีในแง่เด็กจะได้เก่งภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นเพียงความจริงส่วนหนึ่ง แต่หลักสูตรวิธีการสอนแบบให้เด็กได้หัดคิดเชื่อมโยงคือส่วนสำคัญ โรงเรียนไทยหรือลูกผสมที่ใช้ภาษาอังกฤษสอน แต่ยังใช้วิธีสอนให้ท่องจำ กลายเป็นการจัดการศึกษาที่มีค่าเล่าเรียนสูงแต่ผู้เรียนได้ประโยชน์เฉพาะเก่งภาษาอังกฤษขึ้นมานิดหน่อย ถ้าอยากเก่งเฉพาะภาษาอังกฤษก็ไปเรียนกวเฉพาะภาษาอังกฤษได้ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าภาษาอังกฤษ คือทุกวิชาควรมีการปฏิรูปการจัดการเรียนสอนที่น่าสนใจจะเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้อย่างเป็นระบบ เชื่อมโยง คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้

การส่งเสริมให้คนรักการอ่าน และปฏิรูปการเรียนรู้กระตุ้นการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ จะเป็นวิธีการสำคัญที่สุดที่จะยกระดับให้คนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้มากกว่าการลงทุนสร้างตึก สร้างห้องปฏิบัติงานที่ดูทันสมัยหรือการสักแต่รู้ภาษาอังกฤษ แต่ไม่มีสติปัญญาที่จะวิเคราะห์

การปฏิรูปด้านภูมิปัญญา ความคิดจิตสำนึกใหม่ๆ เป็นความจำเป็นและเร่งด่วนที่จะนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ให้เมืองไทยก้าวข้ามพ้นวิกฤตเศรษฐกิจการเมืองสังคมขณะนี้ได้

อ่านก่อนเดินทางท่องเที่ยว

ดร.ประจักษ์ วัฒนานุกสิธิ์

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าการอ่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาบุคคล การพัฒนาสังคมและการพัฒนาชาติบ้านเมือง ประโยชน์ของการอ่านมีมากเกินคำบรรยาย คนที่อ่านมากสาขาวิชาจะเป็นผู้มีความรู้รอบด้านลึกซึ้ง เป็นพหุสูต การอ่านทำให้เป็นผู้มีแนวคิดก้าวหน้า มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้ความฝันกลายเป็นความจริง เป็นผู้คิดสร้างสรรค์เชิงบวก ยอมรับความคิดที่หลากหลาย มีคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจ เป็นคนดีมีมนุษยธรรม เป็นมิตรกับธรรมชาติ รู้เท่าทันธรรมชาติ รู้ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ เป็นคนสมบูรณ์ที่มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมและแนวคิดทางประชาธิปไตย รวมทั้งแนวคิดทางการท่องเที่ยว

1. อ่านก่อนการเดินทางท่องเที่ยว

ในเรื่องการท่องเที่ยวนั้นมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายกลุ่ม ผู้ที่ต้องอ่านก่อนที่จะมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจึงมีมาก แต่พอจะสรุปได้ว่ามีบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้จัดรายการการท่องเที่ยว และฝ่ายผู้เดินทางท่องเที่ยว

1.1 ผู้จัดรายการท่องเที่ยว ประกอบด้วย บุคคล หน่วยงาน องค์กร สมาคม บริษัท จำนวนมาก ซึ่งอาจรวมทั้งโรงเรียน มหาวิทยาลัย ส่วนราชการ กระทรวง กรม สมาคม สำนักงานที่ทำหน้าที่ด้านพัฒนาบุคคล พัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น ผู้มีหน้าที่ๆ เกี่ยวข้องด้านจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอ่านศึกษาเรื่องต่างๆ เช่น

1.1.1 ศึกษาความเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยว พิจารณาศึกษาว่าในปัจจุบันนี้อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดต่อประเทศ ต่อโลก ต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศใดประเทศหนึ่ง รัฐบาลประเทศใดให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมนี้ และดำเนินการอย่างไรในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว การตลาด เช่น นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนมากมาจากประเทศอะไร หากมาจากประเทศจีน เรียกว่า ตลาดจีน จากญี่ปุ่นเรียกว่าตลาดญี่ปุ่น รวมทั้งตลาดเกาหลี ตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดีย ยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และตะวันออกกลาง เป็นต้น ผู้เดินทางจากประเทศที่แตกต่างกัน จะมีบุคลิกภาพ ความสนใจ ความชอบและไม่ชอบที่แตกต่างกัน หากเป็นผู้จัดรายการท่องเที่ยวไปยังต่างประเทศก็ต้องอ่านศึกษา แนวโน้มของตลาดคนไทยที่จะไปเที่ยวต่างประเทศว่าสนใจไปประเทศอะไร ชอบด้านใดของประเทศเหล่านั้น เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น อังกฤษ ไต้หวัน อินโดนีเซีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว พม่า อินเดีย เนปาล ตะวันออกกลาง อิหร่าน ประเทศในทวีปยุโรป รัสเซีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และต้องอ่านศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด

1.1.2 ศึกษาภูมิหลังของประเทศต่างๆ ที่จะจัดรายการท่องเที่ยว ผู้จัดรายการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอ่านหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ตลอดจนเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ที่ให้ข้อมูลความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ เป็นพื้นฐานก่อนจัดรายการท่องเที่ยว

1.1.3 ศึกษาเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยวอาศัยการคมนาคมเป็นอย่างมาก ผู้จัดรายการท่องเที่ยวจึงต้องอ่านศึกษาเส้นทาง ตลอดจนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบิน รถไฟ รถยนต์ เรือ พาหนะอื่นๆ รายละเอียดแต่ละประเภท กำหนดเวลา เครือข่าย การเชื่อมโยง มีหนังสือ วารสาร เอกสาร และเว็บไซต์เรื่องเหล่านี้เป็นจำนวนมาก

1.1.4 ภูมิหลังเกี่ยวกับรายการท่องเที่ยว หากประสงค์จะจัดกิจกรรมท่องเที่ยวไปยังประเทศใดหรือเรื่องใด เมืองใด ผู้จัดต้องอ่านศึกษาว่ามีบริษัท หน่วยงาน สมาคม หรือกลุ่มบุคคลใด เคยจัดกิจกรรมนั้นๆหรือไม่ พิจารณารายละเอียดข้อดีข้อเสียของกิจกรรมเปรียบเทียบกับกันเพื่อว่าผู้รับบริการจะได้รับประโยชน์มากที่สุด หากผู้จัดรายการเป็นองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและศิลปวัฒนธรรม ดังเช่น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ที่มีความประสงค์จะนำบรรณารักษ์ อาจารย์ ผู้บริหารห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศและบุคคลที่เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานห้องสมุดศูนย์สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ของต่างประเทศ สมาคมฯ โดยแผนกวิเทศสัมพันธ์จำเป็นต้องศึกษาเรื่องต่างๆ ดังกล่าวถึงทั้ง 4 หัวข้อ และได้จัดการศึกษาดูงานห้องสมุดศูนย์สารสนเทศ ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ ในประเทศเกาหลี ฮองกง และไต้หวัน ในปี พ.ศ.2550-2551 จนได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี ปัจจุบันยังมีโครงการนำบรรณารักษ์ไทยไปศึกษาดูงานในประเทศออสเตรเลีย เกาหลี จีน อินเดีย หรือประเทศอื่นตามความประสงค์ของสมาชิกส่วนใหญ่ ต่อไป

1.2 **นักท่องเที่ยวรายบุคคล** เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเกิดประโยชน์สูงสุด นักท่องเที่ยวสมควรต้องอ่านหนังสือศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องก่อนออกเดินทางโดยทั่วไปแล้วการเดินทางท่องเที่ยวจะต้องมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- รับประสบการณ์ใหม่ๆ
- สนองความท้าทาย ผจญภัย ทดสอบความสามารถ ทดสอบสมรรถภาพของร่างกาย
- เติบโตให้ชีวิต
- พัฒนาสุขภาพ
- พักผ่อนหย่อนใจ เพลิดเพลิน สนุกสนาน
- แสวงหาความรู้ ความคิดใหม่ๆ ตามความสนใจ ตามสาขาวิชา
- ชมสถานที่แปลกๆ ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน
- รวบรวมของที่ระลึกแปลกๆ
- จารึกแสวงบุญ ไหว้พระสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของแต่ละศาสนา
- เพิ่มกำไรในชีวิต
- มองหาหนทางทางธุรกิจการค้า การเศรษฐกิจ
- เยี่ยมญาติพี่น้อง
- รับประทานอาหารแปลกๆ โสตสัมผัสกลิ่นแปลกๆ
- รับอากาศบริสุทธิ์ ไปอยู่ในธรรมชาติบริสุทธิ์

ดังนั้นก่อนการเดินทาง นักเดินทางแต่ละคนควรพิจารณาอ่านเนื้อหาหนังสือที่ตนเองมีความสนใจเรื่องใดเป็นพิเศษ หรือเป็นเพียงความสนใจตามกระแส เมื่อพบความต้องการของตนเองโดยแน่ชัดแล้ว ก็ควรหาหนังสือวารสาร หนังสือพิมพ์ ตลอดจนเอกสารข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาอ่าน สิ่งนี้อ่านบางครั้งก็อาจคล้ายกันกับสิ่งที่หน่วยงาน องค์กร บุคคล หรือบริษัทจัดรายการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอ่าน เช่น หากเป็นการเดินทางไปต่างประเทศใดก็ควรอ่านหนังสือเกี่ยวกับประเทศนั้นๆ ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ความนิยม ความเป็นอยู่ของประชาชน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เมือง จังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน สถานที่ๆ จะไปเยี่ยมชม โบราณสถาน วัด พิพิธภัณฑ์สถาน ภูเขา น้ำตก ทะเล อุทยาน แม่น้ำ ถ้ำ ทะเลทราย อากาศ อาหาร ตลอดจนถึง

สถานที่ตำรวจ โรงพยาบาล ตลาดสด บั๊มน้ำมัน ร้านขายของที่ระลึก ศูนย์การค้า โรงเรียน ธนาคาร เส้นทาง
ถนนหนทาง ศึกษาจากภาพถ่าย แผนผัง แผนที่ แผนภูมิ สื่อโสตทัศน์ ฯลฯ การเดินทางในประเทศก็อ่านใน
ลักษณะเดียวกัน แต่จำกัดวงให้แคบเข้า

2. การอ่านหนังสือเพื่อใช้บริการของบริษัทหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หากเป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยมีคณะบุคคล หน่วยงาน บริษัทท่องเที่ยวเป็นผู้จัดรายการท่องเที่ยวแล้ว ผู้เดินทางยังต้องอ่าน ศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับองค์กร หน่วยงานหรือบริษัทที่จัดว่ามีความเชี่ยวชาญ ชำนาญในเรื่องนั้นๆ หรือไม่ มีความน่าเชื่อถือ บริษัทหรือหน่วยงานมีความมั่นคงเพียงใด จะไม่นำนักท่องเที่ยวไปปล่อยทิ้งไว้ต่างประเทศ หรือต่างถิ่น หรือนำไปในทางที่ไม่เหมาะสม มีมัลคฤเทศ์ที่มีความสามารถ มีความรู้รอบตัวสูง สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้ มีธรรมชาติเป็นบุคคลอารมณ์ดี ชอบช่วยเหลือและให้บริการ มีความเป็นนักความสัมพันธ์ ต่างประเทศ มีความรู้ภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งจะชี้แนะ และตอบคำถามของคณะผู้ร่วมเดินทางที่อาจมีทั้ง นักปราชญ์ นักวิชาการ นักเดินทางท่องเที่ยวเพื่อความสุขสำราญ นักเรียน คนสูงอายุ คู่บ่าวสาว ผู้ที่เคร่งศาสนา คนที่ไม่เรียนรู้ คนพิการ ผู้มีความชอบและไม่ชอบเรื่องต่างๆ ที่ไม่เหมือนกันอยู่ในคณะผู้เดินทาง นักท่องเที่ยว ยังต้องศึกษาเส้นทางเดินทางอากาศ สายการบิน สนามบิน สภาพเครื่องบิน ตารางกำหนดเวลา อาหารบนเครื่องบิน การต้อนรับดูแลบนเครื่องบิน สภาพอากาศในเวลาที่อยู่บนเครื่องบิน ตารางการเดินทางรถไฟ รถประจำทาง รถท้องถิ่น สภาพรถ สภาพถนนหนทาง เปรียบเทียบราคา หากเป็นการเดินทางกับบริษัทท่องเที่ยวจะมีความแตกต่างด้าน คุณภาพและราคากับการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองหรือกับบริษัทอื่น หน่วยงานอื่น มากน้อยเพียงไร จะได้รับความสะดวก ปลอดภัยแตกต่างกันอย่างไร เรื่องต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีความสำคัญ บริษัทจัดการท่องเที่ยว มัลคฤเทศ์ นักท่องเที่ยว นักปราชญ์ นักเดินทางที่แสวงหาความรู้ประสบการณ์ ล้วนต้องอ่านต้องศึกษาก่อนเดินทางทั้งสิ้น

3. หนังสือและสื่อความรู้ทางการท่องเที่ยว

ในปัจจุบัน หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ และสื่อทางการท่องเที่ยวและมืออยู่อย่างมากมาย หาอ่านได้อย่างสะดวก วารสารมีหลายฉบับที่ออกเป็นประจำ เช่น อนุสาร อ.ส.ท. เพื่อนเดินทาง Travel Guide Nature Explorer สารคดี ศิลปวัฒนธรรม ศิลปากร ฯลฯ ตัวอย่างเช่น **อนุสาร อ.ส.ท.** เป็นอนุสารทางการท่องเที่ยวฉบับแรกของประเทศไทย เริ่มต้นพร้อมๆ กับการก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มีพลเอกเฉลิมชัย จารุวัตร เป็นผู้อำนวยการคนแรก ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีคุณหญิงคณิดา เลชะกุล เป็นบรรณาธิการ เจริญมั่นคงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นปีที่ 50 ฉบับที่ 4 พฤศจิกายน 2542 นับว่าเป็นวารสารทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า น่าเชื่อถือ เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ดียิ่ง ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวของไทยมีความเจริญสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน เนื้อหาในวารสารนอกจากบทความวิชาการแล้วยังมีคอลัมน์พิกสหายตาข่าวการท่องเที่ยว (จับกระแสทท.) กิจกรรมงานประเพณีและเทศกาลท่องเที่ยวประจำเดือน นิเวศ/วัฒนธรรม แวดวงการท่องเที่ยว รายงานพิเศษในประเทศและต่างประเทศ ผากไว้ในใจคุณ ขั้บรถเที่ยว บทความทางท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว ท่องโลกใต้ทะเล หลังกล้องท่องเที่ยว โลกละมุน จอดป้ายรายทาง ชวนชิมริมทาง ที่พักบนเส้นทาง จับจ่ายรายทาง ภาพเล่าเรื่องจดหมายถึงบรรณาธิการ ส่วน **Nature Explorer** โดย ดวงดาว สุวรรณรังษี นักเขียน นักถ่ายภาพ สารคดีท่องเที่ยวที่เคยเป็นนักเขียนของอนุสาร อ.ส.ท. เน้นการเที่ยวเที่ยวทางธรรมชาติ ผจญภัย สมบุกสมบันในประเทศและต่างประเทศ สถานที่ท่องเที่ยวใหม่ๆ จัดทำมาเป็นปีที่ 10 ฉบับที่ 115 เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2552 เนื้อหาภายในฉบับมีครบครัน ทั้งบทความทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชีวิตและเมือง ท่องไปในโลก สถานที่น่าเที่ยว หัวใจธรรมชาติ ชีวิตกลางแจ้ง รายงานพิเศษ กิจกรรมน่าสนใจ ไปท่องเที่ยวที่นั่นทำไม ได้ทะเล ระเบียบภาพ ชวนเดินทางท่องเที่ยว

ค้นหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รายการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ข่าวสารสาระ มุมมองส่องโลก นอกจากวารสารแล้ว ปัจจุบันมีหนังสือภาษาไทยทางการท่องเที่ยวออกมาจำนวนมาก ทั้งท่องเที่ยวในประเทศและท่องเที่ยวต่างประเทศ แนวทางการเขียนแตกต่างกันออกไป เป็นโอกาสดี ที่ผู้อ่านจะสามารถเลือกเรื่องคล้ายคลึงกันอ่านจำนวนหนึ่ง เพื่อการตัดสินใจและเลือกข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง เช่น หนังสือท่องเที่ยวประเทศอินเดีย ตีพิมพ์ปีละ 4-5 เล่ม ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาแม้ว่าแต่ละเล่มจะมีมุมมองไม่เหมือนกันแต่ล้วนน่าสนใจ เชิญอ่านได้ตามความประสงค์ ช่องทางการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น มีเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยราชการทุกแห่ง ทุกจังหวัด บริษัทท่องเที่ยวแทบทุกแห่ง ส่วนเรื่องของต่างประเทศนั้นอาจยกตัวอย่างเพียงประเทศเดียว คือ อินเดีย ที่นอกจากจะมีหนังสือไทยและอังกฤษมาก ยังมีมีเว็บไซต์มากอีกด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวของรัฐบาลกลางและรัฐบาลแต่ละรัฐ เมืองสำคัญๆ สถานที่สำคัญๆ ล้วนแต่มีเว็บไซต์เป็นของตนเอง มีข้อมูล ความรู้ เป็นภาษาอังกฤษสมบูรณ์มาก

4. กิจกรรมศึกษาดูงานและการท่องเที่ยวของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ดังได้กล่าวถึงแล้วว่าการจัดศึกษาดูงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ โดยการดำเนินงานของแผนกวิเทศสัมพันธ์มีทั้งดูงานในประเทศและต่างประเทศ รายการในประเทศจัดในช่วงเวลาที่มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสมาคมฯ ในช่วงเดือนธันวาคมทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมเดินทางมาจากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศและจากห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ต่างประเภท จากห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ห้องสมุดสถาบันการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ห้องสมุดประชาชน ตลอดจนหอสมุดแห่งชาติ คณะผู้จัดคำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิก จึงจัดเส้นทางการศึกษาดูงานให้ครอบคลุมห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ทุกด้านเท่าที่จะทำได้ ประมาณ 5-7 เส้นทาง ทั้งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สำหรับสมาชิกเลือกทำและ 1 เส้นทาง หากสมาชิกเห็นว่าการจัดการยังไม่ครอบคลุมหรือการดำเนินงานไม่ดี ได้รับความพึงพอใจหรือไม่เพียงใด ก็ขอได้โปรดแจ้งให้คณะทำงานทราบตามที่จะมีแบบสอบถามแจก เพื่อการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ส่วนการเดินทางศึกษาดูงานห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ในต่างประเทศนั้น แม้ว่าในปีนี้ รัฐบาลไม่มีนโยบายให้ข้าราชการไปดูงานต่างประเทศ คณะทำงานด้านวิเทศสัมพันธ์ ยังมีโครงการจัดกิจกรรมต่อไป ในปีหน้านี้ ห้องสมุดบางแหล่งอาจมีงบประมาณจำกัด ไม่อาจเดินทางไป แต่คาดว่าจะในอนาคตปัญหาต่างๆ คงจะหมดไป คณะทำงานด้านวิเทศสัมพันธ์หวังว่าจะได้จัดศึกษาดูงานห้องสมุดในประเทศออสเตรเลีย เกาหลี จีน ญี่ปุ่น อินเดีย หรือประเทศอื่น ตามความเรียกร้องและคงจะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ต่อไป

แหล่งอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม

กรมศิลปากร	สำนักงานเลขาธิการกรม	www.finearts.go.th
	สำนักโบราณคดี	www.archae.go.th
	สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	www.thailandmuseum.com
	สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์	www.literatureandhistory.com
	สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	www.nat.go.th
	สำนักหอสมุดแห่งชาติ	www.nlt.go.th

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

www.tat.or.th

วารสาร อ.ส.ท.

www.osotho.com

วารสาร Nature Explorer

วารสาร Travel guide

วารสาร Sawasdee

วารสาร Trip magazine

หนังสือชุด สำนักพิมพ์ สารคดี

หนังสือ สำนักพิมพ์ มติชน

หนังสือ สำนักพิมพ์ เมืองโบราณ

เว็บไซต์

www.thaiairways.com

www.dk.com

www.lonelyplanet.com

<http://www.engtest.net>" www.engtest.net

www.thefreedictionary

www.india-tourism.net

www.en.wikipedia.org" www.en.wikipedia.org

www.seameo-spafa.org

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร (Discovery Learning Library)

อรุณวรรณ ปิณฑพัฒน์ไธยัน*

กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้ง และเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน อยู่ในตำแหน่งตามวาระคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และมีการแต่งตั้งปลัดกรุงเทพมหานครร่วมบริหารงาน การดำเนินงานมีสภากรุงเทพมหานครที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงทำงานร่วมด้วยมีภาระหน้าที่ในการบริหารจัดการ การให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ทั้งด้านกายภาพเศรษฐกิจ สังคม สุขอนามัย การศึกษา ฯลฯ โดยเน้นการบริหารกิจกรรมบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาในระยะยาว มุ่งให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมเมืองชั้นนำ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเป็นมหานครที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน

1) นโยบายของกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้อง กับงานด้านห้องสมุดประชาชน ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 2: พัฒนาศักยภาพเมืองเพื่อก้าวทันการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และเป็นมหานครแห่งการเรียนรู้

(Developing Strong Economy and Knowledge-base Society)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2.5 การพัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์หลัก 1) ส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวชี้วัด

1) ร้อยละของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น ต่อปี

2) จำนวนสถานที่ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ กรุงเทพมหานคร จัดขึ้น

2) นโยบายของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของหน่วยงานไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์ กรุงเทพมหานครมหานครแห่งการอ่านและการเรียนรู้

*บรรณารักษ์ 7 หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองสนับสนุนการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

พันธกิจ 1) จัดห้องสมุดประชาชนให้ครอบคลุม ทุกเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงห้องสมุดอย่างทั่วถึง

- 2) พัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดให้มีความทันสมัย
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน
- 4) ให้บริการการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และความบันเทิง
- 5) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ห้องสมุด
- 6) พัฒนาบุคลากรห้องสมุดในเครือข่าย
- 7) บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ
- 8) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุด

ยุทธศาสตร์ 1) พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย โดยใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

- 2) จัดตั้งห้องสมุดประชาชนให้ครบทุกเขตของกรุงเทพมหานคร
- 3) จัดรถห้องสมุดเคลื่อนที่บริการตามชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานครให้เพียงพอ
- 4) ปรับปรุงห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครที่มีอยู่เดิมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงาม และทันสมัย
- 5) จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง
- 6) ประสานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ร่วมจัดกิจกรรม และรณรงค์ ส่งเสริม

ให้ประชาชนรักการอ่าน

- 7) สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ให้โอกาสข้าราชการและลูกจ้างเข้ารับการฝึกอบรม

หรือสัมมนา

การขับเคลื่อนให้กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการเรียนรู้นั้น กรุงเทพมหานครมีนโยบายให้ความสำคัญด้านการจัดการศึกษาในลำดับต้นๆ และมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการการศึกษาทุกระดับและกลุ่มเป้าหมาย โดยให้บริการการศึกษาในหลายรูปแบบและหลายระดับ ทำให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์รวมความหลากหลายของการศึกษา มีเครือข่าย การจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนที่มีชื่อเสียงของภาครัฐ เอกชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ ฯลฯ และการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ กรุงเทพมหานครจึงให้ความสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมรักการอ่านให้เกิดขึ้นในสังคมไทยให้ประชาชนมีแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตพัฒนาห้องสมุดให้มีความทันสมัย มีการจัดตั้งห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้และบ้านหนังสือเพิ่มมากขึ้นในเขตพื้นที่ที่ยังไม่มีมีเครือข่ายการประสานงานอย่างเข้มแข็ง มีบรรณารักษ์วิชาชีพเฉพาะบริหารจัดการห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน

การที่จะทำให้กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทำให้เป็น “สังคมแห่งการเรียนรู้” เป็นสังคมคุณภาพปลูกฝังเด็ก เยาวชน และประชาชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้และมีนิสัยรักการอ่าน แสวงหาแหล่งความรู้เพื่อนำความรู้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่

ตนเองและสังคม ตลอดจนสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศสมัยใหม่ผ่าน เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ได้รับข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ของโลก สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีทักษะในการดำเนินชีวิต

ในปี พ.ศ.2548 นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้น เริ่มมีแนวนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชนที่เด่นชัด โดยให้ความสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมรักการอ่านตามนโยบายกรุงเทพมหานคร แห่งการเรียนรู้โดยสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดเดิมและจัดสร้างห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้แห่งใหม่เพิ่มขึ้น ในเขตที่ยังไม่มีห้องสมุด และปรับปรุงศักยภาพห้องสมุดประชาชนที่มีอยู่เดิม ให้เป็นห้องสมุดภาพลักษณ์ใหม่ให้ครบทุกแห่งอีกด้วย กลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว จึงได้ดำเนินการตามนโยบายของผู้บริหารโดยปรับปรุงห้องสมุดเดิม คือ ห้องสมุดฯ สวนลุมพินี และห้องสมุดฯ ขอยพระนาง และห้องสมุดวิชาการเพื่อนำร่องก่อน จำนวน 3 แห่ง และได้สำรวจ ดำเนินการจัดสร้างห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ (Discovery Learning Library) ในเขตที่ยังไม่มีห้องสมุดเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 8 แห่ง ได้แก่ เขตลาดกระบัง เขตบางกะปิ เขตสะพานสูง เขตทุ่งครุ เขตดุสิต เขตมีนบุรี เขตบางขุนเทียน และเขตบางบอน นอกจากนี้ยังได้จัดทำบ้านหนังสือเพิ่มเติมอีก จำนวน 93 แห่ง จากเดิมที่มีอยู่แล้ว 23 แห่ง รวมเป็น 116 แห่ง ซึ่งเป็นห้องสมุดขนาดเล็กที่นำตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้ มาประกอบจัดทำเป็นห้องสมุด ให้มีลักษณะคล้ายบ้าน ตั้งตามชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาและขยายบริการด้านห้องสมุดประชาชนในเชิงรุกเข้าถึงชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นและเพียงพอกับความต้องการของประชาชนเป็นการกระจายการให้บริการด้านการอ่านอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และดึงดูดความสนใจให้มาใช้บริการด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ให้บริการการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพื่อความบันเทิง และเพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยจัดหนังสือวิชาการทุกประเภท ทั้งวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ นวนิยาย เรื่องสั้นเรื่องแปล นิทาน และหนังสือสำหรับเด็ก ตลอดจนจัดกิจกรรมประจำ โดยเฉพาะในวันเสาร์ - วันอาทิตย์

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ (Discovery Learning Library) เป็นห้องสมุดภาพลักษณ์ใหม่ เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกวัย มีเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ที่ครบวงจร สะดวก รวดเร็ว ทำให้ผู้ใช้บริการได้รับความรู้และข้อมูลที่ตรงกับความต้องการในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สภาพแวดล้อมสดชื่นสวยงาม สร้างแรงจูงใจโดยออกแบบภายในและภายนอกอาคารที่เหมาะสมสวยงาม บริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ มีระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ ระบบอินเทอร์เน็ต บริการยืม - คืนด้วยระบบบาร์โค้ด บริการแบบ One Stop Service บริการภาพยนตร์ ดุหนัง ฟังเพลง มีห้องทำการบ้าน Homework Center และมุมบริการเครื่องดื่ม พร้อมด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเรียนรู้แบบ Discovery Learning Center เพื่อให้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตสังคมและชุมชนและทำให้คนทุกวัยมาใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร สามารถนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร อยู่ในความดูแลและบริหารงานโดย กลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการสำนักวัฒนธรรมกีฬา และการท่องเที่ยว เป็นห้องสมุดที่จัดตั้งโดยงบประมาณของกรุงเทพมหานคร ให้บริการการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และเพื่อความเพลิดเพลินตามอัธยาศัยแก่คนทุกชั้นทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีนิสัยรักการอ่านและการศึกษา ค้นคว้า ให้บริการข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของประเทศและของโลก ส่งเสริมให้ประชาชน

มีความรู้ ทักษะ และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ตลอดจนสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติต่อไป

การพัฒนาห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในลักษณะสหวิทยาการ ดังนี้

1. วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ มุ่งเน้นการบริการ ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะกลุ่มเป้าหมาย พฤติกรรม ความต้องการ ความคาดหวัง บริการเชิงรุก เป็นห้องสมุด มีชีวิตและให้เป็นไปตามมาตรฐานของห้องสมุดประชาชน

2. การเรียนรู้ ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ เป็นห้องสมุดประชาชน ซึ่งมีพันธกิจสำคัญต่อการส่งเสริมการศึกษา ตลอดชีวิตของประชาชนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมภูมิปัญญาการเรียนรู้

3. เทคโนโลยีบริการสารสนเทศ เป็นเครื่องมือหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ และพัฒนาห้องสมุดประชาชนสู่การเป็นห้องสมุดอัตโนมัติ และห้องสมุดดิจิทัลเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้

4. การบริหารจัดการทั้งการบริหารจัดการด้านบุคคล งบประมาณ อาคารสถานที่ เอกสาร เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมี ความรู้ความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติของทางราชการที่จำเป็นในชั้นการดำเนินการการจัดตั้ง เช่น ระเบียบพัสดุ การประมูล E-Auction และที่สำคัญยังมีการทำงานเป็นทีม การประสานงาน และมนุษยสัมพันธ์

5. จิตวิทยาเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของห้องสมุดประชาชน ประกอบด้วยประชาชนทุกเพศทุกวัย ทุกสาขา อาชีพ รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสทางสังคม จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านจิตวิทยา วิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้จิตวิทยา การอ่านการสร้างแรงจูงใจ และการจัดกิจกรรม เป็นต้น

6.. การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต้องอาศัยเทคนิคเฉพาะด้าน เช่น การเล่านิทานสำหรับกลุ่มเป้าหมายเด็ก การจัดนิทรรศการในโอกาสต่างๆ การเล่าเรื่องจากหนังสือ การบรรยายทางวิชาการ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเยาวชนหรือประชาชน

7. การวิจัยและประเมินผล เพื่อศึกษาวิจัยผู้ใช้ โดยเฉพาะความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งการประเมินผล โครงการกิจกรรมต่างๆ พิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล ความคุ้มค่า ในการใช้งบประมาณ

พื้นที่ตั้งห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ โดยมีเงื่อนไขการพิจารณาพื้นที่ ดังนี้

รายการ	ขนาดพื้นที่	พื้นที่ใช้สอย	ประชากร	ครัวเรือน	หมายเหตุ
ห้องสมุด	300 ตารางวาขึ้นไป	1,000 ตร. เมตร	15,000 คนขึ้นไป	5,000 ครัวเรือน	- พื้นที่โรงเรียนสังกัด กทม. - พื้นที่สวนสาธารณะ
บ้านหนังสือ	50 ตารางเมตรขึ้นไป	36 ตร. เมตร	5,000 คนขึ้นไป	1,000 ครัวเรือน	- พื้นที่ภาครัฐ เอกชน - พื้นที่ศาสนสถาน

รูปแบบอาคารห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร เป็นอาคารที่มีรูปแบบเดียวกันทุกห้องสมุด ลักษณะเป็นอาคาร คสล. 3 ชั้น กว้าง 23 x 13 เมตร พื้นที่ใช้สอย 1,053 ตารางเมตร พร้อมลานอเนกประสงค์ การออกแบบและตกแต่งภายในและภายนอกอาคารมีความทันสมัยสวยงาม และสะดวกในการใช้งาน การจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยอาคารแต่ละชั้น มีพื้นที่สำหรับทรัพยากรห้องสมุดสำหรับผู้ใช้บริการ บุคลากรการประชุม และพื้นที่ลักษณะพิเศษเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

ชั้น 1 ประกอบด้วยเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ แนะนำหนังสือใหม่ มุมสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ห้องหนังสือสำหรับเด็ก (Kids Room) มุมหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มุมกาแฟและเครื่องดื่ม

ชั้น 2 ประกอบด้วยหนังสือวิชาการ / ความรู้ทั่วไป หนังสืออ้างอิง คู่มือสอบ แนะนำหนังสือใหม่ หนังสือพระราชนิพนธ์ มุมทำการบ้าน นวนิยาย / เรื่องสั้น

ชั้น 3 ประกอบด้วยวรรณกรรมเยาวชน Hi-Speed Internet / Wireless LAN ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์

การจัดแบ่งพื้นที่ของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ได้แก่

1. ลานกิจกรรมและลานอเนกประสงค์บริเวณนอกอาคารห้องสมุดใช้สำหรับเป็นเวทีกิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน และเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชนใช้เป็นเวทีแสดงความสามารถต่าง ๆ หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด เสาร์ - อาทิตย์

2. ห้องกาแฟและเครื่องดื่ม บริเวณชั้น 1 เพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้บริการห้องสมุด ที่ไม่ต้องการเสียเวลาออกไปรับประทานนอกห้องสมุด และเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถจากการอ่านหนังสือ

3. ห้องหนังสือสำหรับเด็กโดยเฉพาะ (Kids Room) บริเวณชั้น 1 ของอาคาร เพื่อไม่ให้เสียงรบกวนบริเวณอื่น ให้บริการหนังสือประเภทต่าง ๆ สำหรับเด็ก พร้อมคอมพิวเตอร์ฝึกทักษะการเรียนรู้จำนวน 4 เครื่อง และสามารถใช้เป็นห้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์

4. มุมทำการบ้าน (Homework Center) บริเวณชั้น 2 ของอาคาร สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นั่งอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน โดยจัดให้มีหนังสือคู่มือสอบ หนังสืออ้างอิงไว้ให้บริการค้นคว้า

5. ห้องฝึกอบรม บริเวณชั้น 3 ติดกับห้องฉายภาพยนตร์ สำหรับผู้ใช้บริการที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เป็นกลุ่มและใช้เป็นห้องอบรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน การใช้อินเทอร์เน็ต และอบรมฝึกภาษาต่างประเทศ สำหรับประชาชน ในวันเสาร์-อาทิตย์

6. ห้องฉายภาพยนตร์ (Mini Theater) บริเวณชั้น 3 ของอาคาร เพื่อให้ผู้เข้าใช้บริการได้มีความสุขสนุกสนาน (Entertainment) กับภาพยนตร์ยอดเยี่ยมสารคดีต่าง ๆ ฯลฯ ในวันเสาร์ - อาทิตย์

7. โซน Hi-Speed Internet จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จำนวน 13 เครื่อง บริเวณชั้น 3 เพื่อการสืบค้นข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว

8. โซน Wireless LAN เป็นระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบไร้สาย ผู้ใช้บริการสามารถนำคอมพิวเตอร์แบบพกพาส่วนตัว (Note Book) มาใช้บริการอินเทอร์เน็ตภายในห้องสมุดได้ตลอดเวลา

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ นำโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ (Electronic Library) และเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) 1 เครื่อง เก็บข้อมูลเป็นศูนย์กลาง พร้อมเครือข่ายอีก 4 เครื่องเพื่อประมวลผลเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุด เช่น การสืบค้นข้อมูลของหนังสือ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ การจัดหมวดหมู่หนังสือ รับสมัครสมาชิก ยืม-คืนหนังสือ สรุปรายงานสถิติข้อมูลของหนังสือ สถิติ ระบบสืบค้นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบควบคุมการนำหนังสือออกนอกห้องสมุด เป็นต้น